

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Alem Maksuti

Mentor: Doc. dr. Simona Kustec Lipicer

**ODNOS PREDSEDNIKA DRŽAVE DO GLOBALNIH (JAVNIH)
POLITIK: ANALIZA STALIŠČ KANDIDATOV V PREDVOLILNI
KAMPANJI LETA 2007**

Diplomsko delo

Ljubljana 2008

***Vsako minuto na svetu umre ena nosečnica.
Vsakih 6,5 sekund na svetu en otrok umre od lakote.
V večini primerov grobovi teh ljudi so neznani.
Njih se nihče ne spominja, njim na grobove nihče ne nosi rož.
Moje diplomsko delo je posvečeno tem ljudem.***

Zahvala

Na tem mestu bi se rad zahvalil svoji mentorici doc. dr. Simoni Kustec Lipicer, ki mi je s stalnimi konzultacijami in konstruktivnimi pogovori ter 'puščanjem odprtih rok' pri pisanju diplomskega dela veliko pomagala, da sem prišel do zastavljenega cilja.

Hvala tudi Sanji Strupar za lekturo, za konec pa še zahvala mojim staršem na kategoričnem zaupanju in podpori vseh mojih korakov v mojem življenju.

IZJAVA O AVTORSTVU diplomskega dela

Spodaj podpisani/-a ALEM MAKŠUTI, z vpisno številko 21030388,
rojen/-a 26.11.1993 v kraju KIKINDA, R. SRBIJA, sem avtor/-ica diplomskega dela z naslovom:
ODNOS PREDSEDNIKA DRŽAVE DO GLOBALNIH (JAVNIH) POLITIK: ANALIZA
STALIŠČ KANDIDATOV V PREDVOLILNI KAMPANJI LETA 2007

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo diplomsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo diplomskega dela v zbirki »Dela FDV«;
- je diplomsko delo lektorirano in urejeno skladno s fakultetnim Pravilnikom o diplomskem delu.

V Ljubljani, dne 9. 6. 2008

Podpis avtorja/-ice:

ODNOS PREDSEDNIKA DRŽAVE DO GLOBALNIH (JAVNIH) POLITIK: ANALIZA STALIŠČ KANDIDATOV V PREDVOLILNI KAMPANJI LETA 2007

Odnos predsednika države do globalnih (javnih) politik smo v pričujočem diplomskem delu preučevali na primeru volilne kampanje za predsednika Republike Slovenije leta 2007. Poskušali smo ugotoviti, v kolikšni meri ter na kakšen način so bile v volilni kampanji prisotne globalne tematike in na kakšen način so bile definirane s strani obeh vodilnih predsedniških kandidatov. Teoretično oporo preučevanja smo našli zlasti v teorijah politične globalizacije, njihovih vplivih na (javno) politične vsebine, razumevanju pravno-formalne vloge predsednika republike in teorijah (pred)volilnih kampanj. Predpostavljali smo, da število globalnih problemov narašča in zahteva reševanje znotraj globalne politične arene, ki predstavlja poliarhični mešani sistem različno močnih igralcev z različnih ravni. Analizirali smo vsebino programov predsedniških kandidatov ter njihova stališča, izražena v televizijskih soočenjih na obeh po gledanosti največjih slovenskih televizijah in v treh slovenskih dnevnikih tekom uradnega dela volilne kampanje. V procesu pridobivanja podatkov smo uporabili več različnih raziskovalnih metod in tehnik, poseben poudarek pa je bil dan na metodi analize vsebine. Ugotovili smo, da so globalne tematike v kampanji leta 2007 bile prisotne in da sta jih oba vodilna predsedniška kandidata definirala podobno.

Glavne besede: predsednik države, globalizacija, (javne) politike, volilna kampanja, analiza vsebine

PRESIDENT'S ATTITUDE TOWARDS GLOBAL POLITICS: ANALYSIS OF CANDIDATES POINT OF VIEWS IN PRE-ELECTION CAMPAIGN IN YEAR 2007

In the following diploma we studied the president's attitude towards the global politics on a case that is based on the election campaign for the president of Republika Slovenija in year 2007. We tried to determine in what way the global subject matters were presented in the election campaign and how they were defined by both leading presidential candidates. Our theoretical research support was found in the theories of political globalization and their influences on the political contents, in understanding the legal-formal role of the president of the state and in theories of pre-election campaigns. Our assumption was that the number of global problems is increasing and therefore demanding a solution within the global political arena, which represents the poliarchic mixed actor system from different levels. We analyzed the content of programmes of presidential candidates and their point of views that were shown in television confrontations on two most viewed Slovenian televisions and in three Slovenian journals during the official part of the election campaign. In the process of getting information, we have used several researching methods and techniques with special emphasis on content analysis. We established that the global subject matters were presented in the election campaign in year 2007 and that the both leading presidential candidates defined them similar.

Key words: President, globalization, (public) policy, election campaign, content analysis

KAZALO

SEZNAM TABEL, GRAFOV IN SKIC.....	7
1. UVOD.....	8
2. TEORETSKO-METODOLOŠKI OKVIR.....	11
2. 1 TEORIJA IN EMPIRIJA V POLITIČNI ZNANOSTI IN PRAKSI POLITOLOŠKEGA RAZISKOVANJA	11
2. 2 TEORIJE IN METODE V POLITIČNI ZNANOSTI: PREMIK V SMERI METODOLOŠKEGA PLURALIZMA	12
2. 3 MODEL ZNANSTVENEGA PROCESA: NAČRT IN OPIS ZNANSTVENE IDEJE	15
2. 4 CILJI DIPLOMSKE NALOGE	18
2. 4. 1 Hipotetična izhodišča (hipoteze)	19
2. 4. 2 Struktura analize in uporabljene metode in tehnike	19
3. VLOGA PREDSEDNIKA REPUBLIKE V SLOVENSKEM (USTAVNO) PRAVNEM IN POLITIČNEM SISTEMU.....	21
3. 1 FUNKCIJA IN PRISTOJNOSTI PREDSEDNIKA REPUBLIKE	21
3. 2 PREDSEDNIK REPUBLIKE IN DRŽAVNI ZBOR	22
3. 3 PREDSEDNIK REPUBLIKE IN VLADA.....	24
3. 4 PREDSEDNIK REPUBLIKE IN SODSTVO	25
3. 5 PREDSEDNIK REPUBLIKE IN NJEGOVA VLOGA PRI SKLEPANJU MEDNARODNIH POGODB	26
3. 6 OSTALE PRISTOJNOSTI PREDSEDNIKA REPUBLIKE SLOVENIJE	28
3. 6. 1 Vrhovni poveljnik obrambnih sil	28
3. 6. 2 Pomilostitve	30
3. 6. 3 Odlikovanja	31
3. 6. 4 Protokolarni položaj.....	32
3. 7 PREDSEDNIK REPUBLIKE IN (JAVNO)POLITIČNE VSEBINE	32
4. GLOBALIZACIJA IN GLOBALNE (JAVNE) POLITIKE.....	33
4. 1 GLOBALIZACIJA POLITIK	33
4. 2 POLITIČNA GLOBALIZACIJA: METAMORFOZE NACIONALNE DRŽAVE	35
4. 3 GLOBALNE (JAVNE) POLITIKE	41
4. 4 SINTEZA POGLAVJA	46
5. VOLILNA KAMPANJA IN PREDSEDNIŠKE VOLITVE.....	48
6. ANALIZA STALIŠČ PREDSEDNIŠKIH KANDIDATOV LOJZETA PETRLETA IN DANILA TÜRKA V VOLILNI KAMPANJI LETA 2007.....	51
6. 1 VOLILNA KAMPANJA IN SPLOŠNI PODATKI O PREDSEDNIŠKIH VOLITVAH 2007	51
6. 2 ANALIZA PROGRAMOV PREDSEDNIŠKIH KANDIDATOV LOJZETA PETERLETA IN DANILA TÜRKA NA VOLITVAH 2007.....	53
6. 2. 1 Analiza stališč predsedniških kandidatov Lojzeta Peterleta in Danila Türka do globalnih tematik, izpostavljenih znotraj programskih okvirjev.....	57
6. 3 ANALIZA TELEVIZIJSKIH SOOČENJ PREDSEDNIŠKIH KANDIDATOV LOJZETA PETERLETA IN DANILA TÜRKA, NA VOLITVAH 2007	61
6. 3. 1 Analiza stališč predsedniških kandidatov Lojzeta Peterleta in Danila Türka do globalni tematik, izpostavljenih v televizijskih soočenjih na volitvah 2007	64
6. 4 VSEBINSKA ANALIZA ČASOPISOV DELO, DNEVNIK IN VEČER V ČASU VOLILE KAMPANJE 2007	67
6. 4. 1 Analiza stališč predsedniških kandidatov Lojzeta Peterleta in Danila Türka do globalni tematik, izpostavljenih v časopisih Delo, Dnevnik in Večer.....	71
6. 5 PRIMERJAVA MED UGOTOVITVAMI IZ ANALIZE PROGRAMOV, TELEVIZIJSKIH SOOČENJ IN VSEBIN V ČASOPISIH DELO, DNEVNIK IN VEČER	73
6. 6 SINTEZA UGOTOVITEV IN ODGOVORI NA ZASTAVLJENE HIPOTEZE	79
7. ZAKLJUČEK.....	80
8. BIBLIOGRAFIJA.....	83
8. 1 LITERATURA	83
8. 2 VIRI	98

9. PRILOGE	102
9. 1 PRILOGA A: PODATKI O PREDSEDNIŠKIH KANDIDATIH IN NJIHOVIH PREDLAGATELJIH	102
9. 2 PRILOGA B: SOOČENJA IN PREDSTAVITVE PREDSEDNIŠKIH KANDIDATOV NA VOLITVAH 2007 GLEDE NA DATUM, TELEVIZIJO IN TRAJANJE ODDAJ	103
9. 3 PRILOGA C: REZULTATI PREDSEDNIŠKIH VOLITEV LETA 2007.....	103
9. 3. 1 Podatki o volilni udeležbi v prvem krogu predsedniških volitev.....	103
9. 3. 2 Rezultati za prvi krog predsedniških volitev	104
9. 3. 3 Grafičen prikaz rezultatov (prvi krog).....	104
9. 3. 4 Podatki o volilni udeležbi v drugem krogu predsedniških volitev.....	105
9. 3. 5 Rezultati za drugi krog volitev	105
9. 3. 6 Grafičen prikaz rezultatov (prvi krog).....	105
9. 4 PRILOGA Č: NASLOVNICE ČASOPISOV PREDSEDNIŠKIH KANDIDATOV D. TÜRKA IN L. PETERLETA, IZDANIH V VOLILNI KAMPANJI LETA 2007	106
9. 4. 1 Naslovnica časopisa »z roko v roki« (D. Türk)	106
9. 4. 2 Naslovnica časopisa »Odločno za Slovenijo« (L. Peterle)	107
9. 5 PRILOGA D: TEMATIKE IZPOSTAVLJENE V TELEVIZIJSKIH SOOČENJIH TEKOM VOLILNE KAMPANJE ZA PREDSEDNIKA REPUBLIKE 2007, V KATERIH STA SODELOVALA L. PETERLE IN D. TÜRK	108
9. 6 PRILOGA E: KODIRANI VSEBINSKI SKLOPI, TEMATIK IZRAŽENIH V TELEVIZIJSKIH SOOČENJIH IN ČASOPISIH DELO, DNEVNIK, VEČER V ČASU URADNEGA DELA VOLILNE KAMPANJE.....	110
9. 6. 1 Televizijska soočenja RTV Slovenija in POP TV (2007)	110
9. 6. 2 Časopisi Delo, Dnevnik in Večer (september, oktober, november 2007)	111
9. 7. PRILOGA F: VSEBINE V ČASOPISIH DELO, DNEVNIK, VEČER V OBDOBJU OD 25. 9. DO 10. 11. 2007	112
9. 7. 1 Vsebine v dnevnikih izvodih časopisov Delov, Dnevnik in Večer.....	112
9. 7. 2 Vsebine v prilogah Sobotna priloga, Dnevnikov objektiv in V Sobotu	113
9. 8 PRILOGA G:TEMATIKE V TELEVIZIJSKIH SOOČENJIH TEKOM URADNEGA DELA VOLILNE KAMPANJE	115

SEZNAM TABEL, GRAFOV IN SKIC

Tabela 4. 1: Trije pogledi na procese globalizacije	36
Tabela 5. 1: Ekvivalentnost oglaševanja (v tržnem smislu) in volilne kampanje	50
Tabela 6. 1 : Vsebinski sklopi programov predsedniških kandidatov L. Peterleta in D. Türka na predsedniških volitvah 2007	55
Tabela 6. 2: Število vsebinskih sklopov iz programskih okvirov L. Peterleta in D. Türka, razdeljenih na <i>politics</i> in <i>policy</i>	57
Tabela 6. 3: Vsebinski sklopi v televizijskih soočenjih, predsedniških kandidatov L. Peterleta in D. Türka na predsedniških volitvah 2007.....	63
Tabela 6. 4: Število tematik, izpostavljenih v televizijskih soočenjih predsedniških kandidatov L. Peterleta in D. Türka	64
Tabela 6. 5: Vsebinski sklopi v časopisih <i>Delo</i> , <i>Dnevnik</i> in <i>Večer</i> predsedniških kandidatov L. Peterleta in D. Türka na predsedniških volitvah 2007.....	70
Tabela 6. 6 : Število tematik izpostavljenih v časopisih <i>Delo</i> , <i>Dnevnik</i> in <i>Večer</i>	71
Tabela 6. 7 in graf 6. 4: Skupno število tematik, razdeljenih na sektorje <i>politics</i> , <i>policy</i> , <i>polity</i> in drugo v programih predsedniških kandidatov, televizijskih soočenjih in časopisnih vsebinah <i>Delo</i> , <i>Dnevnik</i> in <i>Večer</i> v kampanji leta 200776	
Tabela 6. 8: Razlike v stališčih predsedniških kandidatov do globalnih tematik.....	78
 Graf 6. 1: Število izpostavljenih vsebinskih sklopov v programih kandidatov, razdeljenih na nacionalne in globalne....	56
Graf 6. 2: Kampanjske in volilne vsebine v časopisih v mesecu volilne kampanje	68
Graf 6. 3: Število nacionalnih in globalnih vsebinskih sklopov izraženih v programih, televizijskih soočenjih in časopisnih vsebinah.....	75
 Skica 2. 1: Formuliranje problema znotraj načrta znanstvene ideje.....	16
Skica 4. 1: Povezanost med državami in družbami	40
Skica 4. 2: Sistem medsebojnega sodelovanja (interakcije)	44

1. UVOD

Formalni status predsednika Republike Slovenije (RS) je jasno definiran znotraj formalno-pravnega okvira (Ustava RS) in je glede na dana pooblastila zelo omejen, zaradi česar se pogosto postavlja vprašanje potrebe po debatiranju in znanstvenem raziskovanju dejanske vloge predsednika države znotraj političnega sistema RS in izven njegovega okvira. Vloga predsednika (upoštevajoč formalno-pravni okvir) je seveda odvisna od večjega števila različnih dejavnikov, ki vplivajo na predsednikovo delovanje in politično dogajanje tekom predsedniškega mandata pa tudi v času volilne kampanje in volitev, ko prihaja do soočanja različnih političnih pogledov, stališč in pa tudi različnih strategij znotraj volilnih kampanj (glej npr. Farrell 1996, Norris 2006, Kotler in Kotler 1999). Na celotno predvolilno in volilno dogajanje vsekakor pomembno vplivajo formalno-pravni okviri volitev na različnih ravneh – znotraj političnega sistema RS je za predsedniške volitve po Zakonu o volitvah predsednika republike (ZVPR, Ur. l. RS, št. 39/1992) predviden dvokrožni večinski volilni sistem. V skladu s zakonskim okvirom o kandidiranju se za funkcijo predsednika potegujejo posamezniki, ki na volitvah nastopajo samostojno oziroma s podporo neke politične opcije (v demokratičnih sistemih so to ponavadi politične stranke ali kake druge zainteresirane skupine). Ti posamezniki vstopajo v kompleksno strukturo zgrajeno iz elementov, ki so različno pomembni za izvolitev kandidata. Pogosto se govori o vrsti volilnega sistema, politični opciji (stranki), dosedanjem delu oziroma prepoznavnosti kandidata itd., premalo pozornosti pa je namenjeno pomenu vsebine, ki naj bi jo kandidati zagovarjali v obliki svojih programskih stališč (Kustec Lipicer 2003). Pomen programov predsedniških kandidatov, ki ga le-ti predstavljajo javnosti tekom volilne kampanje naj bi predstavljal enega izmed temeljev za pridobivanje predsedniškega mandata. Stališča izražena v programih (ali kako drugače tekom volilne kampanje, npr. radijske in televizijske izjave, intervjuji, mnenja in javni nastopi), bi morala predstavljati poglede in ideje predsedniškega kandidata na dogajanja znotraj politične arene. Na ta način bi predsednik države vsebinsko povezal svoje mesto v sistemu oblasti (formalno) in dobil priložnost za oblikovanje državne politike (dejansko).

Paralelno s tem se nam odpira vprašanje oblikovanja različnih politik, ki vsekakor sodi predvsem v domeno izvršilne veje oblasti, ki sodeluje pri njihovem oblikovanju in izvajanju (Colebatch 2004: 27). Skladno s časom, v katerem živimo, in političnimi tokovi, ki jim sledi svetovna družba, se danes soočamo s procesom globalizacije, kjer prihaja do »brisanja«

začrtanih meja med nacionalnimi državami ter do transformacije forme moderne države (npr. Held 1995, 2000, Held in McGrew 1998, Sassen 2004, Sørensen 2004, Grande 2002, Adeniji 2004, Ohmae 2000, Rizman 2006). Transformacijo svetovnega sistema, ki je z westfalsko mirovno pogodbo dobil strukturo, temelječo na suverenih in teritorialno zaokroženih subjektih (državah), gre zaznati v skoraj vseh sferah mednarodne politike (Held 1995, Fukuyama 2007, Pusić 2003). Vsebine oziroma politični problemi (*issues*) dobivajo globalne razsežnosti in prežemajo družbo skozi vse pore njenega kozmopolitskega okvira (Held in McGrew 1998, Held 2000, Scholte 2005, Benner, Reinicke in Witte 2002). V tej mrežni strukturi različnih akterjev, institucionalnih okvirov ter raznolikih vsebin se postavlja vprašanje nujnosti razumevanja globalnega delovanja in njegovega vpliva na svetovno civilizacijo. Govori se o nujnosti globalnih politik znotraj kompleksne »nacionalno-globalne« politične arene, ki jo izpolnjujejo različni igralci (akterji) z različnih ravni, medsebojno vpeti v omrežje kompleksnih odnosov (Parsons 1999, Held in dr. 1999, Held in McGrew 1998, Willetts 2006, Kustec Lipicer 2006), kar je vzporednica z idejo Maartena Hajerja, ki trdi, da je oblikovanje javnih politik (*policy*) v spreminjajočem se svetu vse bliže ideji o oblikovanju javnih politik izven institucionalnih pravil, »*policy without polity*« (2003: 176).

Znanstveno preučevanje procesa globalizacije je dobesečno eksplodiralo v zadnjih dvajsetih letih. Seveda je pri znanstvenem raziskovanju globalizacije kot pojava prisotno veliko število različnih smeri oziroma teorij in načinov proučevanja tega pojava (npr. Giddens 1990, Lechner in Boli ur. 2000, Held in McGrew 2002, Roberson in White ur. 2003, Beck 2003, Pikalo 2003, Pusić 2003, Scholte 2005, Vuletić 2006, Kustec Lipicer 2006a, Ritzer ur. 2007). Pojav, ki je zaživel predvsem z razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT), je danes viden skorajda na vseh področjih. Ekspanzija problemov, kot so AIDS, globalno segrevanje, migracije prebivalstva, globalna trgovina, terorizem ipd., je pripeljala do nujnosti ideje o globalni (svetovni) agendi, v oblikovanju katere bodo zraven državnih nastopali tudi drugi nedržavni igralci z različnih ravni, ki so mobilizirani na različne načine. Lahko bi rekli, da govorimo o t. i. globalnih (javnih) politikah, pri oblikovanju katerih sodeluje cela vrsta različnih igralcev, od vlad, parlamentov, vladnih agencij in predsednikov nacionalnih držav preko nevladnih organizacij, različnih interesnih skupin, transnacionalnih in regionalnih korporacij, institucij nadnacionalnih organizacij, množičnih medijev pa vse do strokovnjakov in aktivnih posameznikov (o različnih javnopolitičnih igralcih gl. npr. Grdršić 1995, Held 1995, Lindblom in Woodhouse 1993, Howlett in Ramesh 2005, Colebatch 2004, Kustec Lipicer 2006).

Javne politike torej zavzemajo pozicijo v svetovnem sistemu, ki so jo nekoč imele izključno znotraj nacionalnih političnih sistemov (Parsons 1999: 234). Meja med notranjimi (*domestic*) in zunanji (*foreign*) zadevami neke države ter političnimi problemi mednarodnih razsežnosti ni več tako trdna (Held 2000: 399). Transnacionalne mreže in odnosi med oblikovalci le-teh so se razvili na skoraj vseh področjih človeške dejavnosti (Held in dr. 1999: 49). Oblikovanje globalnih (javnih) politik je potemtakem postalo enostavno nujno.

Stično točko med predsednikom RS in njegovim vplivom na globalne (javne) politike postavljamo v sam epicenter raziskovanja diplomske naloge. Analiza stališč dveh, na predsedniških volitvah najbolj uvrščenih predsedniških kandidatov, Lojzeta Peterleta in dr. Danila Türka, izraženih v političnih programih, bo predstavljala materijo empirične analize diplomskega dela. Ker program vsakega predsedniškega kandidata/predsednika v našem političnem sistemu na nek način določa Ustava, je bolj smiselno govoriti o programskem okviru (programskih izhodiščih oziroma programskih usmeritvah), znotraj katerega so izražena načela, vrednote in ideje, ki jih predsedniški kandidat zastopa. Stališča predsedniških kandidatov, izražena tekom volilne kampanje, bomo iz tega razloga preučevali v njihovih programih, pa tudi na podlagi televizijskih soočenj predsedniških kandidatov in v izjavah v tiskanih medijih, in sicer v treh slovenskih dnevnikih, *Delu*, *Dnevniku* in *Večeru* (v mesecu uradnega dela volilne kampanje). Poudarek bo na preučevanju vsebin, ki sodijo v domeno globalnih (javnih) politik, za oblikovanje katerih je značilna ekspanzija politične moči in politične aktivnosti različnih igralcev, ki presega meje moderne nacionalne države. Ključno vprašanje, na katero bomo poskušali odgovoriti je, ali lahko iz analize stališč predsedniških kandidatov, izraženih znotraj njihovih programskih okvirov, lahko napovemo njihove ključne vsebinske poudarke oziroma njihov odnos do globalnih tematik. Ali je na podlagi stališč izraženih tekom volilne kampanje, možno napovedati smernice predsedniških kandidatov do globalnih problemov? Na kakšen način jih oni razumejo vsebinsko ter v kakšnem obsegu glede na časovno, prostorsko in vsebinsko razsežnost oziroma intenziteto izpostavljenosti globalnih tematik?

Diplomsko delo je strukturno v grobem razdeljeno na štiri dele. Prvi predstavlja teoretično-metodološki okvir, kjer je podrobneje predstavljen pluralizem teorij in metod v politologiji in natančno opredeljena znanstvena ideja oziroma je ilustriran model znanstvenega procesa. Točno definirani so tudi cilji diplomskega dela, hipotetična izhodišča ter metode in tehnike

uporabljene v analizi. Drugi del predstavlja teoretično jedro, v katerem so definirani pojmi uporabljeni v analizi in je ožje razdeljen na tri vsebinsko zaokrožene ter v kontekstu celotnega diplomskega dela neločljivo povezane celote. V tretjem (empiričnem) delu je podrobneje opisan potek oziroma način raziskovanja, predstavljeni pa so tudi rezultati operacionalizacije s podatki, pridobljenimi tekom analize. Zadnji, četrti del je namenjen sintezi raziskovalnih ugotovitev in podajanju nekaterih iztočnic, ki sledijo v zaključku diplomskega dela.

2. TEORETSKO-METODOLOŠKI OKVIR

2. 1 Teorija in empirija v politični znanosti in praksi politološkega raziskovanja

V razvoju politične misli (kot tudi znanosti nasploh) pojem in kategorija empiričnega nista bila vedno ista, ker sta politika in politična empirija tekom dolgih obdobj izvajani iz države, različnih državnih oblik in državnega »življenja« (Matić 1983: 139). Prav tako je pomembno izpostaviti to, da so v orbito politične empirije oziroma v politične procese (in spore) vključeni skoraj vsi družbeni potenciali, tako da nobena sfera družbenega življenja ni »avtonomna« od te mere, da ne postane predmet ali sredstvo politike in družbenih sprememb (prav tam: 140). Sklepajoč iz navedenega, ugotavljamo, da legitimna teoretsko-empirična vprašanja politologije danes bolj kot kdaj prej izražajo polivalentnost politike in kompleksnost njenih funkcij v razvoju sodobne družbe.

Problem vzpostavljanja zveze med teorijo in dejstvi na enem kompleksnem in občutljivem področju družbene resničnosti, kot je sfera politike in političnih odnosov, nalaga politični znanosti posebne metodološke obveznosti (npr. Milosavljević 1989, Goodin in Klingemann ur. 1998, Burnham in dr. 2004, Theodoulou in O'Brien 1999, Pennings in dr. 2006, Splichal ur. 1983), ki imajo za cilj razviti koncept politološkega raziskovanja, ki bi presegel horizont podvajanja teoretičnega in empiričnega – koncept, ki temelji na dejstvu, da ne more biti niti čisto empiričnih niti čisto teoretičnih raziskav, temveč da se obe dimenziji prežemata v njihovem dialektičnem spajanju in enotnosti, v integraciji kavzalne, funkcionalne in teleološke analize namesto njunega dozdejšnjega razdvajanja (Matić 1983).

Seveda se tudi s tako jasno izdelanim konceptom, se na področju politološke znanosti pojavljajo določeni metodološki problemi, med katerimi bi izpostavili le nekatere, kot so npr.

nezadostno delo na razvijanju vseobsežnih, koherentnih in relevantnih teoretsko-metodoloških okvirov, potrebnih za smiselno vodenje empiričnih raziskav v politologiji; nerazvitost teoretične semantike oziroma semantične nepreciznosti pojmov, ki se uporabljajo v raziskavah in politoloških delih nasploh; deduciranje zelo podrobnih in konkretnih predpostavk v raziskovalnem procesu iz stališč najvišje občosti, tako da je v projektu težko najti trdnejšo osnovo za vzajemno korespondenco teoretične in empirične komponente raziskovanja; potenciranje metodološke perfekcije v politoloških raziskavah, ki v nekaterih primerih lahko pripeljejo do tega, da v določenem smislu metodologija postane sama sebi cilj – gre za potiskanje predmeta raziskovanja, ki se gubi v metodološko-tehničnem labirintu ali stopnji kontingence teh ali onih posamičnih zvez in pogojenosti; problem metodološke nekorektnosti (napačna uporaba raziskovalnih postopkov (metod in tehnik) kot so ankete, intervjuji ipd.) pa tudi postopek interpretacije v tendenci, da se posamične ugotovitve kvantificirajo, kmalu potem pa prehitro razglasijo za teoretična dejstva in stališča (Matić 1983: 143–146, gl. tudi Nagel 1974: 400–446).

Temu seveda lahko dodamo še pojem vrednotne nevtralnosti, ki pomembno vpliva na vse faze raziskovalnega procesa od izbora problema pa do ocenjevanja stopnje (kategorične) veljavnosti ugotovitev. Pojmu vrednotne nevtralnosti moramo pripisati način interpretacije oziroma orientiranost vsakega znanstvenika do predmeta njegovega raziskovanja, ki je določena tudi z posameznikovim ontološkim in epistemološkim stališčem (Marsh in Furlong 2005: 16). V tem kontekstu ontologija kot znanost o biti vpliva na izoblikovanje posameznika v smislu njegovega pogleda na naravo sveta, epistemologija (kot spoznavna teorija) oziroma epistemološko stališče znanstvenika pa izraža njegov osebni pogled v smislu kaj in na kakšen način lahko stvari na tem svetu spoznamo (prav tam: 17). Na ta način izoblikovana stališča vplivajo na znanstvenikov pristop k izboru teorij in metod, ki jih znanstvenik uporablja pri svojem raziskovalnem delu (Kuhn 1984, Hayward 1998).

2. 2 Teorije in metode v politični znanosti: premik v smeri metodološkega pluralizma

V znanstvenem proučevanju znotraj meja politologije obstaja več pristopov in načinov raziskovanja, kar kaže na dejstvo, da je politologija po svojem karakterju postala raznolika in vse bolj kozmopolitska (Marsh in Stoker ur. 2005, Moon 1991). Vzporedno temu procesu pa se širi tudi področje raziskovanja politične znanosti, saj se osnovna substanca politike čez čas

širi in dobiva nove razsežnosti, kar zastopa tudi francoski politolog Maurice Duverger, ki trdi, da politična znanost nima jasnih meja, »širi se in oži ter zajema različne probleme iz različnih oblasti družbe in znanosti« (1966: vi). Prav v tem širokem spektru oziroma produktu znanstvenega kalejdoskopa, kjer se prepletajo različne »slike« (mnenja in pogledi), se znanstvenikom postavlja skorajda nemogoče vprašanje – kako priti do univerzalne teorije oziroma standardnih metod v politični znanosti. Thomas S. Kuhn (1984: 6) trdi, da je izbor teorij v znanosti individualna stvar vsakega znanstvenika. Le-ta naj bi v skladu s svojimi ontološkimi in epistemološkimi prepričanji izbral teorije, ki so po njegovem mnenju »prave« in najbolj prikladne za (znanstveno) razlago določenega pojava oziroma problema. Pri tem znanstvenik naj ne bi ogrozil vdanost kanona, ki znanost dela znanstveno. Taki konceptiji se pogosto očita elemente subjektivnosti pri izboru znanstvenih teorij, vendar Kuhn temu oporeka in trdi, da je standardna aplikacija termina »subjektiven« stvar okusa, o okusih pa se ne da razpravljati – izbor teorije v znanosti pa ima natanko ta značaj (prav tam: 14).¹

Metode same po sebi predstavljajo vezni člen v znanstvenih raziskavah, brez katerega preprosto ne gre (Burnham in dr. 2004: 1). Metodo se ponavadi razume kot način, preko katerega se v znanosti pride do razumevanja predmeta, ki ga le-ta (znanost) proučuje. Ker pa je znanosti veliko, je veliko tudi metod. Vsako izmed metod (v širšem smislu) po mnenju Lukića (1989: 159–160) določajo trije elementi: 1) postopek spoznavne, ki obsega vse konkretne procese pri preučevanju predmeta znanosti; 2) znanje o predmetu znanosti, ki bo prikazano dopolnjeno kot produkt znanstvene raziskave; 3) sredstva (tehnike in orodja) za raziskovanje predmeta znanosti. Pri raziskavah v družboslovju veliko teoretikov metode klasificira v dve veliki skupini in tako govorimo o kvalitativnih in kvantitativnih metodah oziroma kvalitativnem in kvantitativnem raziskovanju (npr. Marsh in Stoker ur. 2005, Newman 2003, Goodin in Klingemann ur. 1998, Kogovšek 2005, Jablin in Putnam ur. 2001, Harrison 2001, Ragin 2007, Burnham in dr. 2004).²

¹ Pri vsakem znanstvenem raziskovanju je seveda pomembno uporabiti (se sklicevati) »dobro« znanstveno teorijo, katere atributi, po Kuhn-u (1984) morajo biti točnost, koeksistenca, domet, enostavnost in plodovitost (prim. Smith in dr. 1976: 38–42). V politološki (družboslovni) znanosti se je čez čas (zgodovinsko) razvil pluralizem metod in teorij (pristopov), ki jih je treba uradno priznati, vendar ne tudi izolirati (Kuhn 1984, Heywood 2004). Kvečjemu je treba spodbujati njegovo interaktivnost, biti eklektičen in sinergičen, česar produkt je zagotovo bogatejša politična znanost (Marsh in Stoker ur. 2005: 4).

² Med kvalitativnimi in kvantitativnimi metodami obstaja jasna ločnica (Marsh in Stoker ur. 2005: 14). Tako kvalitativne metode predstavljajo generični pojem, ki se nanaša na celoten razpon tehnik – med katere sodijo opazovanje, sodelujoče opazovanje, intenzivni intervjuji s posamezniki ali fokusnimi skupinami – s pomočjo katerih se poskuša razumeti izkušnje in prakso ključnih virov informacij ter jih umestiti v kontekst (Devine 2005, Taylor in Trujillo 2001, Ragin, Berg-Schlosser in de Meur 1998). Z druge strani v sklop kvantitativnih metod raziskovanja sodi zbiranje podatkov o ponovni incidenci nekega političnega fenomena in uporabo statističnih

V preteklosti se je v praksi pogosto odpovedovalo uporabi različnih metod in je distinkcija med uporabo kvalitativnih in kvantitativnih metod v znanstvenih raziskavah bila zelo živa (Read in Marsh 2005: 225), danes pa se vse bolj izpostavlja pomen kombiniranja kvalitativnih in kvantitativnih metod, kar naj bi prispevalo k večji kakovosti raziskovalnih izsledkov (Kogovšek 2005). V literaturi se nekako poudarja pomen širokega spektra uporabljenih metod predvsem pri empiričnem raziskovanju. Kot pravi John (2005: 210), je čas za brisanje »plitke« razlike med kvalitativnimi in kvantitativnimi metodami, ki je vekoma temeljila na stereotipih o procesih raziskovanja. Iz točke »spletanja kvalitativnih in kvantitativnih metod« (Lobe 2006), prihajamo do dejstva, da imamo danes v znanosti opravka z metodološkim pluralizmom (Read in Marsh 2005). V 20. stoletju so v družbenih vedah dominirale kvantitativne metode, posebej anketne (Finch v Read in Marsh 2005: 229). To kompatibilnost s kvantitativnim raziskovanjem ni težko razumeti, saj so temelji politične znanosti bili močno zasidrani v pozitivistični teoriji, ki je uporabljala kriterije kot so notranja in zunanja veljavnost, zanesljivost in objektivnost (Kogovšek 2005: 264).

Zaključek, ki je pomemben tudi za našo raziskavo je dejstvo, da je razlikovanje med kvalitativnimi in kvantitativnimi metodami heuristično koristno, vendar ni potrebno potencirati razlike med njima. Ali kot pravita Read in Marsh (2005: 229), je zveza med epistemologijo in metodologijo je pomembna, vendar ne tudi odločilna. Ne moremo reči, da se pozitivisti nikoli ne poslužujejo kvalitativnih metod v raziskovanju oziroma da nepozitivisti zavračajo kvantitativno analizo. Kombiniranje metod je nujno za raziskovanje vseh aspektov raziskovalnega vprašanja, hkrati pa povečuje kvaliteto raziskave, saj uporaba različnih metod omogoča, da ima ena metoda funkcijo preverjanja druge (prav tam: 231).

Pomemben segment v metodološkem mozaiku raziskav znotraj politične znanosti ima tudi t. i. komparativna oziroma primerjalna metoda.³ Ko govorimo o primerjalnem pristopu v raziskovanju, je v osnovi pomembno omeniti to, da le-tega lahko uporabimo za preučevanje različnih vrst enot (primerov), ne le za države (Ragin 2007: 126). Pomembno dejstvo pri tem je medsebojna primerljivost primerov proučevanja ter pripadnost smiselni in izkustveno

tehnike za analizo teh podatkov (John 2005, Miller 2001). Skratka, zbiranje kvalitativnih podatkov se nagiba k osredotočenosti na manjše, kvantitativno pa na večje število primerov (*cases*) (gl. Ragin 2007: 63–68).

³ Komparacija večjega števila primerov omogoča raziskovalcu, da le-ta lahko presodi ali je določeni politični fenomen lokalno vprašanje ali pa je predhodno neopaženi »splošni trend« profesionalnega znanstvenika (Hopkin 2005: 243).

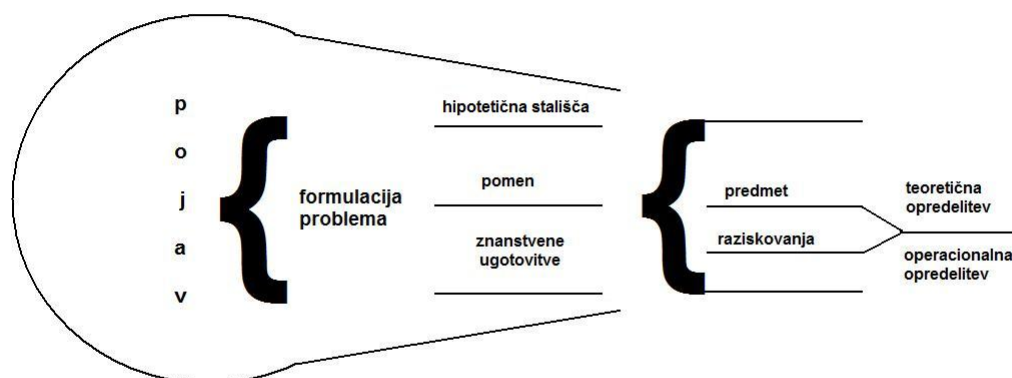
opredeljivi kategoriji. Nabor primerov torej naj bi bil celovit in konsistenten, ponujal pa naj bi tudi potencialne za nadaljnji razvoj družboslovne (politološke) znanstvene misli (prav tam).

Če torej združimo vse tri segmente, ki se bodo prepletli tudi v naši raziskavi (kvalitativno, kvantitativno in primerjalno), bomo dobili celotno sliko našega raziskovalnega problema, ki bo po opravljeni analizi dobil konkretne dopolnitve ter zaključke in ugotovitve, pomembne za nadaljnje proučevanje iste problematike znotraj politične znanosti. Kot metode, ki sodijo v kvalitativni sektor, bomo uporabili proučevanje posameznikov znotraj formalne politične sfere (politična stališča predsedniških kandidatov skozi analizo vsebine besedil – gl. npr. Splichal 1972, 1990, McNeill in Chapman 2005, George 1989 – oziroma programov predsedniških kandidatov, njihovih televizijskih soočenj in izjav v časopisih), kot kvantitativne metode proučevanja nam bodo v pomoč različne statistične metode in tehnike (tabelirani in grafični prikazi), kot elemente primerjalnega raziskovanja pa bomo iskali razlike med posameznimi primeri proučevanja s ciljem, da bomo ugotovili raznolikost med temi primeri. V tem okvirju nam bo še najbližji model (popolnega ujemanja v literaturi nismo našli), ki ga Pennings, Keman in Kleinnijenhuis (2006: 20–21) opredeljujejo kot tretjo opcijo primerjalnega raziskovanja v svoji raziskovalni shemi in se osredotoča na preučevanje dveh ali več primerov v določenih časovnih okvirjih oziroma relevantnih primerov v relevantnih časovnih obdobjih (stališča dveh predsedniških kandidatov v času volilne kampanje).

2. 3 Model znanstvenega procesa: načrt in opis znanstvene ideje

Z vzpostavitvijo primerne teoretično-metodološkega okvira znotraj idejne sheme pridemo do osnovne orientacijske točke svojega dela, na ustvarjanje projekta raziskovanja. Gre seveda za opis možnega v zamišljeni raziskavi, kar seveda ni razdelano do potankosti in predstavlja bolj splošen okvir. Vsebinsko bolj opredeljena oziroma izpolnjena točka pa je t. i. »načrt znanstvene ideje« (npr. Milosavljević 1989, Pečujlić 1973, Theodoulou 1999, Burnham in dr. 2004, Ragin 2007).

Skica 2. 1: Formuliranje problema znotraj načrta znanstvene ideje

Vir: Milosavljević 1989: 458.

Formulacija predmeta (Milosavljević 1989: 459) oziroma izbor teme (Gilli 1974: 41), zaznavanje (Toš 1988: 60), opredelitev (Vuletić 1988: 39), konceptualizacija (Pečujlić 1973: 103) problema predstavlja prvi korak v procesu znanstvenega raziskovanja.⁴ Tako pride do vzpostavitve odnosa med problemom (družbenim pojavom) in predmetom proučevanja. Osnovne funkcije formulacije problema, skladno z zgornjo skico po Milosavljeviću (1989), so hipotetična stališča o problemu, katerih funkcija v empirični raziskavi je ta, da vzpostavljajo in izražajo razmerje med predmetom in ciljem raziskave. Njihova koristnost se kaže v procesu zoževanja raziskovalne vsebine oziroma usmerjanja raziskovalca na bistvene in pomembne dejavnike v raziskavi. Prav tako hipoteze prispevajo tudi k operacionalizaciji elementov znanstvene zamisli – vzpostavljanju vezi med pojmovnimi abstrakcijami, ki izražajo predmet in cilj raziskave, ter empirično stvarnostjo (Toš 1988: 61). Drugo točko predstavlja pomen raziskovanja, ki se nanaša na stanje in pomen predmeta raziskave in zahteva določene rešitve, ki so nam v trenutku začetka raziskovanja neznane, nezadostne oziroma nezadostno raziskane (Milosavljević 1989: 459–460), pri čemer nam lahko pomagajo ugotovitve iz že opravljenih raziskav drugih raziskovalcev (tretja točka).

⁴ Theodoulou (1999: 143–144) ta korak definira kot prehod iz globalnega vprašanja (ki predstavlja začetek, neko splošno stanje) na točno določeno raziskovalno vprašanje. Šele s odgovorom na to ožje vprašanje lahko pridemo do odgovorov, ki so relevantni tudi za t. i. globalno vprašanje (avtorica govori o razčlenjeni sliki, ki jo moramo sestaviti iz manjših delčkov (*jigsaw-puzzle*)). Tak analitični okvir nam v bistvu razvije hipotezo, ki jo želimo preveriti (Ragin 2007: 88) in prav ta pa predstavlja srž (našega) raziskovalnega problema.

Predmet raziskovanja bomo opredelili teoretično in operacionalno (Skica 2. 1). Teoretična komponenta predstavlja logično operacijo, s pomočjo katere se preko abstraktnih pojmov pride do opredelitve pomena predmeta raziskovanja (Pečujlić 1973: 103). V našem primeru se ta konstatacija nanaša na proučevanje globalizacije kot pojava, definiranja pojma globalnih (javnih) politik pa tudi analize sekundarnih virov o funkciji in pristojnostih ter opredelitvi pravno-formalnega okvira (ustava, zakonodaja) pristojnosti predsednika RS. Prav tako so pomembne raziskave, ki so bile opravljene na temo analize volilne kampanje (npr. LeDuc, Niemi in Norris ur. 1996, Neuman ur. 1999, Kustec Lipicer ur. 2005, Luthar in dr. 2001, Fink-Hafner in Boh ur. 2003) ter vsebinske analize (predstavitev) političnih programov kandidatov in njihovega predstavljanja v javnosti (npr. Kustec Lipicer 2003, Kustec Lipicer in Boh 2005, Kaid 1999, Kaid in Holtz-Bacha 2006, Zoonen in Holtz-Bacha 2000).⁵

Empirični del naše raziskave bo temeljil na analizi programskih stališč predsedniških kandidatov Lojzeta Peterleta in Danila Türka na volitvah za predsednika RS oktobra oziroma novembra leta 2007.⁶ Predvsem se bomo osredotočili na stališča kandidatov, ki so bila izražena v njihovih programih in s katerimi sta nastopala v predvolilni kampanji, ter na stališča, izražena v časopisih in televizijskih soočenjih. Seveda bodo pri tem upoštevali zgoraj navedene funkcije operacionalne opredelitve predmeta proučevanja. V našem primeru bo torej šlo za proučevanje volilne kampanje (ožje) v času od njenega uradnega začetka pa do konca (drugega kroga volitev) in dveh najbolje uvrščenih kandidatov na volitvah za predsednika RS leta 2007 s ciljem proučevanja stališč predsedniških kandidatov do globalnih tematik s posebno metodo analize stališč predsedniških kandidatov, izraženih tekom volilne kampanje v programih, televizijskih soočenjih in v dnevnem tisku.

⁵ Milosavljević (1989: 466–467) govori o »izdelavi« t. i. kategorično-pojmovno-terminološkega sistema, ki bo predstavljal arzenal izdelanih teorij in točno opredeljenih pojmov, ki se jih uporablja v eni raziskavi. Definiranje takega sistema je v politologiji še kako pomembno. Politični jezik zaradi karakteristik politike ter njenih interesno-integrativnih koordinacijskih, sinhronizirajočih ter usmerjevalnih funkcij, kot tudi zaradi metod in karakteristik subjekta v političnem procesu, uporablja v dnevni komunikaciji specifičen in pogosto večpomenski jezik, ki se ga lahko razume samo izhajajoč iz fundamentalnih pomenov kategorij in vrednosti (prav tam: 468).

⁶ Odlok o razpisu volitev predsednika republike (Ur. l. RS, št. 65/07).

2. 4 Cilji diplomske naloge

Temeljni cilj diplomske naloge je ugotoviti, ali so sploh (in v kolikšni meri ter na kakšen način) v volilni kampanji preko programskih okvirov predsedniških kandidatov predstavljene globalne tematike oziroma globalne (javne) politike, ki kot posledica globalizacije nastajajo na več različnih področjih od okoljevarstva in človekovih pravic do problemov mednarodnega kriminala (Held 2000). Ugotovili bomo, na katerih področjih so bile take vsebine izpostavljene in ali gre za nove tematike, ki jih je kandidat izpostavil sam, ali pa za t. i. tradicionalno globalne, že velikokrat slišane teme, kot je na primer okoljevarstvo ali človekove pravice. Primerjali bomo stališča dveh kandidatov do globalnih tematik in poskušali ugotoviti, kateri izmed njiju je tekom volilne kampanje bolj poudarjal take tematike in na kakšen način, koliko (do kolikšne mere) je šlo za iste teme pri obeh, in kakšne so bile razlike v stališčih ter katere vsebine so se pojavljale le pri enem kandidatu in v kakšnem obsegu sta izražala svoja stališča do različnih tematik. Prav tako bomo poskusili opredeliti stopnjo pomembnosti, ki so jo tako predsedniška kandidata kot mediji dajali globalnim tematikam v času volilne kampanje.

V okviru delovanja RS kot elementa mednarodne skupnosti znotraj mrežne strukture globaliziranega sveta se od političnega vrha pričakuje, da bo deloval enotno. S tem se odpira prostor za delovanje predsednika države na relaciji z vlado in njenim predsednikom ter ministri okrog doseganja skupnega konsenza o politikah, preko katerih se bo Slovenija predstavljala navzven. Ker država znotraj mednarodne skupnosti še vedno predstavlja njen ključni sestavni element in ima pomembno vlogo tudi v mednarodni institucionalni strukturi, kjer se pa razpravlja in odloča tudi o različnih vsebinah globalnega pomena, je tukaj (neformalni) vpliv predsednika lahko zelo pomemben. Poskušali bomo odgovoriti na vprašanje, ali bi se iz vsebinskih razlik v stališčih predsedniških kandidatov do globalnih javnopolitičnih tematik, izpostavljenih tekom kampanje, dalo napovedati, kako bo to vplivalo na odnos aktualnega predsednika oziroma poraženca predsedniških volitve do globalnih vprašanj.

Ker ideja o globalnih politikah temelji na brisanju meje med državnim in mednarodnim oziroma notranjimi in zunanjimi politikami ter pogojuje nove razsežnosti politične moči in aktivnosti znotraj t. i. globalne politične arene, za katero so značilne kompleksne mreže

različnih političnih akterjev in odnosov med njimi (Held in dr. 1999), bomo v našo raziskavo v pojmovanju globalnega uvrstili tudi vsebine, ki so povezane s Evropsko unijo (EU). EU kot nadnacionalna tvorba, katere tvorni element je tudi Slovenija, predstavlja pomembno politično areno za oblikovanje skupnih evropskih politik pa tudi politik do držav, ki niso članice EU. Na ta način spet stopamo v sfero političnega prostora nadnacionalne razsežnosti, ki je lahko skup različnih javnopolitičnih aren, kjer se oblikujejo skupne evropske politike.

2. 4. 1 Hipotetična izhodišča (hipoteze)

H₁: *Znotraj programskih okvirov predsedniških kandidatov, v televizijskih soočenjih in v treh časopisih (Delu, Dnevniku in Večeru) tekom uradnega dela volilne kampanje za predsednika Republike Slovenije leta 2007 so izpostavljene različne globalne tematike, kar potrjuje njihovo prisotnost in pomen v volilni kampanji za predsednika republike, pri čemer predvidevamo, da prevladujejo predvsem splošne politične, ne pa javnopolitične vsebine.*

H₂: *Razumevanje in vsebina globalnih tematik je pri obeh kandidatih predstavljena in razumljena različno, zaradi česar predpostavljamo, da sta kandidata Lojze Peterle in Danilo Türk imela bistveno različen pogled »na« globalne tematike oziroma različen odnos »do« le-teh.*

2. 4. 2 Struktura analize in uporabljene metode in tehnike

V diplomskem delu bomo analizirali politične programe dveh predsedniških kandidatov (Lojzeta Peterleta in Danila Türka), za katere menimo, da imajo določeno vsebinsko in prepričevalno težo, saj prav z njimi kandidati za predsednika države odpirajo in nato podajo lastna videnja na probleme v državi (družbi) in širše (Kustec Lipicer 2003).⁷ V analizo bomo vključili tudi nastope predsedniških kandidatov v televizijskih oddajah, ki so potekale na dveh televizijah (nacionalni RTV Slovenija in komercialni POP TV) v času uradnega dela volilne kampanje (od 20. 8. do 9. 11. 2007),⁸ kjer so kandidati skupinsko (na soočenjih) in individualno (v intervjujih oziroma samopredstavitvah) predstavljali svoja stališča in mnenja

⁷ V kampanji za predsednika republike leta 2007 je sodelovalo sedem kandidat/kandidatov (glej Prilogo A).

⁸ DVK (2007a) Rokovnik za izvedbo volilnih opravil za volitve predsednika republike.

do različnih tematik.⁹ Prav tako bomo naredili tudi analizo vsebin, ki so se pojavljale v tiskanih medijih, tj. v treh slovenskih dnevnikih: *Delu*, *Dnevniku* in *Večeru* ter njihovih prilogah v času enega meseca pred volitvami.¹⁰

V raziskavi se bomo gibal znotraj polja metodološkega pluralizma, kar pomeni, da bomo uporabili večje število metod in virov podatkov pri proučevanju zastavljenega problema. Pri analizi stališč predsedniških kandidatov, izraženih v njihovih programskih okvirih, bomo uporabili nekatere elemente metode »analize vsebine«, ki jo Splichal (1972: 1231) opredeljuje kot raziskovalno metodo za objektivno in sistematično določanje značilnosti sporočil, da bi na podlagi značilnosti lahko sklepali o vzrokih in pogojih prezentacije sporočil ter o učinkih njihove prezentacije. Levy (v Splichal 1990: 5) govori o »analizi diskurza«, ki splošno predstavlja vsako branje in poslušanje (programi predsedniških kandidatov, časopisne vsebine in televizijska soočenja); preko njega bomo tudi v naši raziskavi prišli do podatkov v obliki odgovorov na vprašanja (Splichal 1990: 6).¹¹

Uporabili bomo tudi metodo statistične analize, ki se začne z zbiranjem informacij o pojavu (Škara-Vidojević 1977: 218). Različne pojave, ki jih bomo proučevali, bomo po metodi obdelave statističnih podatkov predstavili tabelarno in grafično. Tukaj mislimo predvsem na proporcionalne oziroma procentualne prikaze delov do celote (prav tam: 223–224), kjer bomo ugotovili prisotnost elementov raziskovalnega problema v podatkovnem arzenalu (časopisne vsebine in televizijska soočenja). Primerjalni pristop, ki naj bi med drugim ponujal tudi

⁹ Na RTV Slovenija je prvo soočenje bilo 17. 9. 2007 v okviru oddaje »Vroči stol«, v katerem so se državljanke in državljanom predstavili štirje kandidati; drugo je bilo na sporedu 1. 10. 2007 v oddaji »Predsednik za Slovenijo 2007«, ko se je javnosti predstavilo vseh sedem kandidatov; tretje soočenje je potekalo dne 8. 10. 2007 v okviru omenjene oddaje »Predsednik za Slovenijo 2007«, v kateri je nastopil Lojze Peterle; četrto 10. 10. 2007, ko se je predstavil Danilo Türk; zadnje (peto) soočenje vseh kandidatov pred prvim krogom volitev na RTV Slovenija je bilo 19. 10. 2007, temu pa sta sledili še dve soočenju kandidatov (šesto in sedmo), ki sta se uvrstila v drugi krog volitev 5. 11. in 9. 11. 2007. Na POP TV so prav tako potekala soočenja predsedniških kandidatov, in sicer 27. 9. 2007, ko so se je v oddaji »Predsedniške volitve 2007« javnosti predstavilo šest kandidatov, in pa 19. 10. 2007, ko so nastopili le štirje, po javnomnenjskih raziskavah najboljše uvrščeni kandidati (podrobneje v Prilogi B).

¹⁰ Časniki kot klasični tip vira informacij predstavljajo dolgoročne hranilce informacij (Pinterič in Ferfila 2005: 96), prav tako pa so tudi pomemben vir oblikovanja ter usmerjanja javnega mnenja, saj imajo dodaten vpliv zaradi svoje tradicionalno pripoznane vloge objektivnega medija (Kropivnik in Pinterič 2003: 259). Naš vzorec obsega vse delovne dneve (in sobote) v časovnem obdobju meseca in pol (od 25. 9. do 10. 11. 2007). Preko analize časopisnih vsebin bomo poskušali ugotoviti stališča predsedniških kandidatov do globalnih tematik pa tudi, v kolikšni meri je bila predvolilna kampanja (predsedniške volitve) predmet razprave v treh največjih slovenskih dnevnikih v omenjenem obdobju. Naredili bomo kvantitativno analizo in tabelirano ter grafično prikazali odstotek »prostorak«, ki je bil v časopisih namenjen kampanji oz. volitvam leta 2007.

¹¹ Tehnike zbiranja podatkov v družboslovju so seveda različne, izbira tehnik pa je precej odvisna od narave raziskovalnega vprašanja. Pomemben segment v načrtu znanstvene ideje je tudi izdelava načrta zbiranja podatkov (Ragin 2007: 41–42), ki bi ga lahko uvrstili v operacionalno opredelitev predmeta raziskovanja. Pri tem je treba upoštevati tudi pluralnost virov, iz katerih črpamo podatke (gl. Harrison 2001: 105–121).

potenciala za nadaljnji razvoj izbrane tematike, bomo uporabili predvsem pri primerjavi podatkov, pridobljenih iz analize vsebin, izraženih znotraj programskih okvirjev dveh kandidatov v času volilne kampanje. Temeljni cilj primerjalne analize je določiti različne kombinacije vzročnih pogojev, glede katerih se obravnavana primera (stališča dveh kandidatov do globalnih tematik) razlikujeta (Ragin 2007: 129). Za teoretično utemeljitev ključnih pojmov v raziskavi in oblikovanje teoretičnega ozadja celotnega diplomskega dela bomo uporabili še metodo analize sekundarnih virov, predvsem znanstvene literature s področja globalizacije, globalnih (javnih) politik, analize volilne kampanje ter pravnih virov in literature, ki govori o instituciji predsednika države znotraj parlamentarne ureditve političnega sistema, njegovih pristojnostih in funkcijah.

3. VLOGA PREDSEDNIKA REPUBLIKE V SLOVENSKEM (USTAVNO) PRAVNEM IN POLITIČNEM SISTEMU

Pri kreiranju nove slovenske ustave (1991) je prevladala varianta s poudarjenim parlamentarnim sistemom in šibkim predsednikom (Cerar 2005, Lukšič 2001, Grad in dr. 1996). Slovenski model političnega sistema upošteva dejstvo, da ima predsednik republike samo reprezentativne, iniciativne in protokolarne funkcije. Po Sartorijevi (2003: 154–158) in tudi Duvergerjevi (v Elgie 1999, 2004) definiciji oziroma opredelitvi polpredsedniškega (*semi-presidential*) sistema pa bi Slovenijo lahko (hipotetično) uvrstili v skupino polpredsedniških sistemov, za katere je značilno, da se šefa države (predsednika) izbira na volitvah, kjer glasujejo državljanke in državljani – neposredno ali posredno – za vnaprej predviden mandat. Za razliko od čistega parlamentarizma, ki so ga izbrale nekatere srednje in vzhodnoevropske države v tranziciji, sodi slovenska ureditev bolj v razred ostalih parlamentarizmov z direktno voljenim predsednikom (več o tem v Cerar 1999, 2005).

3. 1 Funkcija in pristojnosti predsednika republike

Ustava RS je, namesto predsedstva republike kot kolegijskega organa v bivšem sistemu, uvedla predsednika republike kot individualni organ (Ribičič 1992: 184). Ustava RS prav tako razlikuje med funkcijo predsednika republike – s katero označujemo področje njegove dejavnosti in okvir njegovih pooblastil (v svojih javnih nastopih doma in v tujini predsednik republike izreka mnenja o vsem, kar ocenjuje za aktualno, primerno in potrebno (Ribičič

1996: 129, 1996a: 79, 1997: 43, 2004: 74) – in njegovimi pristojnostmi, ki so po mnenju Kavčiča (1995: 257) ustavnopravni izraz pojma funkcije predsednika republike.

Pristojnosti predsednika republike so zapisane v 107. členu ustave RS, nekatere pa se nahajajo tudi v drugih določbah ustave. Predsednik tako:

- razpisuje volitve v državni zbor (razčlenjeno v 3. odstavku 81. čl. U.);
- razglša zakone (najkasneje osem dni po njihovem sprejemu – 1. odstavek 91. čl. U.);
- imenuje državne funkcionarje, kadar je to določeno z zakonom;
- postavlja in odpoklicuje veleposlanike in poslanike republike in sprejema poverilna pisma tujih diplomatskih predstavnikov;
- izdaja listine o ratifikaciji;
- odloča o pomilostitvah;
- podeljuje odlikovanja in častne naslove ter opravlja druge zadeve določene z Ustavo.

Na zahtevo državnega zbora mora predsednik republike izreči mnenje o posameznem vprašanju (2. odstavek 107. čl. U.).¹²

3. 2 Predsednik republike in državni zbor

Povezanost med državnim zborom (DZ) in predsednikom republike je v slovenski politični ureditvi manjša, kot to velja za razmerje med parlamentom in šefom države v drugih parlamentarnih sistemih (Grad 1995: 464). Vendar kljub manjšim formalnim pristojnostim ima predsednik republike možnost neformalnega poseganja ali vsaj vplivanja na delo zakonodajnega telesa. Pristojnosti, ki jih predsednik republike uresničuje v razmerju do državnega zbora, Kaučič (1995: 259) razvršča v štiri skupine: 1) zakonodajne pristojnosti, znotraj katerih razlikuje tiste, ki jih predsednik republike izvršuje pred, med in po končanem postopku (v to skupino sodijo zlasti zakonska iniciativa, pristojnosti v zakonodajnem

¹² Navedene pristojnosti običajno imenujemo klasične oziroma tradicionalne funkcije šefa države. Razen teh so predsedniku republike določene v drugih podglavjih ustave še naslednje pristojnosti: pravica predlagati državnemu zboru kandidata za predsednika vlade (111. čl. U.), za sodnike ustavnega sodišča in za člane sodnega sveta (131. in 163. čl. U.); pravica klicati prvo in izredno sejo državnega zbora ter ga razpustiti (81. in 85. čl. U.); odločati o razglasitvi vojnega in izrednega stanja, nujnih ukrepov in njihovi odpravi ter o uporabi obrambnih sil (92. čl. U.); in predlagati ustavnemu sodišču, da se v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe izreče o njeni skladnosti z ustavo (2 odstavek 160. čl. U.).

postopku, zakonodajni veto, promulgacija zakona in sprejemanje ukrepov za izvrševanje zakonov (gl. tudi Kaučič, 2006); 2) uredbodajne pristojnosti, ki se najpogosteje kažejo v obliki pravice spreminjanja pravnih predpisov (uredb z zakonsko močjo in drugih nižjih predpisov), pravice omejevanja z ustavo določenih in varovanih človekovih pravic in svoboščin, in pravice spreminjanja nekaterih finančnih ukrepov – gre predvsem za pristojnosti predsednika republike od različnih institucij, ki v določenih razmerah (npr. izredno stanje, neposredna vojna nevarnost in vojna) ne morejo opravljati svojih obveznosti tekoče oziroma nemoteno; 3) pravica razpisati volitve državnega zbora, ga sklicati in razpustiti, kar je omenjeno tudi v 107. členu ustave RS, podrobneje pa v 12.–14. členu Zakona o volitvah v državni zbor (ZVDZ, Ur. l. RS, št. 44/1992). Ker gre za dolžnost predsednika republike, ki je ne more odkloniti (s kršitvijo ustave in zakona je predsednik republike obtožen s strani državnega zbora pred ustavnim sodiščem (109. čl. U.) (podrobneje v Ribarič 1995: 273–285, 1997: 127–128; Kristan 2004: 45–51)), se Ribarič (1996a: 84) sprašuje, ali je razpis volitev poleg formalnega tudi politično dejanje;¹³ 4) in kot zadnje, pristojnosti predsednika republike v postopkih volitev in imenovanj, kar bi nekako sodilo v izvršene funkcije predsednika, ki so v slovenskem ustavnem sistemu tako omejene, da jih je bolj smiselno uvrstiti med iniciativne funkcije – mednje štejemo zlasti pravico, predlagati državnemu zboru kandidata za predsednika vlade in kandidate za nosilce nekaterih najvišjih državnih ali javnih funkcij (Kaučič 1995: 260–270). Čeprav se te pristojnosti medsebojno zelo razlikujejo (različen je tudi njihov obseg in pomen), lahko zanje ugotovimo, da pri njihovem izvrševanju predsednik republike praviloma ni povsem samostojen (bolj v tem smislu, da bi lahko samostojno presojal o tem, ali jih bo, kdaj in kako ter v kakšnem obsegu izvrševal) oziroma jih lahko izvršuje samo v sodelovanju z DZ ali vlado (prav tam: 259). Akti, s katerimi se izvršujejo te pristojnosti, so formalne in ne materialne narave. Izjema so le izredne pristojnosti predsednika republike, ki jih izvršuje namesto državnega zbora v vojnem ali izrednem stanju (Ribarič 1996a: 82, Zorc 2005: 109–111), vendar po naravi stvari teh pristojnosti ni mogoče obravnavati enako kot druge pristojnosti, ki se izvršujejo v normalnih razmerah (Kaučič 1995).¹⁴

¹³ Če bi torej razpis volitev bil določen fiksno brez možnosti odločanja v časovnem razponu, kdaj naj se ta razpis opravi, potem bi bil tak akt, tako dejanje samo formalno, lahko bi rekli notarsko opravilo, ko bi predsednik republike samo ugotovil, kateri je po ustavi in zakonu tisti dan, ko se razpišejo volitve in pričnejo teči roki za volilna opravila (Ribarič 1996a). Določitev datuma dneva razpisa in volitev bi v tem primeru imela politični pomen, saj bi se začela politična tekma, vendar pri samem izboru ne bi bilo politične presoje (prav tam). Ob pogledu na veljavno ustavo in Zakon o volitvah v državni zbor (ZVDZ, Ur. l. RS, št. 44/1992) pa vidimo, da je točno določeno, kdaj naj se volitve razpišejo, kar pa ima za logično posledico, da na prvi pogled nepolitične okoliščine (kot je npr. čas dopustov, čas počitnic, čas povezanih prazničnih dni, vremenske razmere ipd.) ne vplivajo na to kdaj bodo razpisane in uveljavljene volitve.

¹⁴ Predsednik republike izdaja pravne akte kot tudi opravlja materialna dejanja, na podlagi katerih nastopajo različne pravne posledice. Temeljna akta predsednika republike sta ukaz in odlok. Drugi akti so še predlog,

V parlamentarnih sistemih parlamenti pretežno delujejo v razmerju do vlad, ki jih sicer morajo upoštevati pri oblikovanju svojih politik in konkretnih predlogov (Zajc 2004: 214). Predsednik države lahko preko prej omenjenih zakonodajnih pristojnosti (zakonodajni veto ali promulgacija zakona) in iniciativnih funkcij (prelaganje državnem zboru kandidata za predsednika vlade) le posredno vpliva na oblikovanje in izvajanje javnih politik.

3. 3 Predsednik republike in vlada

Dejanski nosilec oblasti v parlamentarnem sistemu je vlada, ki črpa politično temelj za to v parlamentu, dejansko oblast pa v državni upravi, ki ji načeluje (Grad 1995: 462). Šef države v klasičnem parlamentarnem sistemu nima nobene dejanske oblasti, zato je praviloma za njegove akte potreben sopodpis pristojnega ministra (kar bi posledično peljalo tudi v odgovornost predsednika republike; Pogorelec 2005), kajti samo vlada lahko zagotavlja izvršljivost vseh predpisov v državi. Zgolj na simbolni ravni je predsedniku države ostala pravica in dolžnost razglašati zakone, kar je v ustavnem razvoju včasih pomenilo zagotavljanje izvršljivosti zakona. Vrhovnost predsednika države se kaže v razmerju do vlade predvsem v tem, da šef države imenuje mandatarja za sestavo vlade in ponekod imenuje oziroma naknadno potrjuje ministre, vendar na predlog šefa vlade (Kaučič 1995: 270). Volitve predsednika vlade v državnem zboru, zlasti pa način imenovanja ministrov, pomenita precejšnje odstopanje od klasičnega modela parlamentarnega sistema in približevanje skupščinskemu sistemu, v katerem praviloma samo parlament oblikuje organ, ki opravlja izvršilno funkcijo (gl. npr. Jovičić 1992). Pogorelec (2005: 3) kot značilnost »ne«čistega parlamentarizma pri nas dodaja še neposredno izvolitev predsednika republike (prim. Ribarič 1997a: 39–43) in odsotnost instituta sopodpisa vlade na aktih, ki jih izdaja predsednik republike.

Tudi glede drugih razmerij med predsednikom republike in vlado lahko ugotovimo, da so že v ustavni ureditvi precej nedorečeni. Še bolj to velja za ustrezno zakonodajo, saj Zakon o vladi (ZVRS, Ur. l. RS, št. 4/1993) sploh ne omenja razmerja do predsednika republike. Tudi v

poziv, mnenje, zahteva, soglasje in uredba. Razlika med ukazom, odlokom in uredbi na eni strani ter ostalimi akti predsednika republike je v osnovnem v tem, da za prve velja, da so akti odločanja, medtem ko ostali akti predstavljajo akte predlaganja (Zagorc 2005: 325–326). Iz tega lahko še enkrat potrdimo zgoraj navedeno dejstvo, da predsednik republike ni vselej organ, ki bi dokončno odločal o določeni stvari.

poslovniku vlade je razmerju do predsednika republike posvečeno zelo malo prostora, omenja se ga le v 48. čl. Poslovnika Vlade RS: »*Vlada sodeluje s predsednikom republike pri vprašanjih iz njegove pristojnosti in da seznanja z vprašanji, pomembnimi za njegovo delo*« (Ur. l. RS, št. 43/2001).

Relacija med predsednikom države in vlado je vidna le v točki predlaganja mandatarja, čeprav gre tudi to dejanje gre posredno preko državnega zbora, ki ima pomembno funkcijo potrjevanja predlaganega kandidata (Virant 2004: 52). Lahko bi se navezali na zaključke iz prejšnjega poglavja in potrdili tezo, da je izvršna oblast sicer ločena od zakonodajne, vendar se oblikuje v zakonodajnem telesu (Zajc 2004) – stična točka v našem primeru je predsednik republike.

3. 4 Predsednik republike in sodstvo

Ustava predsednika republike pooblašča za predlaganje petih članov sodnega sveta (131. čl. U.) in sodnikov ustavnega sodišča (drugi odstavek 160. čl. U.). Podobno kot v razmerju do izvršilne oblasti ima predsednik republike tudi v razmerju do sodne oblasti predvsem iniciativno funkcijo, v okviru te pa je poudarjena zlasti kadrovska iniciativa (Nerad 2004: 57).¹⁵ Vloga predsednika republike pri postavljanju sodnikov kot nosilcev sodne oblasti je posredna in zato majhnega pomena. Predsednik republike ne imenuje sodnikov niti nima neposredne predlagalne funkcije, v njegovi pristojnosti je le, da v izvolitev državnemu zboru predlaga manjšino članov sodnega sveta (5/11), ta pa nato predlaga sodnike v izvolitev državnemu zboru.¹⁶ Pogosto vprašanje, ki se na tem mestu zastavlja, je vprašanje stopnje političnosti oziroma politizacije, ki jo v proces imenovanja (izvolitve) sodnikov lahko vneseta predsednik in državni zbor ali drugače: koliko politična opredeljenost predsednika države in razmerje moči med političnimi opcijami v državnem zboru vplivajo na kvaliteten (in čim manj političen) izbor sodnikov? Kot pomembno dejstvo se kaže razlika v načinu dela in

¹⁵ Kaučič trdi, da je v našem pravnem sistemu iniciativna funkcija predsednika republike v primerjavi z drugimi funkcijami na zakonodajnem in izvršilnem področju izredno poudarjena (2002: 1259). To še posebej velja za kadrovske iniciative, v okviru katere ima predsednik republike pravico predlagati državnemu zboru v izvolitev oziroma imenovanje kandidata za predsednika vlade, sodnike ustavnega sodišča, varuha človekovih pravic (2. čl. ZVarCP, Ur. l. RS, št. 71/1993), devet članov računskega sodišča (drugi odstavek 5. člena ZRacS, Ur. l. RS, št. 48/1994), šest članov Banke Slovenije in njenega guvernerja (drugi odstavek 13. in 14. člen ZBS-1, Ur. l. RS, št. 1/1991) ter kandidate iz Republike Slovenije za sodnika Evropskega sodišča za človekove pravice (prvi in drugi odstavek 6. člena ZPKSMS, Ur. l. RS, št. 64/2001).

¹⁶ Podrobneje o tem v tretjem poglavju Zakona o sodiščih (ZS, Ur. l. RS, št. 19/1994), ki govori o Sodnem svetu (predvsem prvi, tretji in četrti odstavek 20. in prvi odstavek 21. člena ZS), in v Kaučič (2002: 1255–1258).

odločanja državnega zbora kot kolegijskega organa in predsednika republike kot individualnega – ta dva organa delujeta popolnoma različno. Državni zbor namreč o kandidatih razpravlja in nato glasuje, pri čemer je lahko strankarsko-politični element zelo izpostavljen. Iz tega razloga je, kot trdi Kaučič (2002: 1254), morebitni politični vpliv predsednika republike na pridobitev sodniške funkcije po naravi bistveno manjši kot vpliv državnega zbora. Logike mehničnega (pre)glasovanja pri predsedniku republike kot individualnem organu ni, s tem pa tudi ne pretirane politizacije v postopku imenovanja. Po drugi strani pa je res tudi to, da tak postopek ne zagotavlja take transparentnosti kot volitve v državni zbor.

Predsednik republike predlaga tudi kandidate za sodnike mednarodnih sodišč – prvi in drugi odstavek 6. člena Zakona o predlaganju kandidatov iz Republike Slovenije za sodnike mednarodnih sodišč (ZPKSMS, Ur. l. RS, št. 64/2001). Zakon primarno ureja samo fazo kandidiranja in izbire kandidatov za sodnike, izmed katerih nato pristojni organ mednarodne organizacije opravi dokončno izbiro, smiselno pa se uporablja tudi za predlaganje in izvolitev sodnikov, ki jih Republike Slovenija neposredno izvoli v mednarodna sodišča (Nerad 2004: 66). Kandidati za sodnike na mednarodnih sodiščih se volijo v državnem zboru na predlog predsednika republike. Pred oblikovanjem predloga kandidatov mora predsednik republike pridobiti mnenje vlade in sodnega sveta o pripravljenih kandidaturah. Ker gre za mnenja, ta zanj niso zavezujoča in jih lahko upošteva ali pa ne. V okviru prispelih prijav (kar je ožje kot pri volitvah ustavnih sodnikov (prim. isto: 63–65, in tudi Zalar 2002, Jerovšek 2001, Krivic 2001)) ima predsednik republike formalno popolno diskrecijsko pravico in lahko predlaga, kogar želi, dejansko pa predsednik republike verjetno težko sprejme odločitev brez kakršnegakoli upoštevanja mnenj vlade in sodnega sveta glede na to, da gre za organa z veliko politično oziroma strokovno težo (Nerad 2004).

3. 5 Predsednik republike in njegova vloga pri sklepanju mednarodnih pogodb

Sklepanje mednarodnih pogodb tradicionalno spada v pristojnost izvršne veje oblasti, ki jo sestavljata vlada in šef države, zakonodajna veja oblasti oziroma ljudski predstavniški dom pa sodeluje le kot organ, ki potrdi ali odobri sklenitev določene mednarodne pogodbe.¹⁷ Splošno

¹⁷ Definicijo mednarodne pogodbe z vidika notranjega pravnega reda Republike Slovenije določa 58. člen Zakona o zunanjih zadevah (ZZZ): »Mednarodna pogodba je sporazum, ki ga Republika Slovenija sklene pisno z eno ali več državami ali mednarodnimi organizacijami in za katerega velja mednarodno pravo, ne glede na

velja, da predsednik RS glede na uveljavljeni parlamentarni sistem nima velikih pooblastil in pristojnosti na področju sklepanja mednarodnih pogodb (Dovžan 2000: 450), kar po mnenju nekaterih ne drži popolnoma (glej isto: 452–457).

Odnos med mednarodnim pravom in notranjim pravom ter postopek sklepanja mednarodnih pogodb sta opredeljena v Ustavi RS (Ur. l. RS, št. 33/1991-I) in IV. poglavju Zakona o zunanjih zadevah (ZZZ, Ur. l. RS, št. 1/1991).¹⁸ Predsednik republike v slovenski pravni ureditvi nima zakonodajne iniciative, zato tudi državni zbor formalno ne more predlagati sklenitve mednarodne pogodbe oziroma postopka za sklenitev mednarodne pogodbe. Lahko pa seveda z različnimi neformalnimi oblikami, kot so pošiljanje poslanic in podobnih aktov, vpliva na delo zakonodajalca v začetni fazi sklepanja mednarodne pogodbe, posebno formalno institucionalizirano obliko pa predstavlja omenjeno izrekanje mnenja (2. odstavek 107. čl. U.).¹⁹

Vloga izvršilne oblasti je torej posebej poudarjena v postopku predlaganja sklenitve mednarodne pogodbe in v postopku pogajanj, vendar tudi v teh fazah pod vodstvom in nadzorom zakonodajne oblasti. Po uveljavljanju mednarodne pogodbe se izvršilna oblast spet pojavi kot neposreden izvrševalec mednarodne pogodbe, pri čemer se pristojnosti ravnaajo po obstoječi organiziranosti vlade oziroma ministrstev (Prek 1997: 879).

število listin, iz katerih je sestavljen ter ne glede na njegovo posebno ime«. Sklepanje mednarodnih pogodb med državami ureja Dunajska konvencija o pogodbenem pravu (1969) (v Brownlie 1984: 349–386), ki ureja tudi vprašanje pooblastil, ki so potrebna za veljavno sklepanje mednarodnih pogodb v imenu neke države. Tako se že na podlagi svoje funkcije in brez obvezne predložitve pooblastila šteje za predstavnika svoje države tudi šef države, in sicer za vse akte, ki se nanašajo na sklenitev pogodbe (druga alineja 7. člena Dunajske konvencije, v Brownlie 1984: 353). Šef države lahko torej pri sklepanju mednarodnih pogodb ravna pravno zavezujoče oziroma lahko opravi vsa dejanja, ki so namenjena sklenitvi mednarodne pogodbe, ne da bi za to potreboval kakšno posebno pooblastilo. Ribarič (2004: 76–77) meni, da funkcije predstavljanja države (za katero je po ustavi izključno pooblaščen predsednik republike) ne moremo enačiti s takšnim pooblastilom za sklepanje mednarodnih pogodb po Dunajski konvenciji.

¹⁸ Postopek za sklenitev mednarodne pogodbe se začne s pobudo (59. čl. ZZZ), nadaljuje s ratifikacijo, ki jo izvaja državni zbor (Prek 1997: 876), ki je hkrati pristojen za izdajo dovoljenja za začasno uporabo mednarodnih pogodb (Dovžan 1998: 475), potem sledi objava v Uradnem listu RS (68. čl. ZZZ), uveljavljanje pogodbe in njeno evidentiranje, za kar poskrbi Ministrstvo za zunanje zadeve, ter na koncu še shranjevanje mednarodnih pogodb (Mahnič 1995: 129–131). Predsednik republike mora po vseh teh fazah (pred evidentiranjem in shranjevanjem, op. a.) izdati še listino o ratifikaciji (107. čl. U.), ki služi mednarodni ratifikaciji oziroma potrditvi mednarodne pogodbe (prav tam). Poznamo dvostranske mednarodne pogodbe, ki jih država podpiše z drugo državo (npr. vzpostavitev diplomatskih odnosov, čemur kronološko gledano sledi sklepanje sporazumov o ukinitvi vizumov med državama, sporazumi o gospodarskem oziroma trgovinskem sodelovanju, sodelovanju na področju kulture, izobraževanja in znanosti, zaščiti investicij, socialni varnosti, izogibanju dvojnega obdavčevanja itd.) in večstranske mednarodne pogodbe, ki jih hkrati podpiše več držav (primer takih pogodb je Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, Sporazum o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije, Konvencija o spravi in arbitraži v okviru KVSE itd.) (Mahnič 1995: 134–135).

¹⁹ Nesporno je, da tako mnenje predsednik republike izrazi kadarkoli, tudi pred začetkom postopka sklepanja mednarodnega sporazuma. Mnenje predsednika republike na državni zbor ni pravno zavezujoče, lahko pa zelo vpliva na splošno javno mnenje (Dovžan 2000).

Ko govorimo o vlogi predsednika republike pri sklepanju mednarodnih pogodb moramo omeniti še institut predhodne preventivne kontrole ustavnosti mednarodnih sporazumov, ki ga pozna tudi slovenski pravni red (2. odstavek 160. čl. U.). Pristojnost predsednika republike, da predlaga predhodno presojo ustavnosti mednarodne pogodbe, začne teči po vložitvi predloga zakona o ratifikaciji in traja ves čas postopka (Dovžan 2000: 453). Dejstvo je, da se za sprejem zakona o ratifikaciji uporabljajo določila, zapisana v 201.–204. členu Poslovnika državnega zbora o hitrem postopku za sprejem zakona (PoDZ-1, Ur. l. RS, št. 35/2002). Po drugi strani pa se zastavlja vprašanje, ali lahko predsednik republike (in tudi vlada) vpliva na zakonodajno vejo oblasti v takšni meri, da tudi po sprejemu zakona o ratifikaciji še predlaga presojo ustavnosti. Duh ustave in siceršnji položaj predsednika republike v slovenski parlamentarni ureditvi tega prav gotovo ne nakazujeta.²⁰ Predlagalna pravica predsednika republike torej traja le do sprejema zakona o ratifikaciji v državnem zboru (Dovžan 2000: 453–454).

3. 6 Ostale pristojnosti predsednika Republike Slovenije

3. 6. 1 Vrhovni poveljnik obrambnih sil

Predsednik države ob sodelovanju v demokratičnem civilnem nadzoru nad oboroženimi silami uresničuje funkcijo vrhovnega vodje in poveljnika oboroženih sil. Zorc (2005: 101) meni, da gre pri tem za občutljiva, pomembna in dinamična razmerja na eni strani med predsednikom republike in drugimi najvišjimi organi državne oblasti, na drugi strani pa med predsednikom republike in vojsko. Specifični sta obe strani njegovega komuniciranja v zvezi z vojsko, še posebej zato, ker sta po svojih notranjih značilnostih zelo različni. V odnosih z drugimi državnimi organi prevladujejo značilnosti pravno-političnih odnosov med najvišjimi državnimi organi v sistemu delitve oblasti glede na njihov ustavni položaj ter vlogo, pooblastila in odgovornosti pri političnem nadzoru nad vojsko, v odnosih z vojsko pa prevladujejo značilnosti vojaških odnosov in posebnosti notranjega vojaškega vodenja in poveljevanja. Pri tem je predsednik republike, ki je hkrati tudi vrhovni poveljnik oboroženih sil, v položaju, da formalno in funkcionalno povezuje obe strani, politiko in vojsko.

²⁰ Pri tem je potrebno upoštevati tudi dejstvo, da praksa ustavnega sodišča dopušča presojo ustavnosti zakona o ratifikaciji tudi po ratifikacijskem postopku, to je v času, ko ta že velja (Dovžan 1998, 2000).

Področje obrambe je podrobneje urejeno z Zakonom o obrambi (ZObr, Ur. l. RS, št. 82/1994), ki izključno ne opredeljuje pristojnosti vrhovnega poveljnika, temveč samo ponavlja ustavno določilo, da je predsednik republike vrhovni poveljnik Slovenske vojske (prva alineja 43. člena ZObr).²¹ Vojaško poveljevanje s podrejenimi poveljstvi, enotami in zavodi je v pristojnosti načelnika Generalštaba in drugih poveljnikov (prav tam: druga alineja). V členu prej (prva alineja 42. člena ZObr), ki govori o vodenju vojske je navedeno, da (obrambni) minister preko Generalštaba odreja potrebne razvojne, organizacijske, tehnične in druge ukrepe ter usmeritve, ki jih izvršujejo načelnik Generalštaba in podrejeni poveljniki. Za izvajanje teh ukrepov in usmeritev so poveljniki preko svojih nadrejenih odgovorni ministru.

Zakon ima sicer določbo, da predsednik republike na predlog vlade razglasi izredno ali vojno stanje in sprejema uredbe z zakonsko močjo na področju obrambe in odloči o uporabi Slovenske vojske, uvedbi delovne in materialne dolžnosti ter splošni mobilizaciji in izrednem stanju, če se državni zbor ne more sestati (83. čl. ZObr). Pri teh odločbah pa ne gre za pristojnosti vrhovnega poveljnika, ampak predsednika republike, ki so v vsakem primeru določene v sami Ustavi bodisi izrecno bodisi s splošnejšo določbo (104. in 108. čl. U.) in jih opravlja predsednik republike namesto državnega zbora, kadar se ta ne more sestati. Ker je po Ustavi predsednik republike odgovoren za opravljanje svoje funkcije v celoti (104. in 109. čl. U.), je spričo take zakonske ureditve oziroma neureditve funkcije vrhovnega poveljnika odprto vprašanje odgovornosti predsednika republike kot vrhovnega poveljnika (Šturm in dr. 2002: 827).

Pomembno dejstvo, ki sicer nima neposredne povezave z vlogo predsednika kot vrhovnega poveljnika obrambnih sil, je tudi povezovanje Slovenije v evroatlantske integracije, predvsem v Nato (*Nort Atlantic Treaty Organization*), ki kot zveza neodvisnih in suverenih držav – ki zaradi skupnih interesov prostovoljno medsebojno sodelujejo (Kosirnik 2004: 10) – predstavljajo močan transatlantski most izmenjave znanja, tehnologije in projektov (Grizold 2003: 14) ne samo na vojaškem temveč tudi na civilnem (gospodarstvo, ekonomija, kultura, izobraževanje, šport itd.) področju (gl. npr. Bebler 2002, Jazbec 2002, Deželak 2003,

²¹ V prejšnji ustavni ureditvi (SRS, SFRJ) je to področje podrobneje urejal Zakon o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti (ZSLO, Ur. l. SRS, št. 35/1982), kjer so naloge oziroma pristojnosti Predsedstva SR Slovenije opredeljene v členih 102.–108.

Šimenko 2004). Delovanje države tako dobiva nadnacionalno razsežnost, kjer je zelo pomembna usklajenost stališč obeh vej izvršilne oblasti, predsednika in vlade.²²

3. 6. 2 Pomilostitve

Predsednik republike Slovenije odloča o pomilostitvah, vendar ustava ne določa niti pojma niti vsebine te predsedniške pravice. Ustava RS (106. čl.) prav tako ne dopušča prenosa pristojnosti predsedniške oblasti pomilostitve na drugega nosilca (o nadomestljivosti predsednika, podrobneje v Zagorc 2004: 104–109). Postopek pomilostitve je tako v slovenskem pravnem sistemu urejen z Zakonom o pomilostitvi (ZPom, Ur. l. RS, št. 45/1995), vsebina pomilostitve pa je opredeljena v 118. členu Kazenskega zakonika Republike Slovenije (KZ, Ur. l. RS, št. 63/1994).

S pomilostitvijo se po imenu določeni osebi odpusti kazenski pregon (abolicija) (pomilostitvi podoben institut je amnestija, le da se ta nanaša na poimensko nedoločen krog oseb in da ga v obliki zakona izda Državni zbor), se ali popolnoma ali delno odpusti izvršitev kazni, izrečena kazen se spremeni v milejšo ali v pogojno obsodbo ali se izbriše obsodba, lahko pa se z njo odpravi ali skrajša trajanje pravih posledic obsodbe. Pomilostitev se daje zaradi okoliščin, ki nastanejo (razen v primeru abolicije) po tem, ko je kazen že izrečena in je postala sodna odločba, s katero je bila izrečena, pravnomočna (Kaučič 2006: 1617–1619).²³

O pomilostitvi odloči predsednik republike z odlokom, ki se objavi v Uradnem listu RS (Zagorc 2005: 328). Po naravi je tak odlok konkretni in individualni pravni akt. Čeprav postopek pomilostitve vsebuje večino elementov odločanja o upravni stvari, ne gre za upravni postopek, ker nihče ne more zahtevati izdaje takšnega akta (Kaučič 2006). Predsednik republike izdaja odlok o pomilostitvi v skladu s procesnimi pravili in materialnimi omejitvami, ki jih določa zakon, vendar po prostem preudarku, poleg tega pa zoper predsednikovo odločitev ni predvidenega pravnega sredstva (Zagorc 2005: 329).

²² Glej tudi Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrambi (ZObr-D), *Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije*, 9/2004. str. 9–11.

²³ Pomilostitev je star institut, ki ga je tradicionalno uporabljal vladar pri izvrševanju svoje moči (Bošnjak 2006: 6, Miladinović 2006: 133, podrobneje o pravnem institutu pomilostitve v Kurtović 1990, 2003, Randbruch 2001). Po svojem gramatičnem pa tudi zgodovinsko-generičnem pomenu naj bi institut pomilostitve predstavljal akt milosti, milosti države, predstavljene skozi državni organ, ki odloča o pomilostitvi subjekta, ki je izvršil krivično delo in zato že bil kaznovan (bi to moral biti), oziroma do subjekta, proti komu bi bilo možno vpeljati kako drugo krivično mero, ki formalno ni krivična sankcija (Pihler 1987: 688).

Vprašanje samostojnosti predsednika države pri svojih odločitvah se nam pojavlja tudi v primeru dajanja pomilostitve. Za veliko večino evropskih parlamentarnih ureditev predsednik republike ne more izdati akta o pomilostitvi brez protipodpisa, ki je pogoj za pravno veljavnost akta. Vezanost predsednika republike je tako manjša v ureditvah, ki protipodpisa izrecno ne zahtevajo ali pa tega instituta sploh ne poznajo (Kaučič 2006: 1620–1621), kar načeloma velja tudi za našo pravno ureditev (Ribarič 2001: 114). Ker slovenska Ustava ne predpisuje protipodpisa na predsednikove akte, tudi vprašanje pravne veljavnosti odloka o pomilostitvi ni mogoče postaviti. Na podlagi rečenega lahko sklepamo, da je predsednik republike pri nas v nasprotju z drugimi parlamentarnimi sistemi v Evropi bolj neodvisen od Vlade, ker ni zahtevan protipodpis na njegove akte, in tudi od parlamenta, ker je neposredno voljen (gl. Kaučič 2006).

3. 6. 3 Odlikovanja

Predsednik republike po Ustavi in 10. členu Zakona o odlikovanjih podeljuje odlikovanja in častne naslove (ZOdl, Ur. l. RS, št. 1/1995). Po zakonu so lahko odlikovani državljani RS in tujci, odlikovanja pa se lahko podelijo tudi posthumno (2. čl. ZOdl). Predlog za podelitev odlikovanja lahko dajo državni organi, organi lokalne samouprave, organizacije in državljani RS. Predsednik republike lahko podeli odlikovanja tudi brez predhodnega predloga po lastni odločitvi (prav tam: 11. čl.).

Za izjemne zasluge pri obrambi svobode in uveljavljanju suverenosti Republike Slovenije se po 1. členu Zakona o odlikovanju častni znak svobode Republike Slovenije (ZOdlZS, Ur. l. RS, št. 24/1992) podeljuje odlikovanje, to je častni znak svobode Republike Slovenije, ki se prav tako podeljuje tudi za osebno hrabrost, požrtvovalnost pri reševanju in varovanju človeških življenj in materialnih dobrin, za zasluge in osebni prispevek pri vzpostavljanju, razvijanju in krepitvi mednarodnih odnosov, ki prispevajo k mednarodnemu priznanju in uveljavljanju RS in za zasluge na drugih področjih življenja in dela, ki so pomembna za suverenost in svobodo Republike Slovenije.²⁴ Časni znak svobode Republike Slovenije je tudi

²⁴ Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o odlikovanjih Republike Slovenije (ZOdl-A), *Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije*, št. 84/2003, str. 28.

najvišje odlikovanje Republike Slovenije, ki ga podeljuje predsednik RS z ukazom (1. odstavek 7. člena ZOdlZS).

3. 6. 4 Protokolarni položaj

Sam pojem protokola se v literaturi opredeljuje kot postopek, ki ima za cilj, da se vsi udeleženci enega protokolarnega dogodka najdejo na določenem mestu, ki odgovarja določeni priložnosti. Protokol je torej vzpostavitev civilizirane koeksistence in ceremonialnih pravil obeleževanja dogodkov (Veljić 2004: 13). Ko govorimo o protokolarnem položaju šefa države (predsednika), pa je pomembno omeniti, da v tem primeru mislimo na državni protokol, ki planira, koordinira in organizira državne ceremonije in protokolarne manifestacije (kot so npr. nacionalni prazniki, inauguracije, državni pogrebi, svečani in službeni obedi, sprejemi itd.), sodeluje pri planiranju in realizaciji obiska šefa države, vlade ali ministra v tujini pa tudi obiska tujih šefov držav in vlad ter visokih predstavnikov mednarodnih organizacij in drugih VIP posameznikov (prav tam: 16–17). Ribarič (2001: 108) poudarja, da funkcijo predstavljanja predsednika republike ne gre enačiti z njegovim protokolarnim položajem (gl. tudi Šturm in dr. 2002: 825). Predsednik republike je po protokolu pred vsemi drugimi ustavnimi organi, torej na prvem mestu. Protokolarnega položaja predsednika republike ne gre enačiti z njegovimi funkcijami, nalogami in pooblastili oziroma pristojnostmi. Pomembno je izpostaviti še to, da pojem protokolarnega ni sinonim za reprezentativno funkcijo predsednika države (Ribarič 2001, Šturm in dr. 2002).

3. 7 Predsednik republike in (javno)politične vsebine

Izvoljene funkcionarje, ki sodelujejo v procesu oblikovanja in izvajanja javnih politik, lahko razdelimo v dve kategoriji – člane izvršne in zakonodajne oblasti. Nosilci izvršne oblasti, posamezniki ali vlade, svoj vpliv v političnem procesu uresničujejo preko razpolaganja z različnimi sredstvi (Howlet in Ramesh 2005: 65). Predsedniki držav kot del izvršne oblasti v parlamentarnem sistemu imajo pogosto možnost, da na izpostavljene politične položaje postavijo »svoje« ljudi, ti pa lahko razpolagajo s pravico do zakonodajne iniciative, pravice veta in drugih ustavnih instrumentov, preko katerih neposredno in dejansko lahko oblikujejo politično življenje v državi (Grdešić 1995: 69).

Državni igralci (npr. Grdešić 1995, Fink-Hafner in Lajh ur. 2002) imajo formalno zakonodajno pooblastilo, da oblikujejo in izvajajo javne politike. Izvršna veja oblasti, ki jo v parlamentarnem sistemu tvorita vlada in predsednik države, ima nadzor nad resursi (informacije in kapital), ki so nujno potrebni za oblikovanje določenih politik v državi. Pomembno podporo ji dajejo tudi birokratska struktura v državi, svojo moč pa kaže tudi z vplivom na različne družbene akterje kot so interesne skupine, množični mediji, strokovnjaki ali pa aktivni posamezniki (Howlet in Ramesh 2005: 65–66).

Predsednik države kot del izvršne veje oblasti ne more neposredno vplivati na oblikovanje in izvajanje javnih politik, kar v parlamentarnem sistemu sodi v domeno pristojnosti vlade, lahko pa z svojim neformalnim vplivom prispeva k oblikovanju javnega mnenja v državi, lahko tudi lobira v korist določenih skupin. Formalno lahko vpliva le posredno, v odnosu do državnega zbora in vlade ter v postopku sprejemanja mednarodnih pogodb, o čemer smo več povedali v prejšnjih poglavjih. Predsednik države lahko kot posameznik pomembno prispeva k prepoznavanju problemov v družbi in njihovemu uvrščanju na dnevni red (agendo), kar je lahko že del njegovega programa kot sredstva promocije tekom volilne kampanje. Izpostavljanje določenih vsebin v programih predsedniških kandidatov predstavlja dober način neformalnega vplivanja predsedniškega kandidata na politike v državi (in širše); za reševanje teh vsebin se kasneje kot predsednik lahko tudi formalno zavzame (v skladu z svojimi pristojnostmi in neformalnim vplivom).

4. GLOBALIZACIJA IN GLOBALNE (JAVNE) POLITIKE

4. 1 Globalizacija politik

Kot ilustrativen prikaz pojma globalizacije, ki nam bo slikovito nakazal večrazsežnost in različen čas nastanka tega pojava (glede na različne teoretike in teorije), bomo na tem mestu uporabili metaforično ponazoritev globalizacije, ki ga v svojem delu *Globalizacija – aktualne debate* uporabi srbski sociolog Vladimir Vuletić (2006). Globalizacijo oziroma njen nastanek Vuletić metaforično razume kot rečni tok, ki ima večje število izvorov. Ta tok se sčasoma širi in sprejema vase številne stranske tokove. Na tej svoji poti pa ima veliko število ovinkov in rokavcev, dela veliko otokov in se sooča s naravnimi in umetnimi ovirami. V njegovi strugi se tvorijo različne zapore, njegova moč pa se uporablja za različne namene. Ko se tok

nepričakovano izlije, se pojavijo nevarnosti, ki se jih skuša premagati z izdelavo nasipa. Vendar je tok nezadržan. K sebi privlači vse pritoke in grozi, da bo poplavlil vse okrog sebe. Za razliko od rečnega toka se globalizacija s širjenjem ne upočasnjuje, temveč nasprotno – pospešuje (2006: 136–137).

Številni različni pogledi na globalizacijo in številnost tekstov in študij, ki so posvečeni tej temi, odpira vprašanje, v kolikšni meri ta hiperprodukcija prinaša k razumevanju in razlagi fenomena globalizacije oziroma vnaša zmedo ter zamegljuje ključne procese, ki zaznamujejo sodobni svet. Izhodiščno postavljena napoved, da bomo tekom pisanja pričujočega diplomskega dela uporabljali različne teorije, nas zavezuje, da tudi na tem mestu opozorimo na različnost pristopov pri preučevanju procesa globalizacije (teorije) in različnost metodologije, ki je uporabljajo določeni teoretiki.²⁵

Ključni segment, pomemben za našo raziskavo, ko govorimo o globalizaciji, se nanaša na elemente t. i. globalizacije politike, natančneje javnopolitičnih vsebin, kjer le-te dobivajo neki novi karakter (npr. Held 1995, Held in dr. 1999, Held 2000, Held in McGrew 1998, 2003, Delanty in Rumford 2007, Parsons 1999, Hague, Harrop in Breslin 2001, Blackman 2007). Politične vsebine oziroma problemi (*issues*) se razprostirajo preko meja nacionalne države in zahtevajo ustvarjanje neke širše globalne politične arene, v kateri bodo številni akterji poskušali vplivati na oblikovanje javnih politik globalnega karakterja. Posledično ali pa pogojno ta proces zahteva transformacijo nacionalne države, ki je kot politični produkt moderne (Eisenstadt 1989, Rodin 2004, Lalović 2005) poligon oziroma arena za oblikovanje različnih nacionalnih javnih politik, ki pa v globalni dobi svojo vsebino dobivajo tudi onstran nacionalnih meja. Prav tako se pod vprašaj postavlja politična moč akterjev, ki so v globalni

²⁵ Nekateri avtorji mislijo, da globalizacija prinaša veliko novih zadev, drugi pa spet menijo, da gre za vsebinsko prazen pojem. Avtorji, ki poskušajo na celovit način razumeti fenomen globalizacije, se strinjajo, da se o globalizaciji mora govoriti kot o nizu medsebojno povezanih procesov in v svojih raziskavah tudi uporabljajo veliko število različnih dejavnikov oz. indikatorjev pa tudi številne vire podatkov za preučevanje tega kompleksnega pojava (Babones 2007: 144–145). Razlike med njimi seveda obstajajo, vendar gledano v celoti je opazen trud, da ne pride do zanemarjanja nobenega aspekta sodobne stvarnosti. To je vidno predvsem v stalnem vključevanju novih dimenzij, skozi prizmo katerih se tudi vidijo spremembe (zraven treh klasičnih – ekonomija, politika, kultura – se vse pogosteje v analizo vključujejo tudi ekologija, tehnologija, komunikacije, vojaška dimenzija, demografske spremembe itd. (prav tam: 146–152). Pomembno vlogo igra tudi komparativna analiza, ki ponudi določene razlike med različnimi avtorji pa so zaradi tega v literaturi o globalizaciji posebej izpostavljeni zborniki (npr. Ritzer ur. 2007, Brglez in Zajc ur. 2004 itd.). Kot pomemben segment proučevanega problema je treba izpostaviti tudi dejstvo, da so različni pogledi na globalizacijo pogojeni tudi z ideološkim elementom, ki je prisoten pri avtorjih (gl. npr. Held in McGrew 2002: 98–117, Vuletić 2006: 145–150, Kustec Lipicer 2006a: 156–157, Heywood 2004: 271–277). Tako na primer avtorji leve orientacije pojem globalizacije definirajo kot koncept razvit v krilu neoliberalne ideologije, ki ima za cilj pozitivno konotiranje dominacije finančnega kapitala na globalnem nivoju (npr. Bourdieu 2002, Bourdieu in Wacquant 2003, Žižek 1998).

areni mobilizirani z različnih nivojev in na različne načine (prim. Grdešić 1995). Nacionalne vlade kot znotraj nacionalne arene počasi izgublajo svojo vlogo najmočnejšega javnopolitičnega akterja, vse večjo moč pa dobivajo transnacionalni subjekti kapitala kot so npr. multinacionalne korporacije ali druge nevladne organizacije, ki predstavljajo igralce, vznikle iz zasebne oziroma civilno-družbene sfere (npr. Willets 2006, Kustec-Lipicer 2006, 2006a). Kot prvi korak poglejmo, kaj se pod vplivom globalizacije dogaja z nacionalno državo.

4. 2 Politična globalizacija: metamorfoze nacionalne države

Pri omembi pojma globalizacije velika večina ljudi najprej pomisli na ukinitev, propadanje oziroma izginotje nacionalne države. Globalizacija je seveda širši in obsežnejši proces od procesa spremembe vsebine in forme nacionalne države, vendar to ne pomeni, da se z globalizacijo *a priori* morajo razlagati spremembe, ki nastopijo v procesu nacionalne države. Zadosten razlog za tako trditev je po mnenju Vuletića (2006: 169) dejstvo, da je do sprememb v konceptu nacionalne države prihajalo že pred pojavom razmer, ki so proces globalizacije naredile pomembnim (gl. npr. Luhmann 1996). Kljub temu se v teoriji pojavlja dokaj široko konsenzualno sprejeto mnenje med različnimi teoretiki, da globalizacija vsekakor vpliva na nacionalno državo. Mnenja o načinu in intenziteti spreminjanja nacionalne države pod vplivom globalizacije pa so seveda močno deljena.

V literaturi najdemo tri različne poglede na način in intenziteto spreminjanja države pod vplivom globalizacije, nekateri avtorji govorijo o treh šolah, in sicer o zagovornikih države in njenega mesta v globalnih političnih procesih (realisti), o skupini, ki dokazovanje oslabele in postopno propadanje države ((hiper)globalisti ali neoliberalni globalisti) ter skupini, ki zavzema vmesni t. i. transformacionistični pogled (»tretjo pot«), ki na nek način relativizira razlike med prvima dvema (npr. Held in dr. 1999, Kustec Lipicer 2006a, Rizman 2001, Vuletić 2006, Balažić 2004, Habermas 2003, Svetličić 2004).

Tabela 4. 1: Trije pogledi na procese globalizacije

	Hiperglobalisti	Skeptiki	Transformacionalisti
Kaj je novega?	Globalna doba	Trgovinski bloki, slabša teritorializacija oblasti kot v prejšnjem obdobju	Zgodovinsko neobstoječi nivoji globalne medpovezanosti (medodvisnosti)
Dominantni pojavi	Globalni kapitalizem, globalna vladavina (<i>governance</i>), globalna civilna družba	Slabša svetovna medpovezanost (medodvisnost) kot leta 1890	Zvijačna (intenzivna in ekstenzivna) globalizacija
Moč nacionalnih vlad	Pojemanje oz. erodiranje	Krepitev ali zviševanje	Rekonstitucija in rekonstrukcija
Vodeče sile globalizacije	Kapitalizem in tehnologija	Države in trgi	Kombinirane sile moderne
Model nastajanja	Erozija starih hierarhij	Naraščajoča marginalizacija Juga	Nova zgradba svetovne ureditve
Vodilni motiv	McDonalds, Madonna itn.	Nacionalni interes	Transformacija politične skupnosti
Shema (konceptualizacija) globalizacije	Kot preureditev zgradbe človeške akcije	Kot internacionalizacija in regionalizacija	Kot preureditev odnosov in dejanj na daljavo
Zgodovinski cilj (pot v)	Globalna civilizacija	Regionalni bloki / trk (spopad) civilizacij	Nedoločeno: globalna integracija in fragmentacija
Končni (skupni) argument	Konec nacionalne države	Internationalizacija, odvisna od državne privolitve in podpore	Globalizirana transformacija državne moči in svetovne politike

Vir: Held in dr. 1999: 10.

Nemški politolog Edgar Grande (2002) izhaja iz teze, da globalizacija institucionalizira nove oblike vladanja, vendar da to ne zmanjšuje pomena nacionalne države, temveč ga nasprotno povečuje. Avtor priznava, da nacionalna država v dobi globalizacije ni ostala neokrnjena in priznava, da je s procesom globalizacije nastala regulacijska in upravna praznina, ki se znotraj nacionalnih držav več ne more izpolniti. Iz tega razloga je sčasoma prišlo do izgraditve in razširitve sposobnosti kolektivnega reševanja problemov na nadnacionalni ravni (nadenacionalna integracija in mednarodno sodelovanje) in tudi na subnacionalni ravni oziroma na regionalnem in lokalnem nivoju. Rezultat tega razvoja so kompleksne nove arhitekture političnega upravljanja, katerih oblikovna načela se v osnovi razlikujejo od nacionalne države. Grande (2002: 98, 100–101) te nove odlike upravljanja imenuje »transnacionalni režimi politike«, pri katerih torej ne gre za »razdržavljanje« politike, temveč za transformacijo politične vladavine, znotraj katere imajo nacionalne države še naprej veliko in nezamenljivo vlogo.²⁶

²⁶ Element »transnacionalnih režimov politike«, ki jih za našo raziskavo naredi še kako omembe vredne, je njihova *policy* orientacija. V transnacionalnih režimih namreč dominira močna funkcionalna problemska orientacija, ki je lahko znotraj določenih sfer politike ali izven njih. V skladu s tem se transnacionalni režimi politike ne razmejujejo z teritorialnimi mejami, temveč – kakorkoli že geografsko opredeljenimi – funkcionalnimi problemskimi relacijami (Grande n. d.: 99). »Funkcionalno problemske relacije« pa so pogoj za nastanek t. i. globalnih (javnih) politik (Held 2000: 399–400, Held in dr. 1999: 49–52, Parsons 1999: 234–235, Luard 1990: 189–191, Cohen in Kennedy 2004: 28–29, Galić 2001: 177–178, Rizman 2001: 5, 2006: 19).

Podobno stališče o redefinirani vlogi nacionalne države ima tudi Anthony Giddens (1990). Tudi on ne zanika pomen globalizacije za sodobno svetovno življenje, vendar ko gre za vprašanje nacionalne države, Giddens poudarja, da le-te na mednarodni sceni še vedno predstavljajo najpomembnejše akterje (1990: 70–74, 2000: 39–40). Argument k takemu stališču je dejstvo, da za razliko od multinacionalnih organizacij – katerim (hiper)globalisti dodeljujejo status novih ključnih igralcev – države kontrolirajo teritorij, posedujejo vojaško silo in ohranjajo vladavino prava (Giddens 1990: 74–75, gl. tudi Shaw 1996: 16, 23, Rizman 2006: 18–19). Vendar je kljub takemu, dokaj trdemu poudarku na pomenu nacionalnih držav, Giddens ekspliciten v stališču, da svetovni sistem ne more biti opisan ali analiziran samo na nivoju nacij, temveč, da se morajo (razen vlad) vključiti tudi gospodarstvo in civilna družba. Prav zaradi tega pritiska gospodarske globalizacije z vrha in civilne globalizacije od spodaj navzgor Giddens (1998) svetuje, da se morajo nacionalne politike popolnoma integrirati v svetovne perspektive. V tem smislu on uporablja pojem kozmopolitske nacije, ker se zaveda pomena nacije kot integracijskega faktorja v okviru posameznih nacionalnih družb, z druge strani pa se prav tako zaveda omejitev, ki jih tak koncept prinaša v kontekstu gospodarskega razvoja (v Vuletić 2006: 195). Nacionalne države bi torej v prihodnosti morale postati moderatorji znotraj arene, v kateri so vse bolj dominantne multinacionalne korporacije in nevladne organizacije (Willets 2006, Held in McGrew 2003, Thomas 2007).

Prav v porastu mednarodnih transnacionalnih (multinacionalnih) podjetij Kustec Lipicer (2006a: 157) vidi potrebo po spreminjanju nacionalne države. Po mnenju avtorice država postaja fragmentirana arena javnopolitičnega delovanja, prepletena z vladnimi in nevladnimi transnacionalnimi omrežji ter z domačimi agencijami oziroma igralci (gl. tudi Nölke 2003). To za sabo vleče posledice – ki jih izpostavi že Held (2000), gl. tudi Luard (1990: vi–xii) – da spremenjeno dojemanje sveta povečuje medsebojno odvisnost in prepletenost držav v javnopolitičnem smislu, kar pomeni, da mnogo javnih politik na nacionalni ravni ni več potrebnih, zaradi česar se manjša obseg javnopolitičnih izbir, ki jih imajo vlade neke nacionalne države na voljo, hkrati pa je vprašljiva tudi učinkovitost rabe klasičnih javnopolitičnih mehanizmov (Kustec Lipicer 2006a: 158).

(Hiper)globalisti opozarjajo v prvi vrsti na ekonomske in politične spremembe, ki načenjajo substanco in povzročajo fragmentacijo nacionalnih držav (Held in McGrew 1998: 229, Ohmae 2000: 207, Delanty in Rumford 2007: 417, Rizman 2006: 15, Fukuyama 2007: 109, Ivoš 1993: 146). Teza o eroziji in smrti države ima po mnenju Balažica (2004: 208), ima

svoje zrelisce v univerzalizaciji kapitalističnega sistema proizvodnje kot brezsubjektne logike kapitala, posredovane z ustreznimi kulturnimi matricami, (ideološkimi) oblikami zavesti in simbolne reprodukcije nasploh.²⁷ Po takem scenariju, ki se v glavnem opira na neoliberalne ekonomske argumente, ki slavijo skupni globalni trg in globalno konkurenco, naj bi se skozi transnacionalna omrežja proizvodnje, trgovine in financ pospeševali procesi »denacionalizacije« ekonomij, ki pa peljejo naravnost v ekonomije »brez meja«, v katerih preostane nacionalnim vladam (oziroma državam) le še transmisijška vloga (Rizman 2001: 3).

Argumenti avtorjev, ki trdijo, da nacionalna država izgublja na pomenu, so v glavnem vezani na koncept suverenosti, ki je po njihovem mnenju neločljivo povezan z obstojem nacionalne države.²⁸ Na izgubo suverenitete vpliva cel niz dejavnikov, ki se po Heldu (1995) lahko grupirajo v pet kategorij: mednarodno pravo, internacionalizacija političnega odločanja, hegemonске sile in mednarodna varnostna struktura, nacionalna identiteta in globalizacija kulture ter globalna ekonomija (podrobneje v Held 1995: 101–134).²⁹

²⁷ Balažic (2004: 209–210) krizo države vidi v treh razlogih: strukturnih, političnih in vrednostnih. Prvi izhajajo iz dejstva, da se kapitalizem strukturira globalno in prerašča nacionalno regulacijo: ekonomska moč transnacionalnih korporacij presega ekonomsko moč nacionalne države (npr. Thomas 2007: 85–86, Mitchell 1998: 421–422). Drugi razlog je globalna politična volja, da se procesi globalizacije pospešijo. Balažic ima v mislih predvsem nosilce te politične volje, ki jih locira znotraj polja vladajočih političnih elit najrazvitejših držav Zahoda in predstavnikov svetovne finančne elite. Procesi demokratizacije v pogojih globalizacije ne morejo biti omejeni na nivo nacionalnih držav ali drugače, nadnacionalna oblast svetovnega finančnega kapitala in neoliberalnih intelektualnih elit naj ima prednost pred pravico narodov do samoodločbe. Kot zadnji, tretji razlog Balažic omenja izgubo vloge nacionalne države pri oblikovanju (nacionalnega) etosa – globalni kapitalizem brez večjih omejitev nacionalne države vsiljuje novo delovno etiko in povečano odgovornost za svojo usodo. S zadnjim se strinja tudi Ulrich Beck (2003a), ki trdi, da se življenje posameznika v spreminjajočem se svetu hitro spreminja. Beck življenje človeka v globalni dobi predstavi v petnajstih točkah, kjer v četrti točki pravi: »*Lastno življenje je pogojeno z dejstvom, da običajne biografije postajajo stvar izbora, »naredite sami« biografije, biografije rizika, biografije zloma. Celo za fasado varnosti in napredka so vedno prisotne možnosti biografske kataklizme in kolapsa. [...] Zaradi tega je treba ločiti med individualizacijo uokvirjeno znotraj institucionalnih možnosti (človekovih pravic, pravice do izobraževanja, države blaginje) in atomizacijo, ki temelji na kontradikcijah modernih biografij, ko te (institucije) ne obstajajo. Ideologija neoliberalnega trga krepi atomizacijo z vsem svojim političnim*« (Beck 2003a: 274).

²⁸ Sistem suverenih nacionalnih držav je bil konstituiran z westfalским mirovnim sporazumom (podrobneje v Held 1995: 74–82). Held upošteva dve obliki suverenitete, notranjo (*internal*) in zunanjo (*external*) suvereniteto. Prva (notranja) izraža prepričanje, da ima politično telo, ki je konstituirano kot suvereno, pravico do vrhovne oblasti v družbi, druga (zunanja) pa se nanaša na zagotovilo, da suverene države same odločajo o svoji usodi znotraj svojih teritorialnih meja (prav tam: 100).

²⁹ Saskia Sassen (2004): ko govori o eroziji suverenosti države v dobi globalizacije (tudi Fukuyama 2007), izpostavlja predvsem vpliv globalizacije na nacionalno državo v kontekstu ustvarjanja nove geografije moči. Avtorica kot osnovni razlog spodkopavanja državne moči navaja ustvarjanje nove zvrsti teritorialnosti, ki pa je posledica disperzije gospodarskih aktivnosti (krepitev multinacionalnih podjetij). Drugi razlog avtorica vidi v ustvarjanju novega pravnega režima – vzporedno z deregulacijo na državnem nivoju se odpira mednarodna trgovinska arbitraža kot novi zasebni sistem prava. Naposled avtorica navaja še tretji razlog, ki ga vidi v umeščanju vse večjega števila ekonomskih aktivnosti v elektronski prostor, nad katerim države nimajo nadzora. Po mnenju avtorice je najpomembnejše to, da prav države dajo legitimnost tem spremembam, kar pa ima za posledico transformacijo državne suverenosti v smeri njegove delitve z mednarodnim zasebnim pravom, nadnacionalnimi organizacijami ter nadnacionalnim kodeksom človekovih pravic (Sassen 2004).

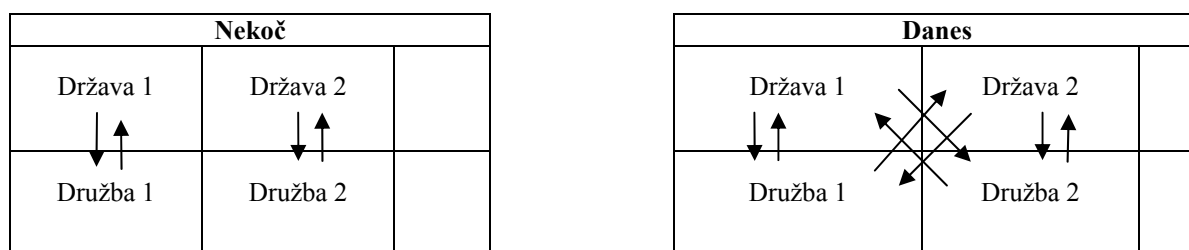
Transformacionisti na globalizacijo gledajo kot na stalno potekajoče zgodovinske procese, prežete s konflikti in drugimi težnjami (Kustec Lipicer 2006a: 159). Srž argumenta te teorije je, da globalizacija s produciranjem novih ekonomskih in političnih razmer narekuje transformacijo konstitutivne moči države in tudi samega širšega konteksta, v katerem država deluje (Rizman 2006: 15). Gre torej za procese, ki terjajo od držav in vlad, da se prilagodijo novim svetovnim razmeram, ki več ne ločijo med mednarodnim in notranjim, med zunanjimi in »domačimi« zadevami. Za razliko od prej omenjenih dveh pogledov (realistov in globalistov) transformacionisti ne napovedujejo, kaj se bo dogajalo z globalizacijo v prihodnosti in jim po mnenju Rizmana (2001: 4) ne gre pripisati obremenjenosti s teleologizmom. Vsekakor pa tudi ta teorija izhaja iz podmene, da je (globalna) politika prestopila okvire nacionalne države, kar ima za posledico njen spremenjeni družbeno-teritorialni kontekst, naravo in obliko delovanja (Rizman 2006, 2001, Held in dr. 1999, Habermas 2003, Delanty in Rumford 2007, Sassen 2000, 2000a, 2004, Kustec Lipicer 2006a, Balažic 2004, Vuletić 2006).³⁰

Kot vidimo, globalizacija hkrati predstavlja vzrok in posledico slabljenja nacionalne države. Problemi, ki se rojevajo znotraj novega globalnega sistema so taki, da vse bolj zanimajo vse večje število ljudi, hkrati pa presegajo sposobnost nacionalnih držav, da te probleme rešijo. Posledica tega je izguba elementov suverenosti pa tudi legitimnosti, kar je povezano z novo identiteto, ki se rojeva v zavesti, da živimo v novi dobi in da pripadamo enemu svetu. Tisti, ki ne razumejo nove realnosti in živijo izključno v svetu nacionalnih držav, lahko dokažejo pomen nacionalne države, vendar se v določenem trenutku znajdejo nasproti tistim, ki živijo v svetu transnacionalnih organizacij kot tudi tistim, ki so sicer blizu ideji nacionalne države, ampak ji (razumevajoč novo realnost) odpisujejo del suverenosti v želji, da bi ji podaljšali »rok uporabe«.

³⁰ Transformacionisti sicer menijo, da bodo (nacionalne) države v mednarodnih odnosih še vedno ohranile visoko stopnjo učinkovite suverenosti in nadzora na svojem teritoriju, vendar pa se tudi zavedajo, da bo po drugi strani globalizacija zahtevala od njih radikalno rekonstruiranje njihove dosedanje moči, funkcij, vpliva in avtoritete. Po mnenju Rizmana (2006: 4) je v tem pogledu najdlje prišla Evropska unija (EU), ki počasi uveljavlja nova pravila delitve suverenosti med nadnacionalno, nacionalno in regionalno ravno. Prav Evropo tudi Ulrich Beck (1998) vidi kot dober odgovor na globalizacijo. Beck (1998: 54) Evropo vidi kot imaginarni in ne politični prostor, vendar pomen Evrope (EU) ne zanika in trdi, da se le v transnacionalnem evropskem prostoru lahko politika posameznih držav iz objekta grozeče globalizacije spremeni v subjekt, ki globalizacijo oblikuje (gl. tudi Rek 2006, Bretherton in Vogler 1999). Beck trdi, da iz globalizacijske pasti ni nacionalnega izhoda, ampak je ta možen le po transnacionalni poti. Meni, da državna tvorba v velikosti Evropske unije lahko znova vzpostavi vodilno vlogo politike ter zagotovi sposobno družbeno in gospodarsko-politično ravnanje sodelujočih držav, ki ga je mogoče demokratično nadzirati (Beck 1998: 55–56).

Pomembno je izpostaviti tudi preoblikovanje civilne družbe, ki pokriva vmesni prostor med zasebno sfero in državo v času globalizacije. Kot trdi Rizman (1999: 6), globalizacija lahko utegne imeti pozitivne učinke v smislu poglobljene internacionalizacije civilne družbe, kar se vsekakor kaže v manifestiranju problemov kot so npr. vprašanje globalnega (socialnega) miru, ekologije ali pa trajnostnega razvoja (prim. Levy in Wissenburg 2004, Barraclough 2005, Kirn 2001). Procesi globalizacije torej ustvarjajo dokaj fluidno mejo med družbami in državami, kar ima za posledico ustvarjanje globalne *polity*, znotraj katere različni javnopolitični akterji različno vplivajo na oblikovanje globalnih (javnih) politik, kar je prikazano tudi na spodnji sliki.

Skica 4. 1: Povezanost med državami in družbami

Vir: Sørensen 2004: 60.

Kustec Lipicer (2006a 161–165) izpostavlja pomen (nove) vloge civilnodružbenih igralcev, ki po mnenju avtorice zavzemajo vidno mesto v procesih globalizacije. To jim je bilo omogočeno z vzpostavitev novih družbeno-ekonomskih in političnih razmer, še zlasti pa zaradi njihovih lastnih atributov. Avtorica ugotavlja, da civilna družba dobiva na ponovnem pomenu, moči in vrednosti, hkrati pa narašča tudi njen potencial v javnopolitičnih procesih ter posledično v odnosih z drugimi vpletenimi igralci. Civilnodružbene igralce predstavljajo različne interesne skupine, ki poskušajo kompenzirati moč državne administracije ter upoštevajoč njihovo mnogoterost in različnost, poskušajo kot agenti na političnem trgu zagotavljati enake možnosti za uveljavljanje ustreznih interesov (Wiesenthal 1996: 13).³¹

³¹ Zraven interesnih skupin se v literaturi kot civilnodružbene igralce najpogosteje omenja še skupine pritiska, politične stranke (pred vstopom v parlament (prim. Grdešić, 1995)), medije, eksperte, politične svetovalce, *policy* analitike, manj pogosto pa tudi posameznike (Kustec Lipicer 2006: 30, podrobneje v Howlet in Ramesh 2005: 74–84). Lindblom in Woodhouse (1993: 74) trdita, da prav posamezniki, uporabljajoč svoje vire in svojo osebnost (prepoznavnost), lahko pomembno vplivajo na smer oblikovanja politik ter da njihov vpliv odpira ista vprašanja, ki jih poskušajo odpreti interesne skupine. Avtorja kot primer vplivnih posameznikov navajata Alberta Einsteina, Donalda Trumpa, Henryja Kissingerja itd.

V kontekstu erodiranja državne suverenosti (Sassen 2004, Fukuyama 2007) oziroma fluidnosti meja med državami in družbami je smiselno vprašati se, kakšno vlogo imajo v globalni dobi predsedniki držav? Kot predstavniki državljanov nacionalnih držav morajo ščititi nacionalne interese in v mednarodnem (globalnem) prostoru delovati v korist države. V teh primerih ima veliko težo ima velikost (teritorij, število prebivalcev) oziroma moč države (ekonomska, vojaška itd.), a se moč oziroma vpliv predsednikov pogosto enači s položajem države znotraj mednarodne skupnosti. Prav tako so pomembni tudi politični sistemi držav, kjer imajo predsedniki že po ustavah različno funkcijo in pristojnosti (prim. Sartori 2003). Lahko bi izpostavili še pomen osebnih lastnosti predsednikov kot posameznikov, ki lahko preko različnih (lastnih) kanalov vplivajo na oblikovanje državne in globalne politike.

4. 3 Globalne (javne) politike³²

Danes so vse nacionalne države vpete v mrežno strukturo, hkrati pa so tudi funkcionalni del širših modelov različnih globalnih transformacij oziroma globalnih tokov. Transnacionalna omrežja in odnosi so se razvili preko skorajda vseh področij človeške dejavnosti. Blago, kapital, ljudje, znanje, komunikacije in orožje kot tudi kriminal, onesnaževanje, moda in različne religije (prepričanja) uspešno podirajo vse teritorialne meje. Daleč od uničenih civilizacij ali preproste mednarodne skupnosti držav situacija danes kaže na fundamentalno povezano globalno ureditev, za katero so značilni močni tokovi izmenjave kot tudi trdno določeni vzorci moči, hierarhije in neenakosti (Held in McGrew 1998: 235). V današnjem (globaliziranem) svetu so prav tako prisotni številni planetarni problemi (Vuletić 2006: 60) oziroma transnacionalne javnopolitične vsebine (*transnational policy issues*), kot so na primer kršitve in zaščita človekovih pravic, zaščita naravnega okolja, ekonomski razvoj in zmanjšanje neenakosti med ljudmi, ohranjanje miru in stabilnosti svetovne ureditve, boj proti organiziranemu kriminalu itd. (npr. Held in McGrew 1998: 232, Held 2000: 400, Parsons 1999: 236, Scholte 2005: 279, Benner, Reinicke in Witte 2002: 6, Delanty in Rumford 2007:

³² Glavni namen poglavja je prikazati širino družbenih problemov in opozoriti na številčnost različnih akterjev, ki sodelujejo pri oblikovanju različnih politik, katerim se zaradi preseganja teritorialnih meja države pripisuje globalni karakter. V angleški literaturi, ki smo je uporabili pri pisanju tega poglavja, se pojem globalnih (javnih) politik definira kot »*global politics*«, kamor različni avtorji uvrščajo splošno politične in javnopolitične vsebine (več o tem v nadaljevanju). Poudarja se spreminjanje konteksta oblikovanja in izvajanja politik na nacionalni ravni, na katero vse več vplivajo (posebej na agendo) mednarodne ali druge nadnacionalne organizacije kot je npr. EU. V tem kontekstu bomo v empiričnem delu diplomskega dela gledali na globalne tematike, ki predstavljajo vsebinsko oz. problemsko jedro za nastanek globalnih (javnih) politik. V analizi bomo prav tako eksplicitno ločili primere splošnih političnih od javnopolitičnih vsebin tako na nacionalni kot tudi na globalno politični ravni.

424). Ti transnacionalni problemi presegajo pojem nacionalnih meja in dozdejšnjih političnih formacij ter zahtevajo mednarodno sodelovanje, ki bo pripeljalo do uspešnega reševanja teh problemov (Held in McGrew 1998, Hague, Harrop in Breslin 2001).

Ideja o globalnih politikah predstavlja izziv tradicionalni distinkciji med domačimi (nacionalnimi) in mednarodnimi, notranjimi in zunanjimi ter teritorialnimi in neteritorialnimi politikami in se vriva med navadne koncepte političnega. Prav tako poudarja bogastvo in kompleksnost medsebojne povezanosti, ki presega meje držav in družb ter teži h globalnemu redu (Held in dr. 1999: 50, Held in McGrew 2002: 128–129, Delanty in Rumford 2007: 424–425). Vlade in države seveda ostajajo vplivni igralci, vendar so prisiljeni deliti globalno areno z naraščajočim številom drugih agencij in organizacij (gl. npr. Coletbatch 2004, Kuttner 2003). Pojavlja se veliko število mednarodnih organizacij, mednarodnih agencij in režimov, ki delujejo v različni prostorski razsežnosti ter preko kvazi-supranacionalnih institucij, kot je npr. Evropska unija. Nedržavni akterji oziroma mednarodna telesa, kot so multinacionalne korporacije, mednarodne skupine pritiska, mednarodna profesionalna združenja, različna družbena gibanja itn., aktivno sodelujejo v oblikovanju t. i. globalnih politik (Willets 2006, Benner, Reinicke in Witte 2002, Thomas 2007). Prav tako sodelujejo tudi subnacionalni igralci in nacionalne skupine pritiska, ki svoje interese začnejo zastopati v mednarodni/globalni areni, ki jo Held in dr. (1999: 50) razumejo kot poliarhični mešani sistem različnih akterjev, znotraj katerega so politična avtoriteta in viri politične moči močno raztreseni (gl. tudi Luard 1990: 4–5, Held in McGrew 2002: 124–125).³³

Pravkar povedano je še posebej vidno na področju ekonomske globalizacije (Hague, Harrop, Breslin, 2001). V velikem številu primerov države (vlade) izgubljajo vlogo vodilnega igralca. Avtonomnost v delovanju nacionalnih vlad se zaradi erodiranja suverenosti države, ki postaja del globalne politične arene, iz dneva v dan manjša (Luard 1990: 4). Vse večjo vlogo dobivajo globalne strukture kapitala, organizirane v obliki multinacionalnih korporacij, ki tvorijo

³³ Ko govorimo o globalnih arenah, govorimo o »prostoru«, znotraj katerega se oblikujejo globalne (javne) politike in v tem kontekstu mislimo predvsem na javnopolitične (*policy*) arene, ki zajemajo institucionalne strukture in konstelacije akterjev, ki sodelujejo v procesu nastajanja in izvajanja določene politike (Windhoff-Heritier 1988: 38, gl. tudi Fink-Hafner 1995: 26, 2000: 83). Held in McGrew (2002: 127) opozarjata, da ko govorimo o globalizaciji, ne govorimo le o povečanem številu družbenih problemov (širše *issue areas*) ampak tudi o vzporednem nastajanju številnih institucionalnih aren in omrežij politične mobilizacije, nadzora, političnega odločanja ter regulatorskih aktivnosti, ki prekoračujejo meje nacionalne (državne) politične jurisdikcije. Prav tako je treba dodati tudi to, da tako na ravni nacionalnih držav kot na globalni ravni ne moremo govoriti le o eni javnopolitični areni, pač pa o večjem številu javnopolitičnih aren (Fink-Hafner 1995).

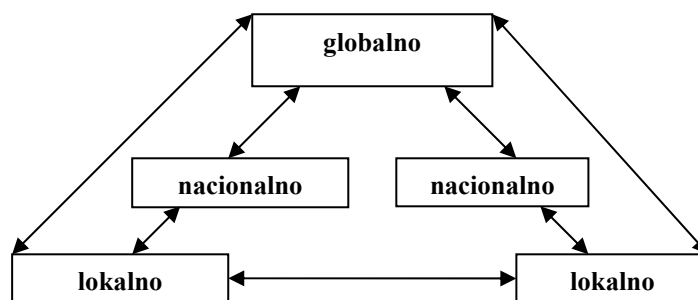
oligopole na način, da dve ali tri korporacije dominirajo na trgu (Giddens 1993: 544),³⁴ na katerem nacionalne države po mnenju Mencingerja (2005: 31) postajajo odvečni ekonomski subjekti.

Javne politike so torej postale del širšega svetovnega sistema in niso več odlika le nacionalnih političnih sistemov. McGrew in Lewis (1992) globalnim (javnim) politikam pripisujejo pet pglavitnih značilnosti:

- **kompleksnost in različnost** – povečana kompleksnost in različnost v smislu institucij, organizacij in tematik, ki sodijo v domeno globalne agende. Obramba in diplomacija več nista edini mednarodni zadevi. Problemi kot so ekonomska blaginja, trgovanje z drogo, zaščita okolja itd. postajajo točke dnevnega reda posameznih držav in so povezane z globalnimi tematikami. Te procese prav tako spremljata procesa regionalizacije in mednarodnega sodelovanja;
- **temelje v vzajemnem delovanju (interakciji)** – nacionalne države dosegajo višji nivo interakcij na številnih področjih delovanja;
- **»prepustnost« nacionalne države** – strukturalno povezovanje državnih (*domestic*) in zunanjih (*external*) aren pomeni, da so nacionalne *policy* agende bolj odprte za dogajanja v drugih državah, kar v nasprotnem pomeni, da so nacionalne države manj sposobne, da kontrolirajo agendo kot je to bilo možno nekoč;
- **hitre in neenakomerne spremembe**, ki lahko pripeljejo do poudarjanja nepredvidljivih pogledov na različne vsebine in probleme. Gledano iz perspektive oblikovanja dnevnega reda je to zelo pomembno;
- **krhkost reda in vladanja** – struktura globalne *polity*, v kateri se oblikujejo globalne politike, je manj »čvrsta« in bolj »krhka« kot nacionalna država. Iz perspektive nacionalne države to pomeni, da je *policy* agenda lahko bolj globalna, metode implementacije pa bi morale biti bolj lokalne ali drugače povedano, agende lahko imajo globalni karakter, odločanje in reševanje problemov pa je bolj v domeni države. Ideja globalizacije je tako v vzpostavitvi medsebojnega sodelovanja, transnacionalnih podjetij, nacionalnih in svetovnih ekonomij pa tudi vlad in mednarodnih organizacij – po modelu torte (*layer-cake-a*): globalno, nacionalno, lokalno (v Parsons 1999: 234–235).

³⁴ To je še posebej vidno v zadnjih dvajsetih, tridesetih letih, ko je prišlo do ustvarjanja oligopolov predvsem v avtomobilski, računalniški in elektronski industriji (Giddens 1993: 544–546, gl. tudi Kuttner 2003).

Skica 4. 2: Sistem medsebojnega sodelovanja (interakcije)

Vir: Heywood 2004: 268.

Iz povedanega lahko zaključimo, da globalne (javne) politike pogojno »zahtevajo« globalno areno oziroma neko globalno *polity*, ki presega meje nacionalne države (Held 2000) in v kateri na oblikovanje politik vplivajo različni oziroma različno močni igralci z različnih ravni (Thomas 2007). Prav tako je pogoj tudi ustvarjanje neke globalne agende, kar kaže na konec oblikovanja agende oziroma dnevnega reda na ravni nacionalne države (Parsons 1999: 242–243). Kot smo že ugotovili, se pod vprašanje prav tako postavlja tudi vloga oziroma moč nacionalnih vlad v procesu odločanja, saj obstajajo številne globalne struje (akterji), ki lahko vplivajo na oblikovanje in izvajanje določene javne politike in niso pod vplivom vlad, še več, močnejše so od vlad nacionalnih držav. Coletbatch tako na primer pravi:

Kapital nenehno kroži po svetu, vrednost nacionalne valute se lahko zruši v pol ure, rastoče obrestne mere imajo trenutni vpliv na države, ker se iz njih vlečejo pomembna finančna sredstva, ki bodo investirana v ZDA. Mobilizirajo se mednarodni sporazumi o okolju in človekovih pravicah z namenom, da bi se nacionalne vlade prisililo, da delujejo na točno določen način. Svetovna trgovinska organizacija (WTO) lahko usmerja vlade, da naredijo ali opustijo določene poteze (Coletbatch 2004: 123).

Torej, ko govorimo o javnih politikah, le-te še zdaleč ne pomenijo več le tistega za kar se je vlada odločila, da bo naredila (prav tam: 124, gl. tudi Howlet in Ramesh 2005: 59–60).

V tej kompleksni strukturi različnih akterjev, ki so vpeti oziroma medsebojno povezani z kompleksnimi odnosi, se pod vprašaj postavlja vloga (poenostavljeno) nacionalne države kot le enega izmed številnih akterjev pri procesu oblikovanja globalnih javnih politik. V vse večjem primeru javnih politik se način obravnave družbenih institucij na nacionalni ravni izkaže kot nezadosten, ker ne osvetli globalne perspektive reševanja javnih problemov (Kotar

2002: 58). Argumenti globalizacije postavljajo vprašanje obsega tematik (vsebin) in agend (globalnih, nacionalnih in lokalnih na eni strani ter globalnih, Vzhodno-Zahodnih in Severno-Južnih na drugi strani) ter njihove prepustnosti. Z drugimi besedami, postavlja se vprašanje, ali obstajajo tematike (kot je na primer skrb za okolje), ki so definirane kot globalni problemi, na drugi strani pa tematike, ki so primarno opredeljene kot nacionalni ali lokalni problemi? Proces globalizacije nas pelje v stanje, ko bo vse več in več problemov, izpostavljenih z strani različnih sil in gibanj zunaj okvirjev nacionalne države in izven nacionalnega strukture oblikovanja in izvajanja javnih politik (Parsons 1999: 237).

Na tem mestu moramo omeniti še Evropsko unijo (EU) kot sistem političnih, ekonomskih in drugih institucij, znotraj katerega se oblikujejo različne evropske politike (Fink-Hafner 1995: 27).³⁵ Velik vpliv evropskih politik na različne sektorje nacionalnih držav zraven povečane udeležbe različnih igralcev iz nacionalne institucionalne strukture pri oblikovanju evropskih politik zamegljuje mejo med zunanjimi in notranjimi politikami nacionalnih držav (Fink-Hafner in Lajh 2003: 25). Tako gre tudi na ravni EU zaznati veliko število različnih javnopolitičnih igralcev od institucij, vzpostavljenih v okviru delovanja sistema EU (t. i. *EU polity*), nacionalnih državnih igralcev, ki imajo veliko vlogo preko institucije Evropskega sveta, pa vse do različnih interesnih skupin, skupin pritiska ali aktivnih posameznikov (Kustec Lipicer 2006).³⁶ Evropske politike vsekakor niso le rezultat odločanja znotraj političnih institucij. Na njihove končne vsebine vplivajo tudi predlogi in pritiski različnih interesnih skupin (Fink Hafner 1995: 28), mobiliziranih iz civilnih družb držav članic EU, ki se prav tako čezmejno povezujejo in zastopajo skupne interese ali pa vplivajo na proces oblikovanja

³⁵ Jordan (2001: 194–195) definira EU kot konfederacijo držav in ljudstev, ki je teritorialno omejena in ima določen obseg oblasti ter pravno utemeljenost v vrsti različnih mednarodnih pogodb (podrobneje o tem v Brunkhors 2004: 88–92). Vladojanje poteka kolektivno – kot oblikovanje javnih politik v okviru stabilnega sistema. Oblikovanje skupnih evropskih politik temelji na obsežnih omrežjih uradnikov, strokovnjakov, vplivnih posameznikov in aktivistov, ki delujejo tudi kot reprezentanti kolektivitet preko nacionalnih meja (Fink-Hafner 2004: 22–23, podrobneje o tem npr. v Jachtenfuchs 2001, Richardson 1996, Eising in Kohler-Koch 1999).

³⁶ Pomembni igralci na ravni EU so tudi druge institucije EU, kot so Evropska komisija, Evropski parlament, Svet EU itd., pa tudi različne interesne skupine civilne družbe, politične skupine na ravni EU ter skupine različnih strokovnjakov (Kustec Lipicer 2006, gl. tudi Rek, 2006). Prav tako je mogoče na EU gledati kot na mednarodnega (globalnega) akterja, ki zaseda mesto v globalni areni. Vendar EU ni država, je bolj kot ne struktura kompleksnih institucij, ki so medsebojno povezane in preko različnih pravil narekujejo delovanje znotraj EU in navzven. Gre bolj za naraščajoč in vedno bolj strukturirano prisoten subjekt z lastno mednarodno pozicijo in vplivom, ki zavzema pomembno mesto v zunanji politiki do drugih mednarodnih igralcev, ki so lahko države ali skupine držav (Smith 1996: 247–248). Zelo pomembna iztočnica za tako delovanje je seveda enotnost politik znotraj EU, česar dober primer je težnja po skupni zunanji (in varnostni) politiki, ali kot pravita Habermas in Derrida: »Evropa mora pridobiti težo na mednarodni ravni in v Združenih narodih, postati mora protiutež hegemonskemu unilateralizmu Združenih držav. Sposobna mora biti izraziti svoj vpliv na oblikovanje svetovne notranje politike, tako na vrhovih globalne ekonomije kot tudi v institucijah Svetovne trgovinske organizacije, Svetovne banke in mednarodnega denarnega sklada« (2004: 26).

politik v drugih državah (Rek 2006) in državah kandidatkah za vstop v EU (prim. Fink-Hafner 2000).

4. 4 Sinteza poglavja

Medsebojna soodvisnost oziroma povezanost, do katere nas je pripeljal proces globalizacije, je vsekakor večrazsežna. Če na globalizacijo gledamo kot na proces od zgoraj navzdol oziroma kot proces vzpostavitve enotnega globalnega sistema (Giddens 1990), potem moramo priznati aktivnost procesa homogenizacije svetovne družbe, ki se sooča z istimi problemi, gleda iste televizijske programe, kupuje isto blago, hrano, spremlja življenja slavnih in gre v smeri vzpostavitve kozmopolitske nacije (gl. Beck 2007).³⁷ Vendar, kot smo to prikazali na Skici 4. 2, ne smemo zanemariti dejstva, da globalizacija predvsem izpostavlja poglobljanje in razširitev političnega procesa na način, da so lokalni, nacionalni in globalni dogodki in igralci v nenehnih interakcijah (odnosih) (Heywood 2004: 267–271). Ideal kozmopolitske nacije bi torej moral ohraniti integrativno funkcijo na lokalnem nivoju in pri tem zavreči dezintegrativne lastnosti, ki se nanašajo na konflikte z drugimi nacijami na globalnem nivoju.

Preučevanje javnih politik se je tradicionalno ukvarjalo posamično z državami ali preko komparacije med njimi, vendar kot smo to zgoraj pokazali, je zdaj mogoče vključiti v analizo tudi globalno dimenzijo. Problemi se prelivajo iz ene države v drugo, politične prioritete ne poznajo meja – ideje potujejo nemoteno čez meje nacionalnih držav. Vendar, nacionalne vlade so še vedno te, ki v veliki meri formulirajo odgovor na skupne probleme, nacionalne institucije, tradicije in zgodovine pa še vedno oblikujejo način, na katerega države reagirajo na take probleme. Za javne politike bi torej lahko rekli, da niso niti globalne niti nacionalne, temveč so proizvod interakcije med njima (Hague, Harrop in Breslin 2001: 428).

Dober primer take vzajemne povezanosti nam poda Solon L. Barraclough (2005), ki v svojem delu »*In Quest of Sustainable Development*« govori o povezanosti nivojev (lokalnega, nacionalnega in globalnega), na katerih se manifestirajo oziroma oblikujejo določene javne politike iz sektorja okoljskih in socialnih politik, ki so elementi trajnostnega razvoja (gl. tudi Kirn 2001). Barraclough (2005: 31–49) zastopa tezo, da so nacionalne in globalne akcije okrog elementov trajnostnega razvoja (oblikovanja in izvajanja različnih javnih politik) enako

³⁷ Podobno v kontekstu EU opisujeta Beck in Grande (2006).

pomembne kot lokalne, kjer so dejanski učinki določenih javnih politik (oblikovanih na različnih nivojih) najbolj vidni. Politike treh nivojev so torej medsebojno neločljivo povezane.

Na globalnem nivoju se o pomenu trajnostnega razvoja vodijo razprave v okviru Združenih narodov (ZN), ki ima kot svetovna organizacija ima različne organe, kateri predstavljajo pomembne igralce za dajanje pobud za reševanje okoljskih in socialnih problemov.³⁸ Nacionalne države tako oblikujejo svoje lastne politike, ki se predstavijo na »Konferenci ZN za okolje in Razvoj« (»*UN Confernece on Environment and Development*«, *UNCED*), na kateri se potem poskuša priti do skupnih dogovorov (kot je npr. kjotski protokol), ki so pogosto stvar različne interpretacije, kar pomeni, da enotnega pogleda na iste probleme v praksi ni. Velike in močne države (ZDA, Japonska) oziroma mednarodni subjekti kot je npr. EU, imajo prevladujočo vlogo v izvajanju dogovorov z globalne ravni in se vedejo zelo različno, v skladu z svojimi prioritetami.

Torej govorjenje o zatonu oblikovanja nacionalnih javnih politik in popoln prehod na globalno (evropsko) raven v popolnosti ni realen scenarij. Elementi nacionalne politike, med katere sodijo tudi volitve in predvolilna dogajanja, se nam na tem mestu zdijo pomembni, ker predstavljajo točko, v kateri prihaja do soočenja mnenj in pogledov različnih skupin (posameznikov), ki ponujajo različne alternative v reševanju različnih (globalnih) problemov. Eden izmed primerov je tako tudi predvolilna kampanja za predsednika RS leta 2007, v kateri so bila predstavljena in soočena različna mnenja in pogledi na nekatere globalne tematike.

Pogost očitek o smiselnosti vsebinskega preučevanja programov oziroma programskih okvirjev predsedniških kandidatov (predsednikov) izhaja iz ustavne omejenosti funkcije in pristojnosti predsednika republike. A zanimiva je ugotovitev, da so se v programih in tekom predvolilnih soočenj kandidatov za predsednika RS na vseh volitvah do zdaj pojavljale različne javnopolitične vsebine (prim. Kustec Lipicer 2003) in ključno vprašanje tega dela je zlasti poudarek na globalnih vidikih (javno) političnih vsebin. Predvidevamo torej, da le-te s porastom globalizacijskega fenomena, predstavljajo stalne tematike v okviru predsedniških kampanj, kjer so predsedniki redno pozvani, da podajo svoje mnenje o aktualnih problemih v

³⁸ Omenjeni so različni organi in dokumenti kot so npr. Komisija ZN za trajnostni razvoj (*United Nations Commission on Sustainable Development, CSD*), Razvojni program ZN (*UN Development Programme, UNDP*), Program ZN za okolje (*UN Environment Programme, UNEP*) pa tudi nekatere druge mednarodne institucije kot so Svetovna Banka (*World Bank, WB*), Mednarodni monetarni fond (*International Monetary Found, IMF*) ter mnoge druge mednarodne agencije, ki oblikujejo različne okoljevarstvene in razvojne strategije (Barraclough 2005).

družbi (in širše). Podrobnejšo (vsebinsko) analizo volilne kampanje in poglede dveh izbranih kandidatov na različne (globalne) javnopolitične vsebine predstavljamo v nadaljevanju.

5. VOLILNA KAMPANJA IN PREDSEDNIŠKE VOLITVE

(Pred)volilne kampanje in politiko v najbolj splošnem smislu razumemo kot politično aktivnost, povezano s pridobivanjem volilnih glasov ter s tem z volilnimi procesi in volitvami v splošnem (Kustec Lipicer 2005: 2, 2007: 67). Volilno kampanjo najpogosteje razumemo kot skupek raznovrstnih dejavnosti, tekmujočih posameznikov ali skupin, ki jih te v času pred volitvami izvajajo z osnovnim namenom, doseči volilni uspeh. Ena izmed temeljnih nalog volilne kampanje je informiranje volivcev o kandidatih in vsebinah, ki jih ti zagovarjajo z namenom vzpodbujanja volilne participacije, ki se na koncu odrazi v udeležbi na volitvah, posredno pa tudi v razvijanju demokratičnega procesa (npr. Kavanagh 2000, Franklin 1996, Grbeša 2005, 2005a, Denver 1992). Volilna kampanja je lahko jeziček na tehtnici, saj je namenjena predvsem tistemu delu volivcev, ki svoje volilne preference oblikujejo na podlagi argumentov posameznih kandidatov (Pinterič in Ferfila 2005: 107, Skoko 2005: 81). Pomen preučevanja volilne kampanje se povezuje predvsem z vprašanji vpliva volilne kampanje na volilni uspeh posameznih kandidatov, kar se praviloma veže na neposredne volitve individualnih predstavnikov (praviloma predsednikov držav v (pol)predsedniških političnih sistemih (gl. Sartori 2003)), ali pa kolektivnih političnih subjektov oziroma političnih strank (Kustec Lipicer 2005: 3–4).

Volilna kampanja je še posebej v času neposredno pred volitvami (zlasti v ZDA) postala vedno bolj uporaben in profesionaliziran mehanizem za prepričevanje volivcev in pridobivanje njihovih glasov, za posledico pa je imela tudi vzpostavitev kompleksnih, predvsem pa strokovno podprtih pristopov k razumevanju, dejanskemu načrtovanju in izvajanju predvolilnih aktivnosti (Kustec Lipicer 2007: 68). Na ta način se je preučevanje volilne kampanje poleg analiziranja političnih dejavnikov vse bolj osredotočalo tudi na spoznavanje in uporabo komunikoloških znanj, v okviru katerih so se tako začele razvijati vsebine preučevanja načinov in funkcij komuniciranja, volilnih strategij, taktik, načrtovanja (npr. Kustec Lipicer 2005, Farrell 1996, Vreg 2000, Denver 2000, Ferfila 2003, Kavanagh 2000), kasneje pa tudi povezovanja lastnosti volilnih kampanj z volilnim oziroma političnim

marketingom oziroma komuniciranjem (npr. Spahić 2000, Kaid 1999, Kotler in Kotler 1999, Vreg 2001, Kraus 1999, McNair 1999, Ferfila 2003a).

Kot vsebinski način promocije, iz katerega bi se lahko izvedelo največ o stališčih oziroma idejah in pogledih kandidatov, naj bi temelj vsake politične kampanje predstavljal politični program (Kustec Lipicer 2003, Kropivnik in Pinterič 2003), ki je bil v primeru predsedniških volitev leta 2007 bolj izjema kot pravilo. Imel ga je le eden od sedmih predsedniških kandidatov (Danilo Türk), ostali pa so se bolj zanašali na slogane, volilne plakate ter predstave svojih stališč v javnosti na drugačne načine (več o analizi predvolilnih plakatov in vizualnih oglasov v časopisih najdemo npr. v Velikonja 2001, Coleman in Wasike 2004, Spahić 2000)). Po mnenju Igorja Kaučiča (*Delo*, 25. 9. 2007: 2) predsednik republike oziroma predsedniški kandidat nima pooblastil in svojega političnega programa – njegov program jasno opredeljuje Ustava (več v poglavju o funkciji in pristojnostih predsednika države). Seveda to ne pomeni, da predsedniški kandidat ne sme imeti vizijo vprašanj, s katerimi se bo ukvarjal oziroma opozarjal nanje. Nasprotno, prav z odpiranjem določenih vprašanj oziroma prepoznavanjem problemov kot skupnih znotraj nekega sistema in jasnem stališču do izpostavljene problematike lahko predsednik države veliko prispeva k oblikovanju politike v državi. Seveda pri izpostavljanju določenih tematik v kampanji oziroma prepoznavanju družbenih problemov zraven kandidatov veliko prispevajo tudi mediji in različne interesne skupine (npr. Davis 2007, Luthar 2001, Semetko 1996).

McNeill in Chapman (2005: 159–160) ugotavljata, da so medijski produkti (pisni in vizualni) v zadnjih tridesetih letih postali pomemben sekundarni vir podatkov, ki jih znanstveniki uporabljajo v svojih raziskavah. Znano je tudi, da televizija (pa tudi tiskani mediji) predstavlja primarni vir informacij v času volitev (npr. Semetko 1996, Denver 1992, Lange in Palmer ur. 1996, Kraus 1999, Porto 2007, Kavanagh 2000, Spahić 2000, Vreg 2000, 2001). Na podlagi ponujenega naj bi se volivci odločili komu bodo dali svoj glas, kar pa seveda ni nobeno pravilo, saj se veliko ljudi na volitvah odloča na podlagi nekaterih vnaprej določenih kriterijev, ki jih vsak posameznik postavi zase.

Pri predstavitvi oziroma izboru posameznega kandidata veliko prispeva prej omenjeni politični marketing, katerega Spahić (2000: 22–23) razume kot modro, racionalno, učinkovito in kontrolirano reševanje ekonomskih, političnih, družbenih, kulturnih in drugih problemov skupnosti. Z uspešnostjo političnega marketinga (oglaševanja) se pogosto istoveti tudi

prevzem oblasti oziroma se političnemu marketingu pripisuje veliko vlogo pri pridobivanju političnih glasov. Kraus (1999: 389) govori o komercialni areni, znotraj katere se tržijo različni blagovni proizvodi, in politični areni, kjer se razpravlja o različnih družbenih problemih državljanov in države, prepozna in izbira voditelje in ohranja demokratičnost. Podobnosti med komercialnim oglaševanjem in politično kampanjo so predstavljene v spodnji tabeli.

Tabela 5. 1: Ekvivalentnost oglaševanja (v tržnem smislu) in volilne kampanje

Oglaševanje / Trgovsko	Volilna kampanja
Podjetja/korporacije	Politične stranke/organizirane koalicije
Proizvodi/storitve	Kandidati/politične vsebine
Tekmovalnost (drugi proizvodi/storitve)	Tekmovalnost (politični nasprotniki)
Oglaševanje	Oglaševanje
Delež na trgu (prodaja)	Število (v procentih) glasov na volitvah
Potrošniki	Državljeni (volivci)
Dobiček	Izvolitev
Analize med potrošniki	Analize med volivci
Mesto na trgu	Mesto znotraj politične arene
Raziskave trga	Volilne (javnomnenjske) raziskave
Oblikovanje, predvidevanje želja potrošnikov	Oblikovanje, želje volivcev
Fokusne skupine, ocenjevanje izdelkov	Fokusne skupine, ocenjevanje kandidatov
Poudarek na prodaji	Končni volilni izid
Izgradnja podobe	Izgradnja podobe
Prepričevalne tehnike	Prepričevalne tehnike
Različni kanali komunikacije	Različni kanali komunikacije
Kampanjski svetovalci	Kampanjski svetovalci
Predstavitev proizvoda	Prireditve za volivce (politični shodi)
Poslovna podjetja	Politične stranke (kandidati posamezniki)

Vir: Kraus 1999: 390.

Podobo predsednika države včasih lahko ustvarimo in »tržimo« kot komercialne proizvode (npr. kot pralni prašek, kavo ali pivo) ali pa poudarimo le njegove objektivne zgodovinske zasluge. Poleg teh dveh variant pa je možno poudariti še njegovo objektivno strokovnost, kompetentnost, poštenost ipd. V vsakem primeru gre pri tem za ustvarjanje čim bolj resne, avtentične in kredibilne podobe prvega človeka države, saj sta on sam in njegov *image* najpogostejše personifikacija same države (povzeto po Spahić 2000: 89, Denver 1992: 415–416).

Osebnostne kvalitete politikov – posameznih kandidatov ali pa političnih voditeljev kolektivnih političnih subjektov (političnih strank) – igrajo vse večjo vlogo pri uspehu na volitvah. Pojem »personalizacije«, ki ga Zoonen in Holtz-Bacha (2000: 47) definirata kot

kompleksen medsebojen vpliv med osebnostnimi karakteristikami politikov in njihovim promoviranjem skozi različne institucionalizirane prakse kot so kampanjska strategija in njena medijska pokritost, na podlagi česa si bodo volivci izoblikovali svoje mnenje o politikih (gl. tudi Grbeša 2004), predstavlja pomembno in medijsko najbolj izpostavljeno sliko, ki jo volivci tudi najbolj opazijo (gl. Kaid 1999: 423–425, Kaid in Holtz-Bacha 2006: 447–449).

6. ANALIZA STALIŠČ PREDSEDNIŠKIH KANDIDATOV LOJZETA PETRLETA IN DANILA TÜRKA V VOLILNI KAMPANJI LETA 2007

6. 1 Volilna kampanja in splošni podatki o predsedniških volitvah 2007

Volitve za predsednika Republike Slovenije leta 2007 so bile četrte predsedniške volitve v samostojni Sloveniji (1992, 1997, 2002), državljanke in državljani pa so volili tretjega predsednika države. Z odlokom predsednika Državnega zbora o razpisu volitev za predsednika republike (Ur. l. RS, št. 65/2007) so bile četrte volitve za predsednika RS razpisane za 21. oktober 2007. Po dveh mandatih Milana Kučana in enem dr. Janeza Drnovška se je za mandat predsednika republike potegovalo sedem kandidatov, med njimi dve ženski in pet moških. Kandidati so nastopali s podporo političnih strank ali pa kot neodvisni kandidati s podporo skupine volivcev.³⁹ Predsedniški kandidat **Darko Kranjec** je nastopil kot kandidat Strake mladih Slovenije (SMS), **Zmago Jelinčič Plemeniti** kot kandidat Slovenske nacionalne stranke (SNS), **Elena Pečarič** je nastopila kot kandidatka politične stranke Akacije, **Monika Piberl** pa kot kandidatka politične stranke Glas žensk Slovenije. Eden izmed sedmih kandidatov, **Lojze Peterle**, je sicer član politične stranke Nova Slovenija – krščanska ljudska stranka (N.Si), nastopil pa je kot neodvisni kandidat, predlagatelj njegove kandidature pa je bil Ivo Boscarol in skupina volivcev. Preostala dva kandidata sta nastopila kot neodvisna, predlagatelji njunih kandidatur pa so bili Jože Mencinger in skupina volivcev (**Mitja Gaspari**) ter dr. Dragica Wedam Lukič in skupina volivcev (**dr. Danilo Türk**) (DVK, 2007).⁴⁰

³⁹ Točni podatki o predsedniških kandidatih in njihovih predlagateljih so predstavljeni v Prilogi A.

⁴⁰ Politične stranke v slovenskem političnem prostoru, ki (uradno) niso bile predlagatelj kandidature nobenega izmed predsedniških kandidatov, so seveda svojo podporo kandidatom namenile tekom same volilne kampanje. Politične stranke so svojo podporo namenile kandidatom: Mitji Gaspariju (Liberalna demokracija Slovenije, LDS), Danilu Türku (Socialni Demokrati, SD, Demokratična stranka upokojencev Slovenije, DeSUS in Zares – nova politika, pa tudi Aktivna Slovenija, AS, Stranka ekološkega gibanja, SEG, Evropski demokrati Slovenije,

Po prvem krogu volitev noben izmed sedmih kandidatov ni dobil absolutno večino glasov, kolikor je potrebno za zmago v prvem krogu (23. čl. ZVPR). Zaradi tega je bil razpisan drugi krog volitev, v katerega sta se uvrstila Lojze Peterle (Ivo Boscarol in skupina volivcev) in dr. Danilo Türk (dr. Dragica Wedam Lukič in skupina volivcev).⁴¹ Drugi krog volitev je (v skladu z 24. čl. ZVPR) bil razpisan za 11. november 2007, volilna kampanja pa je tako bila podaljšana za 20 dni.⁴²

Predsedniški kandidati/kandidatke so bili zelo različni (starost, izobrazba/poklic, dosedanja kariera, politične funkcije itd.) in so se, v skladu s tem, tudi različno predstavljali. Kampanja je bila glede na omenjeno zgodnjo kandidaturo enega izmed kandidatov relativno dolga in intenzivna, proti koncu (predvsem po prvem krogu volitev) je prišlo celo do zaostrovanja retorike in jasnejšega definiranja stališč predsedniških kandidatov. Uporabljana so bila številna kampanjska orodja kot so plakati, radijski, televizijski in časopisni oglasi, izvodi časopisov, pripravljenih posebej za volitve, letaki, pisma, prireditve na prostem (po vsej Sloveniji) ter različen promocijski material (majice, kape, svinčniki itn.). Kandidati so prav tako imeli tudi posebej za kampanjo izdelane spletne strani, kjer so vsakodnevno obveščali javnost o svojih dejavnostih, nekaj prostora pa so namenili tudi opisu svojega življenjskega profila ter komunikaciji z javnostjo.⁴³ Celotno volilno kampanjo so podpirali volilni štabi, ki so skrbeli za organizacijo in izvedbo različnih aktivnosti v času kampanje.

EUDS in nekatere druge manjše stranke in liste), Lojzetu Peterletu (Nova Slovenija – krščanska ljudska stranka, N.Si, Slovenska demokratska Stranka, SDS in Slovenska ljudska stranka, SLS).

⁴¹ Popoln prikaz volilne udeležbe ter uradnih rezultatov predsedniških volitev leta 2007 je prikazan v Prilogi C.

⁴² Kampanja za predsedniške volitve leta 2007 se je (neuradno) začela že zelo zgodaj, ko je eden izmed kandidatov za predsednika kot prvi napovedal svojo kandidaturo, približno leto dni pred volitvami. Same predsedniške volitve so »padle« v čas, ko v Sloveniji ni bilo nobenih drugih volitev, potekale pa so intenzivne priprave na slovensko predsedovanje EU, ki se je začelo s 1. januarjem 2008. Aktualna vlada je krepko stopila v drugo polovico svojega mandata, aktualni predsednik države dr. Janeza Drnovšek pa se je do zadnjega trenutka izogibal odgovoru, ali se bo na volitvah potegoval za drugi mandat.

⁴³ Elektronski mediji zaradi svoje narave in dostopnosti omogočajo pretok veliko večje količine informacij, ki poskušajo pritegniti pozornost posameznika, hkrati pa omogočajo bistveno cenejše informacije zainteresiranim posameznikom (Pinterič in Ferfila 2005: 96). Internet je tako kot medij volilne kampanje predvsem medij prihodnosti, ki ob skoraj neomejeni tehnični možnosti in nizkih stroških predstavitev lahko v zaenkrat manjših in specifičnih javnostih razmeroma uspešno konkurira celo televizijskim spotom (Kropivnik in Pinterič 2003: 259). Vsebinski analizi internetnih strani smo se v naši raziskavi izognili, ker nam internetne strani predstavljajo kratkoročne shranjevalce podatkov in so v času raziskave (po volitvah) bile preoblikovane oz. do določenih vsebin sploh več ni bilo mogoče priti.

6. 2 Analiza programov predsedniških kandidatov Lojzeta Peterleta in Danila Türka na volitvah 2007⁴⁴

Strukturna analiza programa predsedniškega kandidata Danila Türka nam pokaže razčlenjeno celoto, ki je z naslovi in podnaslovi jasno opredeljena in je obsežna štiri tipkane strani. Ostalo programsko gradivo – kot je časopis »z roko v roki« in priloga istega časopisa (»Revija«) – obsega šestnajst strani in je strukturno zgrajeno iz intervjuja s predsedniškim kandidatom, slikovnega gradiva (kandidat, družina, podporniki, dogodki iz dosedanje kariere, srečanja, študenti itd.) in kratkih tekstov, predvsem o dejavnostih predsedniškega kandidata v predvolilnem obdobju. Viden je tudi plakat dr. Danila Türka s sloganom »Predsednik, ki združuje«, v notranjosti časopisa pa so izražena tudi stališča do problemov, ki jih je podal sam predsedniški kandidat in ljudje iz t. i. programskega sveta.⁴⁵ Predstavljena je tudi kratka biografija predsedniškega kandidata pa tudi križanka, horoskop, nekaj vicev in vremenska napoved za teden pred volitvami. Na konferenci v ljubljanskem Hotelu Lev je predsedniški kandidat izrazil nekaj svojih stališč do različnih aktualnih političnih vprašanj,⁴⁶ v »Predvolilnem pismu« obsega dveh natipkanih strani pa je predsedniški kandidat iznesel nekaj svojih stališč, se zahvalil za pozornost tekom volilne kampanje, pozval volivce na volitve ter iznesel oba svoja slogana »Predsednik, ki združuje« in »Name se lahko zanesete« (več o analizi sloganov npr. v Spahić 2000: 161–166, Velikonja 2001: 79–81).

Kandidat za predsednika Lojze Peterle je kot svoj programski okvir predstavil časopis in manifest »Odločno za Slovenijo«. Časopis, gledano z vidika obsega, ima šestnajst strani in je tako po obsegu kot po strukturi podoben časopisu protikandidata. Vsebuje predvolilni plakat, slogan »Pravi za predsednika«, intervju s predsedniškim kandidatom, slikovno gradivo na katerem je predstavljen kandidat in njegova družina pa tudi podporniki, prijatelji, srečanja kandidata z znanimi osebnostmi, dogodki iz politične kariere, dosedanji uspehi, dodana pa je

⁴⁴ Kot smo že omenili, je napisan program imel le en kandidat. Iz tega razloga bomo v programski okvir vključili tudi dokumente, ki sta jih predsedniška kandidata plasirala v obliki promocijskega materiala, preko katerega sta izražala svoja stališča (časopisi, manifesti, predvolilne (pisne) izjave in nastopi na različnih srečanjih). Analizirali bomo naslednje dokumente: »Predsedniški program« (D. Türk); časopis »z roko v roki« + priloga »Revija« (D. Türk); transkript konference za novinarje v Hotelu Lev 1. oktobra 2007 (D. Türk); »Predvolilno pismo« (D. Türk); pismo volivcem »Izstrelimo Slovenijo v veselje« (L. Peterle); manifest in časopis »Odločno za Slovenijo« (L. Peterle).

⁴⁵ Programski svet predsedniškega kandidata dr. Danila Türka so predstavljali dr. Ljubica Jelušič, dr. Lučka Kajfež-Bogataj, Tone Partljič, dr. Janez Prašnikar, dr. Danica Purg, dr. Vito Turk in dr. Dragica Wedam-Lukič, ki so, kot sam pravi predsedniški kandidat, z nasveti in sugestijami pomagali pri pripravi programa (Türk, 2007).

⁴⁶ Transkript vprašanj in stališč predsedniškega kandidata D. Türka s te konference obsega štiri natipkane strani in je dostopen pri avtorju.

tudi križanka in kulinarični recepti kandidatove soproge. Predstavljena so tudi stališča predsedniškega kandidata do različnih problemov, kar je tudi vsebina dokumenta z istim nazivom (*»Odločno za Slovenijo«*), ki obsega eno natipkano stran. Tik pred prvim krogom volitev je predsedniški kandidat napisal še pismo volivcem (*»Izstrelimo Slovenijo v vesolje«*), v katerem jih seznani z svojimi kampanjskimi aktivnostmi, ki so potekale zadnje dni kampanje (pred prvim krogom volitev), izpostavi pa tudi nekaj svojih stališč in ključnih dogodkov tekom kampanje, ki so se ga na nek način dotaknili.⁴⁷

Vsebinska (kvalitativna) analiza vsebine programskih okvirov dveh kandidatov, ki jih predstavljajo zgoraj naštetih dokumenti, pokaže, da so vsebine prisotne pri obeh kandidatih, usmerjene na vsebinske sklope, ki imajo nacionalni in globalni karakter. V veliki meri gre za splošna stališča kandidatov, usmerjena bolj na prepoznavanje problemov kot pa na njihovo reševanje (prim. Kustec Lipicer 2003). V ospredju programa predsedniškega kandidata Danila Türka je **kultura** kot jedro našega bivanja razumljena v najširšem pomenu. Izpostavljeno je tudi področje **varnosti in človekovih pravic, trajnostnega razvoja in varstva okolja, identitete ter zunanje politike. Človeško dostojanstvo** je izpostavljeno kot osrednja vrednota.

V programskem okviru Lojzeta Peterleta prevladujejo podobne vsebine kot pri protikandidatu. Peterle prav tako izpostavlja **varnost, okoljevarstvo ter zunanjo politiko**, kot osrednje vrednote pa izpostavi **odgovornost, spoštljivost in pravičnost**. Posebno izpostavljeni vsebinski sklopi pri Lojzetu Peterletu so npr. **poudarek nacionalnih interesov** v kontekstu ohranjanja državnega premoženja v domači lasti; poudarjanje **spravljalivosti in prestopa mej preteklosti** ter tudi izpostavljanje pomena **skupnega mednarodnega boja proti raku**. Skupne in posebno izpostavljene vsebinske sklope kandidatov predstavljamo v spodnji preglednici.

⁴⁷ Naslovnici obeh časopisov, ki sta predstavljali programski okvir predsedniških kandidatov D. Türka in L. Peterleta se kot slikovno gradivo nahajata v Prilogi Č.

Tabela 6. 1 : Vsebinski sklopi programov predsedniških kandidatov L. Peterleta in D. Türka na predsedniških volitvah 2007⁴⁸

Vsebinski sklopi			
	Nacionalni kontekst	Globalni kontekst	Skupaj
<i>Politics</i>	varnost (socialna) (L. Peterle in D. Türk) spoštovanje človekovih pravic (zasebnost) (D. Türk) medgeneracijska solidarnost (upokojeanci) (L. Peterle in D. Türk) kriminaliteta (D. Türk) kultura (D. Türk) pravna država (delovanje sodstva, profesionalnost policije) (D. Türk) pravice in varstvo posebnih skupin (otrok, starejših, invalidov in duševno prizadetih) (D. Türk) družbena odgovornost podjetij (D. Türk) umik države iz gospodarstva (denacionalizacija/privatizacija) (L. Peterle in D. Türk) proti klientelizmu in korupciji (L. Peterle) polpretekla zgodovina (L. Peterle) slovenska osamosvojitve (L. Peterle) prepoznavnost Slovenije (D. Türk) vrednote (različne) (L. Peterle in D. Türk) nesreče (naravne in druge) (D. Türk) pomen narodne (slovenske) identitete (patriotizem, državljanska vzgoja, državna suverenost in nacionalni ponos) (D. Türk) nacionalni interesi (L. Peterle)	zunanja varnost (gospodarska, vojska) (L. Peterle in D. Türk) skupna zunanja politika EU (L. Peterle in D. Türk) vojska (misije v tujini) (D. Türk) mednarodna vprašanja (Balkanska regija, Kosovo, predsedovanje EU) (L. Peterle in D. Türk) medkulturni dialog (L. Peterle) Lizbonska strategija (EU) (L. Peterle in D. Türk)	23
<i>Policy</i>	socialna politika (L. Peterle in D. Türk) zunanja politika (L. Peterle in D. Türk) izobraževanje (L. Peterle in D. Türk) ekonomska politika (inovacije v gospodarstvu in povečanje konkurenčnosti) (D. Türk) zdravstvena politika (L. Peterle in D. Türk) mladinska politika (L. Peterle in D. Türk) stanovanjska politika (L. Peterle in D. Türk) manjšinska politika (D. Türk) regionalizacija (L. Peterle)	trajnostni razvoj (gospodarstvo in okolje) (L. Peterle in D. Türk) globalne podnebne spremembe (L. Peterle in D. Türk) skupni (evropski) boj proti raku (L. Peterle)	12
Skupaj	26	9	35

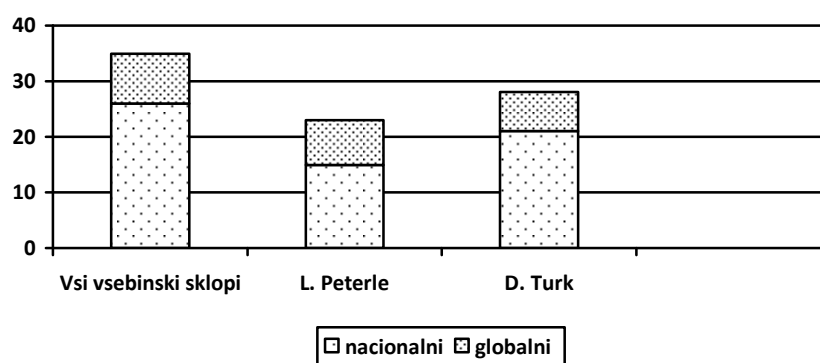
Vir: Dokumenti »Predsedniški program«, časopis »z roko v roki«+priloga »Revija«, transkript konference za novinarje v Hotelu Lev (1. 10. 2007) in »Predvolilno pismo« (D. Türk); pismo volivcem »Izstrelimo Slovenijo v vesolje«, manifest in časopis »Odločno za Slovenijo« (L. Peterle).

Izpostavljenih je bilo petintrideset različnih vsebinskih sklopov, od katerih jih je globalni karakter imelo devet. Oba kandidata sta skupno izpostavila šestnajst vsebinskih sklopov (od

⁴⁸ Vsebinski sklopi, ki jih na tem mestu ne navajamo po nobenem vrstnem redu, so razporejeni po kategorijah in kodirani glede na ključne tematike izpostavljene v programih, pri čemer smo sledili modelu, ki ga v svoji raziskavi uporabljajo Harris, Lock in Roberts (1999: 542–544). Vsebinske sklope smo razdelili na splošne politične (*politics*) in javnopolitične (*policy*). Ko sta kak vsebinski sklop znotraj svojih programskih okvirjev omenila oba kandidata sta zraven navedena njihova imena (priimki), ko pa je kak vsebinski sklop izpostavil le eden izmed kandidatov, je zraven navedeno le njegovo ime (priimek).

tega šest globalnih), zraven tega pa sta še posamično izpostavila tako: D. Türk dvanajst vsebinskih sklopov (eden globalni) in L. Peterle šest vsebinskih sklopov (od tega dva globalna).

Graf 6. 1: Število izpostavljenih vsebinskih sklopov v programih kandidatov, razdeljenih na nacionalne in globalne

Vir: Dokumenti »Predsedniški program«, časopis »z roko v roki«+priloga »Revija«, transkript konference za novinarje v Hotelu Lev (1. 10. 2007) in »Predvolilno pismo« (D. Türk); pismo volivcem »Izstrelimo Slovenijo v vesolje«, manifest in časopis »Odločno za Slovenijo« (L. Peterle).

Kodirane vsebinske sklope smo razdelili v dve skupini (*politics* in *policy*) glede na kontekst, v katerem so se pojavljali znotraj programskih okvirov dveh predsedniških kandidatov. Ugotavljamo, da so prednjačile vsebine, vezane z različnimi političnimi procesi, katerih je bilo triindvajset, od česar jih je šest imelo globalni karakter, javnopolitičnih pa je bilo dvanajst, od tega tri globalne.

Tabela 6. 2: Število vsebinskih sklopov iz programskih okvirov L. Peterleta in D. Türka, razdeljenih na *politics* in *policy*

	Nacionalni	Globalni	Skupaj
<i>Politics</i>	17	6	23
<i>Policy</i>	9	3	12
Skupaj	26	9	35

Vir: Dokumenti »Predsedniški program«, časopis »z roko v roki«+priloga »Revija«, transkript konference za novinarje v Hotelu Lev (1. 10. 2007) in »Predvolilno pismo« (D. Türk); pismo volivcem »Izstrelimo Slovenijo v vesolje«, manifest in časopis »Odločno za Slovenijo« (L. Peterle).

Skupno izpostavljene globalne tematike sta oba kandidata definirala oziroma problemsko opredelila zelo podobno. V večini primerov je šlo le za prepoznavanje problemov in le pri nekaterih so bile ponujene ideje in možne (alternativne) rešitve. Podrobnejšo analizo stališč dveh predsedniških kandidatov do t. i. globalnih tematik predstavljamo v nadaljevanju.

6. 2. 1 Analiza stališč predsedniških kandidatov Lojzeta Peterleta in Danila Türka do globalnih tematik, izpostavljenih znotraj programskih okvirjev

Oba kandidata sta v kontekstu globalnih vsebinskih sklopov izpostavila: varnost; Lizbonsko strategijo; pomen skupne zunanje politike EU; globalne podnebne spremembe; nekatera mednarodna vprašanja, kot so problemi v balkanski regiji (Kosovo), predsedovanje Slovenije EU; ter trajnostni razvoj, kjer sta kot ključno izpostavila pomembnost uravnoveženega gospodarskega razvoja v skladu z zaščito okolja.

Varnost je bila predstavljena v kontekstu nacionalne varnosti in varnosti širše, kot primer ekonomske (gospodarske in socialne) varnosti v državi, ki je vključena v nadnacionalne organizacije, EU (L. Peterle), pa tudi v kontekstu ohranjanja svetovnega miru in sodelovanja Slovenije (slovenske vojske) v mirovnih operacijah v tujini (izpostavil le D. Türk).

Človekova varnost je v naših razmerah v veliki meri že zagotovljena, vsaj ko gre za nevarnost pred zunanjimi ogrožaji in tistimi pojavi, ki ogrožajo fizično varnost človeka. Smo tudi vključeni v ustrezne mednarodne povezave, ki nam pomagajo zagotavljati našo zunanjo varnost. O varnosti pa moramo

razmišljati globlje. Danes je človekova varnost ogrožena na nove načine in občutek varnosti se lahko hitro izgubi, kadar nas ogrožajo ekonomska negotovost, poslabšanje socialnih razmer, novi načini državnega in drugega poseganja v zasebnost ter podnebne spremembe in z njimi povezane naravne nesreče. Tudi fizično varnost ljudi bolj kot nekoč ogrožajo oblike kriminalitete in socialne patologije, kakršnih v preteklosti nismo poznali. Zato moramo vprašanje človeške varnosti obravnavati z največjo resnostjo in z dobrim občutkom za vse resnične probleme ljudi. [...] Zavzemam se za dobro razumevanje in priznavanje pomena prispevka Slovenske vojske k varnosti Slovenije. Ta vključuje naloge, ki jih opravljajo njene pripadnice in pripadniki, razporejeni v mirovnih operacijah pod okriljem ali z avtorizacijo OZN (Türk, 2007).

Slovenski interesi so danes del evropskih in evropskih interesov ni več brez slovenskih. Odkar smo članica Evropske zveze, smo dosegli rast ter največjo stabilnost in varnost. Slovenska podjetja imajo veliko več možnosti za prodiranje na druge trge kot kadar koli prej v preteklosti. Moramo izkoristiti nove možnosti, hkrati pa aktivno sodelovati pri določanju skupnih evropskih politik (Peterle, 2007).

Lizbonsko strategijo sta oba predsedniška kandidata izpostavila kot pomemben faktor pri razvoju Slovenije in EU v celoti in poudarila na težo tega vprašanja ter nekatere probleme, ki pestijo evropski gospodarski prostor.⁴⁹

Imamo dobre makroekonomske kazalce, pri izvajanju lizbonske strategije pa smo zelo uspešni. Če Evropa ne bo uspela dvigniti svoje konkurenčnosti, bo imela socialne težave zaradi staranja prebivalstva. Postati hoče najbolj konkurenčno gospodarstvo na svetu (Peterle, 2007).

Ne bi smeli izgubiti iz vida prioritetenost lizbonske strategije ravno zaradi tega ker imamo konkretne naloge na različnih področjih. Lizbonska strategija je strateško jedro razvoja EU in s tem tudi strateška garancija bodoče blaginje Slovenije. Usklajevanje potrebe po večji konkurenčnosti in hkrati socialni varnosti je najtežje vprašanje, ki ga mora lizbonska strategija rešiti in tu so seveda pričakovanja nezmanjšana (Türk, 2007).

Izpostavljena je bila tudi **zunanja politika**, ki je v veliki meri kot celoten vsebinski sklop bila predstavljena preko stališča do mednarodnih vprašanj, problemov Balkana (Kosovo), predsedovanja Slovenije EU ter pomenu in vlogi Slovenije v drugih mednarodnih

⁴⁹ Lizbonska strategija je bila izpopolnjena leta 2005, s ponovnim oživljanjem pa naj bi se dajalo večji poudarek na višjo in stabilnejšo gospodarsko rast ter večje in boljše zaposlovanje. V predsedniški kampanji leta 2007 je kot tematika Lizbonska strategija bila izpostavljena predvsem v kontekstu izgradnje skupnega evropskega gospodarskega prostora, pri čemer naj bi Slovenija v dobi svojega predsedovanja EU imela pomembno vlogo. Eden izmed ključnih ciljev Slovenskega predsedovanja (v kontekstu implementacije načel izpopolnjene Lizbonske strategije) naj bi bil promocija večjega investiranja v raziskave in razvoj (gl. Fink-Hafner in Lajh 2008: 47–48), kar pa je po mnenju Mencingerja (2005) poleg premajhne prilagodljivosti evropskega trga delovne sile ključen razlog za »zaostajanje« Evrope za ZDA. Vsebinski sklop, kateremu smo skozi analizo programov predsedniških kandidatov pripisali globalni karakter, sodi v sektor evropskih zadev, za katere smo v poglavju o ciljnih diplomatskega dela in tistem o globalnih (javnih) politikah omenili, da jih bomo v pričujočem diplomskem delu uvrščali v sektor globalnih vsebinskih sklopov.

organizacijah. Poudarek je bil na potrebi po oblikovanju skupne zunanje politike EU do določenih mednarodnih vprašanj (L. Peterle), delu na večji prepoznavnosti Slovenije v svetu in utrjevanju njene suverenosti pa tudi na skupnem boju proti organiziranemu kriminalu, ki pa išče delni poseg v suverenost nacionalnih držav (D. Türk).

Slovenija je dobro postavila prioritete, ki se nanašajo na zunanjo politiko. [...] Slovenija ima pomembno vlogo, da vodi Evropsko zvezo k doseganju skupnih ciljev. Od nas se pričakuje, da bomo s poznavanjem razmer na Zahodnem Balkanu vodili Evropsko zvezo k enotnosti v odnosu do kosovskega in drugih vprašanj (Peterle, 2007)

Naše članstvo v OZN, v Evropski uniji, v Natu in v drugih mednarodnih organizacijah nam daje pomemben okvir in priložnost za uspešno zunanjo politiko. [...] Doseči moramo to, da bo Slovenija bolj prepoznavna in bolj spoštovana. Zavzemal se bom za takšno zunanjo politiko, ki bo krepila našo verodostojnost, ki bo utrjevala podobo Slovenije kot države, ki dosledno spoštuje mednarodno pravo, in zlasti kot države, ki ima zrela in dobro premišljena stališča o vseh pomembnih mednarodnih vprašanjih (Türk, 2007).

Mislim, da bomo v prihodnje morali v tem delu Evrope (balkanska regija, op. a.) doseči pametno, primerno ravnotežje med nacionalno suverenostjo držav, naslednic nekdanje Jugoslavije na eni strani in angažmajem mednarodne skupnosti za preprečevanje organiziranega kriminala na drugi strani. Tu rešitve ne bodo iste od države do države, kajti vsaka država ima drugačen potencial da sama nastopi proti organiziranemu kriminalu. In proti tranzitnim potem organiziranega kriminala. Jasno je, da je tukaj Slovenija v posebnem položaju in sodi med države, ki že zdaj izpolnjujejo visoke standarde, ki jih postavlja EU na tem področju. Če pa z druge strani pogledamo Kosovo, kakorkoli bo rešeno vprašanje končnega statusa, mislim, da bo moralo to vključevati tudi organizirano mednarodno prisotnost za preprečevanje organiziranega kriminala. To je seveda poseg v suverenost (Srbije, op. a.) in bo moral biti neke vrste sui generis angažma, ni pa popolnoma nov fenomen (Türk, 2007).

Kot naslednji vsebinski sklop, ki se nanaša na globalne probleme in sta ga znotraj svojega programskega okvira izpostavila oba kandidata, izpostavljamo **trajnostni razvoj**, ki ga v mednarodnem (globalnem) kontekstu Levy in Wissenburg (2004: 788) definirata kot oblikovanje stvarnega in čvrstega sporazuma oziroma strateškega dogovora, ki naj bi kot primer skupne globalne politike bil oblikovan soglasno (prav tam: 795). Oba predsedniška kandidata dajeta poudarek na zaščiti okolja in nevarnosti globalnega segrevanja oziroma klimatskih sprememb, kar kaže na neločljivo povezanost teh dveh sklopov, ki sta tudi v programskih okvirih obeh kandidatov izpostavljena skupaj. Pomemben segment predstavljajo tudi povečanje konkurenčnosti gospodarstva ter poudarek na izobraževanju in družbi znanja.

Resnična zagotovitev človeške varnosti v vseh njenih razsežnostih je mogoča samo v razmerah trajnostnega razvoja. Ta se mora izražati v trajni gospodarski rasti, ki nas bo približevala bolj razvitim državam, vendar na način, ki mora vsebovati stalno skrb za naravno okolje. Razumeti moramo, da skrb za okolje ni samo strošek, ampak tudi nujnost in ekonomska priložnost. Z razvojem znanosti in tehnologije bomo sposobni to priložnost izkoristiti. [...] Okoljska varnost in kakovost sta bistveno pomembni merili današnjega razvoja. Ena od prioritet mora biti pozornost za posledice klimatskih sprememb. [...] Pri tem je pomembno pravočasno oblikovanje strategij za obvladovanje sprememb in za reševanje problemov, ki jih prinašajo klimatske spremembe, zlasti pri zaščiti voda in izboljšanju kakovosti zraka (Türk, 2007).

Pravi koncept univerze bistveno prispeva k zgodnji vključitvi mladih ljudi v poklicno in družinsko življenje. Želim si takih razmer, da bi podjetja iskala diplomante. [...] Spričo globalnega segrevanja in onesnaženja mladim ne zapuščamo prav velike dote. Prihodnost bo odvisna od skupnih projektov ne samo združene Evrope, pač pa celega sveta (Peterle, 2007).

Globalni tematiki, ki jih je v svojem programskem okviru izpostavil le predsedniški kandidat Lojze Peterle, sta še le omenjeni pomen **medkulturnega dialoga**⁵⁰ in skupni (evropski in globalni) boj proti raku.

Rak postaja prava bolezen Evrope. Že danes lahko vsak tretji računa nanj. Upam, da bo med našim predsedovanjem prišlo do ustanovitve evropske delovne skupine za boj proti raku, ki bo to koordinirala na najvišji evropski ravni. Osebnostno sem se zavzel, da se to res zgodi. Tudi politiki bi se morali bolj ukvarjati z rakom. Oboleli ne bi smeli ostati sami; pokazati moramo več solidarnosti in prispevati k temu, da bodo zlasti preventivni zdravstveni programi bolj usmerjeni k tej bolezni (Peterle, 2007).

Iz vsebinske analize programskih okvirov predsedniških kandidatov L. Peterleta in D. Türka lahko zaključimo, da je pri večini globalnih vsebinskih sklopov šlo za že znane, velikokrat slišane tematike, stališča predsedniških kandidatov do le-teh pa niso ponudila veliko novih vsebinskih elementov. Večina globalnih vsebinskih sklopov se je nanašala na različne splošne politične vsebine oziroma probleme, le en vsebinski sklop pa smo lahko opredelili kot evropsko javnopolitično vsebino. Znotraj programskih okvirov obeh kandidatov so prevladovala tematika nacionalnega karakterja, globalne tematike pa so bile predstavljene bolj

⁵⁰ Ideja o t. i. medkulturnem dialogu, ki je bil predstavljen kot ena izmed tematik v programskem okvirju L. Peterleta, je poseben pomen dobila z letom 2008, ki sta ga Evropski parlament in Svet Evropske unije na podlagi odločbe št. 1983/2006/ES razglasili za evropsko leto medkulturnega dialoga (Ministrstvo za kulturo 2008, 2008a). Koordinacija med kulturami in religijami je tudi ena izmed prioritet v slovenskega predsedovanja EU, kjer je medkulturni dialog razumljen kot razvoj dolgoročnega procesa in ne kot enkratni dogodek (gl. Fink-Hafner in Lajh 2008: 57–58).

kot poudarjanje nekaterih osebnih izkušenj kandidatov, ki so zraven tega še dodatno poudarili pomen že velikokrat slišanih stvari.

6. 3 Analiza televizijskih soočenj predsedniških kandidatov Lojzeta Peterleta in Danila Türka, na volitvah 2007

Kampanja je bila pokrita tudi televizijsko. Na nacionalni (RTV Slovenija) in komercialni televiziji (POP TV) so potekle predstavitve kandidatov in soočenja, kjer so volivci imeli možnost, da ocenijo primernost kandidatov in se na ta način odločijo, koga bodo podprli. Na teh dveh televizijah je bilo (v uradnem delu kampanje) štirinajst različnih oddaj, v katerih so se predstavljali/soočali predsedniški kandidati posamično in skupinsko.⁵¹

Pri televizijskih soočenjih na predsedniških volitvah leta 2007 je šlo za tip oddaj, kjer so predsedniški kandidati (dva ali več), upoštevajoč posebna pravila, iznašali svoja mnenja in stališča iz različnih področij družbenega življenja in delovanja predsednika države. Pravzaprav so predsedniški kandidati v oddajah, ki so bile vnaprej točno časovno določene, imeli priložnost predstaviti vizijo svojega predsedniškega mandata, odgovarjati na vnaprej pripravljena vprašanja voditeljev in polemizirati s svojimi protikandidati. Primarni cilj takih oddaj je, ponuditi kvalitetno informacijo o stališčih, programih in osebnih vrednostih kandidatov, na podlagi česa se bodo volivci na volitvah lažje odločili komu bodo namenili svoj glas.⁵²

⁵¹ Predsedniški kandidati so tekom volilne kampanje nastopali tudi na drugih lokalnih in komercialnih televizijah, vendar teh oddaj oz. nastopov predsedniških kandidatov nismo vzeli v vzorec naše analize. Predstavitve in soočenja predsedniških kandidatov na RTV Slovenija in POP TV so bila precej »izčrpna«, kar nam potrjuje trajanje oddaj in število vsebinskih sklopov oz. odprtih vprašanj. Oddaja »*Vroči stol*« v kateri so se predstavljali po dva oz. štirje kandidati skupaj, je trajala približno petdeset minut, oddaje »*Predsednik za Slovenijo 2007*« prav tako približno petdeset minut ko so se predstavljali kandidati posamično, ko pa je v oddaji nastopalo več kandidatov (pogosto tudi vseh sedem), pa je trajala kar slabi dve uri. Podobno je bilo tudi v primeru oddaj »*Predsedniške volitve 2007*«, ki so prav tako trajale približno eno uro in petinštirideset minut. Tako smo v predsedniški kampanji leta 2007 imeli na dveh televizijah več kot 17 ur, namenjenih predstavitev predsedniških kandidatov (gl. Prilogo B). Pogosto so v oddaje bili povabljeni tudi partnerji oz. partnerke predsedniških kandidatov/kandidatk, otroci, prijatelji, podporniki in seveda tudi publika (posnetki oddaj so dostopni v arhivu Centra za politološke raziskave (CPR, FDV), zbrala in uredila doc. dr. Simona Kustec Lipicer, delni transkripti le-teh pa pri avtorju). Več o vsebinski analizi soočenj (na primeru dveh izbranih kandidatov) v nadaljevanju.

⁵² Začetno točko v zgodovini razvoja televizijskih soočenj gre postaviti v predsedniško kampanjo v ZDA leta 1960, ko sta se za mandat predsednika potegovala senator John F. Kennedy in podpredsednik Richard M. Nixon (več o tem npr. v Entman 1996, Skoko 2005).

Analizirali smo soočenja in samopredstavitve predsedniških kandidatov, organizirane na dveh televizijah, nacionalni RTV Slovenija in komercialni POP TV, ki sta imeli standardizirane, za posebno priložnost (predsedniške volitve) organizirane studije, v katerih je tekom soočenja bila prisotna tudi publika, ki se je občasno vključevala v razpravo (najpogosteje z vprašanji). Vprašanja tekom televizijskih soočenj so kandidatom postavljali novinarji, različne javne in strokovne osebnosti ter volivci iz različnih delov Slovenije. Celoten potek oddaj je bil vnaprej opredeljen – od vizualnih efektov preko prihoda kandidatov v studio in zavzemanja svojega mesta, pa vse do točno opredeljenega časa trajanja oddaj in časa za odgovore in replike.⁵³

Pri vsebinski analizi predsedniških soočenj smo ugotovili, da je bilo izpostavljenih veliko različnih vsebinskih sklopov, ki so imeli različno razsežnost (nacionalno/globalno). Kot smo že omenili, so veliko vlogo pri (iz)postavljanju določenih tematik imeli predvsem novinarji, nekaj pa so konkretno prispevali tudi kandidati sami. Splošna značilnost velikega dela soočenj je bila ta, da so oddaje v veliki meri imele (predvsem tiste pred prvim krogom volitev) tudi zabavni karakter, kar je pomembno vplivalo na vsebinski potek, kjer je bilo veliko vprašanj nepolitičnih. Vsebinske sklope, ki smo jih opredelili tekom analize televizijskih soočenj predsedniških kandidatov na volitvah za predsednika, v katerih sta sodelovala L. Peterle in D. Türk, predstavljamo v spodnji preglednici.

⁵³ Ko govorimo o televizijskih soočenjih, mislimo predvsem na dve oddaji (*»Predsednik za Slovenijo 2007«* in *»Predsedniške volitve 2007«*), ki sta potekali na dveh različnih televizijah in v katerih so se soočali predsedniški kandidati v različnem številu (odvisno od oddaje). Razen soočenj, v katerih je nastopilo več predsedniških kandidatov (najmanj dva), smo v vzorec za analizo vključili tudi posamične nastope Lojzeta Peterleta in Danila Türka v oddaji *»Predsednik za Slovenijo«* in soočenje predsedniških kandidatov v oddaji *»Vroči stol«*, tako da je bilo število vseh oddaj, v katerih sta se soočala in predstavljala dva (za analizo izbrana) kandidata, bilo devet (gl. Prilogo B).

Tabela 6. 3: Vsebinski sklopi v televizijskih soočenjih, predsedniških kandidatov L. Peterleta in D. Türka na predsedniških volitvah 2007⁵⁴

Vsebinski sklopi			
	Nacionalni kontekst	Globalni kontekst	Skupaj
<i>Politics</i>	aktualne politične vsebine (28) pretekle politične vsebine (5) osamosvojitvene (ne)zasluge (4) vrednote in človekove pravice (4) Zunanja in politika do Hrvaške (4) kampanja in volitve (3) polpretekla zgodovina (3) pravna država (2) nacionalni interesi (1)	mednarodna vprašanja (3) vojska (1) terorizem (1) EU kot globalni igralec (1)	60
<i>Policy</i>	socialna politika (5) ekonomska politika (5) izobraževanje (3) manjšinska politika (2) energetika (2) okolje (2) zdravstvena politika (1) kmetijska politika (1)	skupna evropska zdravstvena politika (boj proti raku) (1)	22
<i>Polity</i>	funkcija in pristojnosti predsednika republike (8) odnos vlada / parlament / državni svet (1) vojska in policija (1) urad predsednika države (1)	/	11
<i>Drugo</i>	lastnosti kandidata (5) gejevski shod (1) profesura na UL (1) kajenje marihuane (1) razvoj slovenskega športa (1)	/	9
Skupaj	95	7	102

Vir: RTV Slovenija 2007, 2007a in POP TV 2007.

Prevladovali so vsebinski sklopi, ki sodijo na področje političnih procesov, kjer so dominirale aktualne politične vsebine, ki so se nanašale predvsem na raven politike znotraj države. Globalni karakter so imela predvsem različna mednarodna vprašanja, kjer je bilo največ

⁵⁴ Seznam kategoriziranih in kodiranih vsebinskih sklopov (po zgoraj omenjeni metodi, glede na ključne tematike v televizijskih oddajah), tokrat razdeljenih na štiri sektorje *politics*, *policy*, *polity* in drugo, navajamo glede na pogostost pojavljanja elementov določene tematike tekom televizijskih soočenj predsedniških kandidatov, od najpogostejših do najmanj pogostih vsebin. Za razliko od kodiranja v primeru vsebinskih sklopov v programih kandidatov, kjer je vsak vsebinski sklop predstavljal le eno tematiko, vsebinski sklopi iz televizijskih soočenj vsebujejo večje število tematik oz. odprtih vprašanj v okviru odločene teme – obširneje o tematikah in vprašanjih, kodiranih v vsebinske sklope iz televizijskih soočenj v Prilogah D in E. Sektorja *polity* in drugo, pri analizi vsebin iz programov predsedniških kandidatov nismo upoštevali iz dveh razlogov. Prvi je ta, da so kodirani vsebinski sklopi v programih predstavljali le eno tematiko, le-te pa so pogosto bile povezane s funkcijo in pristojnostmi predsednika države (*polity*) in bi v primeru, da bi ti dve zadevi prikazali ločeno prišlo do podvajanja oziroma dvakratnega štetja iste stvari. Drugi razlog je v tem, da pod sektor drugo sodijo najrazličnejše vsebine, ki jih je znotraj programskih okvirov (predvsem časopisov) bilo veliko in bi takšen prikaz zameglil realno stanje, ker bi prevladovala vsebine drugo.

govora o slovenskem predsedovanju EU, oblikovanju skupne zunanje politike EU in problemih balkanske regije (gl. Prilogo E). Od različnih javnopolitičnih vsebin so bile največkrat omenjane vsebine, ki sodijo v sektor socialne in ekonomske politike. Tudi znotraj tega okvira so prevladovala nacionalna javnopolitična vsebine, od evropskih zadev pa je bil zopet izpostavljen skupni boj proti raku (L. Peterle). Kot *polity* vsebine so bile v glavnem izpostavljene pristojnosti predsednika republike ter odnos med vlado, parlamentom in državnim svetom, v sklopu drugo pa je prevladovala razprava o lastnostih kandidatov (gl. Prilogo E).

Tabela 6. 4: Število tematik, izpostavljenih v televizijskih soočenjih predsedniških kandidatov L. Peterleta in D. Türka

	Nacionalne	Globalne	Skupaj
<i>Politisc</i>	54	6	60
<i>Policy</i>	21	1	22
<i>Polity</i>	11	-	11
Drugo	9	-	9
Skupaj	95	7	102

Vir: RTV Slovenija 2007, 2007a in POP TV 2007.

Kot vidimo, so nacionalne tematike krepko prednjačile pred globalnimi, različne politične vsebine pa pred javnopolitičnimi. Stališča predsedniških kandidatov do t. i. globalni tematik podrobneje predstavljamo v naslednjem poglavju.

6. 3. 1 Analiza stališč predsedniških kandidatov Lojzeta Peterleta in Danila Türka do globalni tematik, izpostavljenih v televizijskih soočenjih na volitvah 2007

»Slovenija bo soočena z zelo resnimi vprašanji, ki so globalnega značaja, in tudi v EU se bo morala obnašati kot država, ki je nacionalna država, ki ima svojo lastno odgovornost in se zna ravnanje glede na globalna vprašanja« (Türk, 2007).

Na ta način je predsedniški kandidat Danilo Türk v volilni kampanji poudaril pomen reševanja globalnih problemov, kjer naj bi Slovenija kot samostojna država in članica EU delovala odgovorno. V televizijskih soočenjih so bila izpostavljena mednarodna vprašanja, kot so problemi balkanske regije in pomen oblikovanja skupne zunanje politike EU do teh problemov, potem so tukaj misije slovenskih vojakov v tujini v kontekstu ohranjanju svetovnega (globalnega) miru in pa nevarnost terorizma v svetu. Posebej izpostavljena tematika s strani Lojzeta Peterleta je bil organiziran boj proti raku, ki ga je predsedniški kandidat v svoji dosednji politični karieri kot poslanec v Evropskem parlamentu že izpostavljajal. Na drugi strani pa je predsedniški kandidat D. Türk opozoril na pomen Evrope (EU) kot globalnega igralca, ki mora navzven nastopati enotno, še posebej v odnosu t. i. transatlantske koordinacije EU–ZDA.

Kar nekaj »prostora« je bilo tekom predsedniške kampanje leta 2007 posvečeno v tistem obdobju aktualnem vprašanju **Kosova ter odnosom Slovenije in Srbije**. Predsedniška kandidata nista veliko polemizirala o mogočem slovenskem priznanju neodvisnosti Kosova in posledicah takega dejanja v odnosu do Srbije, bila pa sta enotnega mnenja, da se Slovenija v okviru svojega predsedovanja EU zavzeti za oblikovanje skupnega evropskega stališča do tega problema.

Mislim, da je sedaj izredna prilika za Slovenijo, da svoje zunanjepolitično znanje, svoje izkušnje z Jugovzhodno Evropo uporabi pri predsedovanju. Ključno vprašanje je, ali bomo v evropski zvezi pod vodstvom Slovenije sposobni enotne zunanje politike glede tega težkega (kosovskega, op. p.) primera. Naša naloga je, da poiščemo skupaj tako rešitev, ki bo ta prostor stabilizirala, ki bo ohranila dostojanstvo Kosova in Srbije in ki bo pripeljala končno tudi do sodelovanja med obema subjektoma. Treba bo pa poskrbeti tudi za to, da bo za ves ta prostor ostala odprta evropska perspektiva – v Evropi smo navajeni med seboj sodelovati. [...] Enostranska razglasitev neodvisnosti Kosova ni najboljša rešitev, jaz sem za dogovorjene rešitve in ravnal bi v skladu s politiko, ki jo bo skupaj določila evropska zveza (Peterle, »Predsedniške volitve 2007«, 27. 9. 2007).

Slovenija pred (ne)priznanjem Kosova ima še precej nalog. [...] Slovenija bo morala svoje stališče usklajevati znotraj Evropske unije, ker nevarnost, da EU ne bo enotna bo v takih razmerah zelo velika. Mislim, da mora Slovenija storiti več za poenotenje Evropske unije in tu ravnati (Türk, »Predsedniške volitve 2007«, 27. 9. 2007).

Drugi vsebinski sklop so predstavljale **naloge slovenske vojske na mirovni misiji v tujini**, kjer sta predsedniška kandidata na postavljeno vprašanje o idealih za katere se bojujejo slovenski vojaki v Afganistanu, odgovorila:

Ideali za Afganistan so povezani z našimi temeljnimi vrednotami. Te vrednote so mir, spoštovanje človekovih pravic, spoštovanje drugega, nenasilne metode v urejanju mednarodnih idej in jaz mislim, da se naši vojaki tega natančno zavedajo. V Afganistanu je prišlo do nasilnih metod, do ekstremizma, verskega, nacionalnega in še kaj in tukaj se je mednarodna skupnost odločila, da bo sodelovala s skupnimi močmi (Peterle, »Predsednik za Slovenijo 2007« 5. 11. 2007).

Slovenski fant v Afganistanu ima ideale globalnega miru. Mislim, da se moramo Slovenci navaditi tudi na to, da smo država, sestavni del sveta in če gre za mirovne misije, ki zadevajo globalni mir je to tudi naša vrednota, to ni tuja vrednota (Türk, »Predsednik za Slovenijo 2007« 5. 11. 2007).

Kandidata sta omenila tudi problem **svetovnega terorizma** in pri tem izpostavila pomen skupnega nastopa (EU in svet) v preprečevanju terorističnih dejanj. Bolj je šlo (kot tudi v drugih primerih) za potrjevanje že znanih (svetovnih) problemov, kot za dajanje konkretnih alternativnih rešitev.

Terorizem je problem, ki ima korenine in te korenine niso dobro niti razumljene niti so vsi zainteresirani, da se s takimi problemi ukvarjajo. Tukaj gre za veliko krivic, veliko ponižanj, veliko tega kar generira terorizem. Če se svet ne ukvarja s terorističnimi dejanji, potem tega problema v resnici ne bo mogoče odpraviti. Tu imamo problem, ki je takšen, da bi svet moral globlje poseči in se drugače organizirati (Türk, »Predsednik za Slovenijo 2007« 5. 11. 2007).

Mislim, da na tem področju ni pravega razumevanja mednarodnega terorizma in ni pravega sodelovanja. Evropa tudi sama mora bolj stopiti skupaj, da bo potem bolj učinkovita (Peterle, »Predsednik za Slovenijo 2007«, 5. 11. 2007).

Kot vsebinski sklop, ki ga je omenil le predsedniški kandidat L. Peterle, je bil v okviru evropske zdravstvene politike izpostavljen skupni boj proti raku, kar naj bi po mnenju L. Peterleta predstavljalo eno izmed prioritet v času slovenskega predsedovanja EU.

Skupina (v Evropskem parlamentu) za boj proti raku vključuje preko 50 poslancev iz vseh držav Evropske unije in pa tudi iz vseh poslanskih skupin in je zelo pomembna stvar. Jaz upam, da bomo s tem bojem proti raku (ker izhajam iz lastne izkušnje) prišli do nekega konsenzualnega stališča na ravni cele Evropske zveze o oblikovanju skupne strategije reševanja tega problema. V tej skupini bi bili ljudje iz

Evropske Komisije, Evropskega parlamenta in iz predsedujoče države. Upam, da mi bo uspelo organizirati to skupino v času slovenskega predsedovanja v katerem je rak ena od priorit. Vesel sem, da smo lani z eno zelo odmevno mednarodno konferenco pokazali, da lahko več storimo če se združimo v boju proti raku, tukaj politika mota iti zraven, vesel pa sem, da je prav moja pobuda v parlamentu naredila pozitiven vtis (Peterle, »Predsednik za Slovenijo 2007«, 8. 10. 2007).

D. Türk je opozoril na priložnosti, ki izhajajo iz **slovenskega predsedovanja EU** in izpostavil tudi nekatere prioritete, ki naj bi predstavljale najpomembnejša področja delovanja v času slovenskega predsedovanja.

Ponudil bi nekatere zanimive možnosti, ki jih ponuja to obdobje. Slovenija bo takrat predsedovala neki veliki entiteti, velikemu subjektu mednarodnih odnosov in bo znotraj tega imela pomembne odgovornosti. Nekaj tega se bo nanašalo na transatlantsko koordinacijo (EU-ZDA). Imeli bomo priložnost, povedati veliko o problemu mednarodnega ogrevanja in da tudi naredi konkretne stvari v svoji neposredni okolici, v JVZ Evropi. Ne smemo preceniti naše možnosti, mislim pa, da smo lahko dobri svetovalci (Türk, »Predsednik za Slovenijo 2007« 1. 10. 2007).

Enako kot pri analizi stališč predsedniških kandidatov do določenih globalnih tematik, izraženih v programih, vidimo, da tudi v televizijskih soočenjih niso bile posebej izpostavljene kakršnekoli nove vsebine, ki do zdaj niso bile del globalne agende. V globalnih vsebinskih sklopih so prevladovala različna politična vprašanja oziroma različni mednarodni problemi in pomen slovenskega predsedovanja EU (evropski kontekst). Novih javnopolitičnih vsebin globalnega karakterja, razen že v programih omenjenega skupnega evropskega boja proti raku, nismo zasledili. Razlog za premalo vsebinske razprave v televizijskih soočenjih predsedniških kandidatov gre iskati v nekaterih negativnih prvinah televizije na samo volilno kampanjo, kot so npr. odsotnost resne razprave o konkretnih javnih politikah in javnopolitičnih vsebinah; favoriziranje določenih vsebin s strani urednika politike določene televizije; čezmerno pokrivanje splošno političnih vsebin itd. (Kustec Lipicer in Boh 2005).

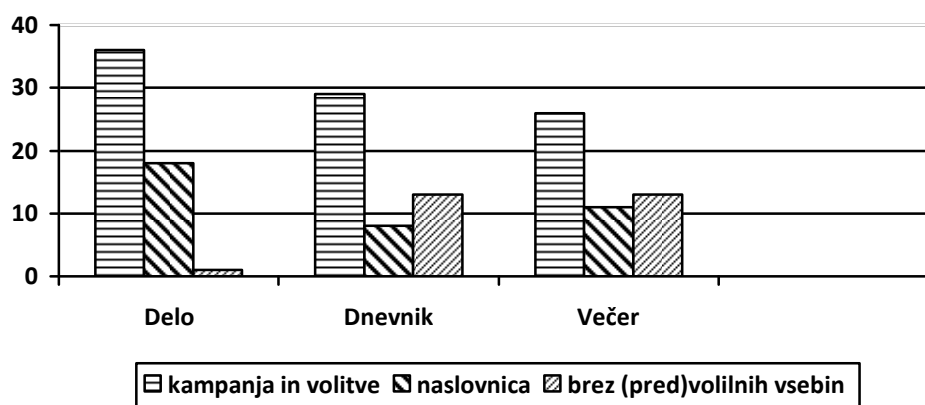
6. 4 Vsebinska analiza časopisov *Delo*, *Dnevnik* in *Večer* v času volile kampanje 2007

Pri analizi pisnih medijev oziroma konkretno časopisov smo uporabili kvantitativno in kvalitativno metodo. V literaturi opredeljena formalna vsebinska analiza predstavlja kvantitativno metodo s pomočjo katere lahko ugotovimo, kolikokrat se je določena tematika/vsebina pojavila v določenem časopisu (izvodu časopisa) ter na kakšen način: v

obliki kolumne; velikost in oblika slikovnega gradiva; mesto v časopisu itn. (McNeill in Chapman 2005: 161, Harris, Lock in Roberts 1999: 540–541).

Ugotovili smo, da je bila kampanja medijsko relativno dobro pokrita, kar potrjuje analiza prisotnosti kampanjskih in volilnih vsebin v treh slovenskih dnevnikih (*Delu*, *Dnevniku* in *Večeru*) v času uradnega dela volilne kampanje.

Graf 6. 2: Kampanjske in volilne vsebine v časopisih v mesecu volilne kampanje⁵⁵

Vir: *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* (od 25. 9. do 10. 11. 2007)

V časopisu *Delo* so imeli stalno rubriko »Predsedniške volitve«, kjer so predsedniški kandidati iznašali svoja stališča v obliki odgovorov na vprašanja. Vsebine, povezane s predsedniškimi volitvami, so bile najbolj prisotne v šestintrideset izvodov, od tega v osemnajst na prvi (naslovni) strani. V *Dnevniku* so imeli rubriko »Predsedniški kandidati na zaslišanju«, kjer so kandidati odgovarjali na postavljena vprašanja. V *Dnevniku* so, za razliko od *Dela*, nekoliko manj poročali o vsebinah, povezanih z volitvami, in sicer v devetindvajset

⁵⁵ V analizo smo vključili vse izvode treh časopisov (*Delo*, *Dnevnik* in *Večer*) v obdobju od 25. septembra do 10. novembra 2007 in njihove sobotne priloge »Sobotno prilogo«, »Dnevnikov objektiv« in »V soboto«. Za vzorec smo tako vzeli po sedemintrideset izvodov vseh treh časopisov, ki so izhajali v omenjenem terminu (odpadle so nedelje, prazniki in dnevi, ko je veljal volilni molk). V prilogah časopisov sta intervjuje posamično dala Lojze Peterle (29. 9. 2007) in Danilo Türk (6. 10. 2007) za »Dnevnikov objektiv«, soočenja predsedniških kandidatov pa so se zvrstila 6. in 13. 10. ter 3. 11. 2007 v Večerovi prilogi »V soboto« in 3. 11. 2007 v Delovi »Sobotni prilogi«, istega datuma pa so v »Dnevnikovem objektivu« Türkovi »zavezniki« spraševali Peterleta in obratno (gl. tudi Prilogo F). V kvantitativni in kvalitativni analizi časopisnih vsebin samo se osredotočili predvsem na t. i. globalne tematike in stališča predsedniških kandidatov od teh tematik. Zanimalo nas je koliko tematik je takšnih, ki bi jih lahko opredelili kot globalne in kakšna so bila stališča kandidatov (vsebinsko) do teh tematik.

izvodov (13-krat na naslovnici), *Večer* je bil izmed treh časopisov »najmanj zainteresiran« za predsedniške volitve in je v šestinvajsetih izvodih poročal o predvolilnih dogodkih (volitvah), od tega na naslovni strani 13-krat (posebne rubrike v ta namen niso imele). Prevladovale so informativne vsebine o volitvah, pojavljanju kandidatov v javnosti ter o dogodkih tekom predvolilne kampanje, manj pa je bilo temeljito predstavljenih stališč in programskih razlik med kandidati, na podlagi katerih bi si lahko neodločeni volivci oblikovali svoje volilne preference.

Kvalitativno analizo besedil smo uporabili pri analizi stališč predsedniških kandidatov L. Peterleta in D. Türka do globalnih vsebin, kjer smo poskušali ugotoviti, v kolikšni meri so bile take vsebine izpostavljene v tiskanih medijih in na kakšen način (podobnosti in razlike med kandidati). Ugotovitve iz analize predstavljamo v Tabeli 6. 5.

Tabela 6. 5: Vsebinski sklopi v časopisih *Delo*, *Dnevnik* in *Večer* predsedniških kandidatov L. Peterleta in D. Türka na predsedniških volitvah 2007⁵⁶

Vsebinski sklopi			
	Nacionalni kontekst	Globalni kontekst	Skupaj
<i>Politics</i>	aktualne politične vsebine (24) polpretekla zgodovina (4) Zunanja in politika do Hrvaške (4) pretekle politične vsebine (3) osamosvojitvene (ne)zasluge (3) kampanja in volitve (3) vrednote in človekove pravice (2) pravna država (1)	mednarodna vprašanja (1)	45
<i>Policy</i>	socialna politika (10) izobraževanje (5) ekonomska politika (5) zdravstvo (2) manjšinska politika (2) regionalizem (2) kmetijstvo (1) promet (1) stanovanjska politika (1) energetika (1)	energetika-Okolje (1)	31
<i>Polity</i>	funkcija in pristojnosti predsednika republike (5) vlada / predsednik republike (1) volilna komisija (DVK) (1) volilni sistem (1) vojska (1)	/	9
Drugo	lastnosti kandidata (6) lovski zakon (1) kakovost življenja v tujini (1) posedovanje orožja (1) delo v evropskem parlamentu (1)	/	10
Skupaj	93	2	95

Vir: *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* (od 25. 9. do 10. 11. 2007)

Kot v primeru analize televizijskih soočenj tako tudi v primeru časopisov ugotavljamo, da so nacionalni vsebinski sklopi prevladovali pred globalnimi. V ospredju so bile (tako kot tudi v televizijskih soočenjih) predvsem aktualne in pretekle politične vsebine, ki se nanašajo na različne politične procese. Med takimi vsebinami je bilo v globalnem kontekstu kandidatoma postavljeno vprašanje o izbranem mednarodnem problemu, od javnopolitičnih vsebin z globalnim kontekstom pa je bila izpostavljena **energetsko-ekološka dimenzija** vprašanja

⁵⁶ Vsebinski sklopi so razdeljeni (*politics*, *policy*, *polity* in drugo) in kodirani na isti način kot tematike iz programov predsedniških kandidatov. Seznam kodiranih vsebinskih sklopov, enako kot v primeru analize televizijskih soočenj, navajamo glede na pogostost pojavljanja določenega vsebinskega sklopa v časopisih od najpogostejših do najmanj pogostih vsebinskih sklopov. Obširneje o vsebinskih sklopih, izraženih v treh časopisih, v Prilogah E in F.

postavitve plinskih terminalov v Severnem Jadranu ter izgradnja naftovoda čez ozemlje Slovenije. Od ostalih (nacionalnih) javnopolitičnih vsebin pa so prevladovala **socialna politika, izobraževanje in ekonomska politika**. Nekaj govora je bilo tudi o **funkciji in pristojnostih predsednika republike ter o odnosu med vlado** in predsednikom republike.

Tabela 6. 6 : Število tematik izpostavljenih v časopisih *Delo*, *Dnevnik* in *Večer*

	Nacionalne	Globalne	Skupaj
<i>Politisc</i>	44	1	45
<i>Policy</i>	30	1	31
<i>Polity</i>	9	-	9
Drugo	10	-	10
Skupaj	93	2	95

Vir: *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* (od 25. 9. do 10. 11. 2007)

Na podlagi prešteti tematik, katere smo s kodiranjem oblikovali v vsebinske sklope (Priloga 6), vidimo, da je največ odprtih vprašanj sodilo v sektor nacionalnih političnih tem, kjer sta kandidata predstavljala svoja stališča do različnih tematik. Različne javnopolitične vsebine so tudi bile omenjane predvsem kot javnopolitični problemi na ravni države, globalni karakter pa smo pripisali le eni izpostavljeni tematiki. Ostalih vprašanj znotraj drugih vsebinskih sklopov, ki so za našo raziskavo sekundarnega pomena, pa je skupaj bilo devetnajst. Podrobnejšo predstavitev stališč kandidatov do globalnih tematik v treh časopisih predstavljamo v naslednjem poglavju.

6. 4. 1 Analiza stališč predsedniških kandidatov Lojzeta Peterleta in Danila Türka do globalni tematik, izpostavljenih v časopisih *Delo*, *Dnevnik* in *Večer*

Torej, samo dva vsebinska sklopa iz treh časopisov sta imela globalni karakter. Vprašanje o **izgradnji plinskih terminalov in naftovoda** smo tukaj uvrstili v sektor globalnih javnopolitičnih vsebin predvsem zaradi elementa energetike in pomena okoljevarstva, ki sta v osnovi javnopolitični vsebini, lahko pa bi ga definirali tudi kot mednarodno vprašanje in ga uvrstili v sektor splošnih političnih vsebin. Oba kandidata sta imela podobno stališče do izgradnje plinskih terminalov v Severnem Jadranu in naftovoda, ki bi potekal čez ozemlje

Slovenije in sta izpostavila pomen energetskega omrežja za Slovenijo, vendar pri tem nista pozabila na pomembnost ohranjanja čistega okolja.

Slovenija mora biti vključena v evropsko energetske omrežje. Sem za naftovod, vendar s čim manjšo obremenitvijo okolja. Glede plinskih terminalov pa menim, da je severni Jadran že močno ekološko obremenjen. Postavitev plinskih terminalov v morju pomeni tako veliko dodatno ekološko obremenitev, da bi imela lahko velik negativen vpliv na ribištvo in turizem, predvsem ob slovenski obali, zato jim nasprotujem (Peterle, *Dnevnik*, 25. 9. 2007: 4).

Zavedati se moramo omejenosti in okrnjenosti narave, tako kot se moramo zavedati tudi, da za svoje delovanje potrebujemo energijo, in se ne smemo slepiti pred dogajanjem na mednarodnih energetskih trgih. Če ne plinskega terminala, pač rabimo zanesljivo alternativo. O potrebi po dobavi zemeljskega plina v severnem Jadranu bi se trenutno morale dogovoriti tri države na tem prostoru (Italija, Hrvaška in Slovenija), saj lahko samo tako rešimo vprašanje tehnične dobave, predvsem pa lokacije. Za ta dogovor se je delalo premalo (Türk, *Dnevnik*, 25. 9. 2007: 4).

Pomembno mednarodno vprašanje, ki je bilo tudi v televizijskih soočenjih tema razprave je bilo **vprašanje Kosova in stabilnosti v balkanski regiji**. Slovenija kot predsedujoča EU naj bi imela pomemben vpliv na reševanje problemov iz te regije zaradi izkušenj iz bivše države. Kandidatom je bilo postavljeno vprašanje o pridruževanju Srbije EU in kakšno vlogo naj bi pri tem imela Slovenija kot predsedujoča EU. Oba kandidata sta ponudila bolj floskulo kot odgovore, kar je razvidno iz spodaj navedenih izjav.

Predlog je konstruktiven in pravočasen. Pomembno pa je razumeti, da Srbija ne bo mogla napredovati proti članstvu v EU, če ne bo izpolnjevala pogojev, ki veljajo za članice nasploh in če ne bo sodelovala s sodiščem za vojne zločine, storjene na področju nekdanje Jugoslavije. Zato tega predloga ne bi smeli razglasiti za bližnjico, ampak kot prizadevanje za pospešitev procesa, v katerem pa je treba igrati pošteno (Türk, *Delo*, 4. 10. 2007: 2).

Sem ta to, da Srbija napreduje, kolikor hitro je mogoče, in da ni pogoj tega napredka vprašanje Kosova. Pred pridobitvijo statusa kandidatke bi morala Srbija najprej podpisati stabilizacijsko-kooperacijski sporazum z EU. S približevanjem Evropski uniji bodo tudi v Srbiji prišli do večje veljave zmerni politiki, ki bodo k reševanju problematike Kosova pristopili z realnimi predlogi (Peterle, *Delo*, 4. 10. 2007: 2).

Globalnih vsebinskih sklopov je bilo v treh časopisih manj kot znotraj programskih okvirov in v televizijskih soočenjih predsedniških kandidatov. Prevladovala so nacionalne splošne politične vsebine, kar je bil primer tudi v televizijskih soočenjih in programih predsedniških

kandidatov. Večjih vsebinskih razlik v stališčih (odgovorih) predsedniških kandidatov ne gre zaslediti, saj sta podana odgovora dokaj splošna, kot je bil tudi primer odgovorov predsedniških kandidatov v televizijskih soočenjih.

6. 5 Primerjava med ugotovitvami iz analize programov, televizijskih soočenj in vsebin v časopisih *Delo*, *Dnevnik* in *Večer*

Analiza vsebine programov oziroma dokumentov, ki jih lahko pojmujeemo kot programski okvir predsedniških kandidatov, kjer so le-ti predstavljali svoja programska izhodišča, je pokazala, da so v programih dveh izbranih predsedniških kandidatov prevladovala splošne politične teme nacionalnega karakterja. Javnpolitične vsebine, ki so stalen pojav v programih kandidatov na predsedniških volitvah v Sloveniji (prim. Kustec Lipicer 2003), so v programih bile prav tako prisotne – kljub temu, da v parlamentarnem sistemu predsednik države nima neposrednega vpliva na oblikovanje in izvajanje javnih politik – prevladovala pa je nacionalna problematika. Od *polity* vsebin, ki jih v analizi programov nismo izpostavili kot poseben sektor so se pojavljale nekatere teme o funkciji in pristojnostih predsednika države in so vedno bile prikazane kot izhodišče za izpostavljanje nekih drugih političnih in javnpolitičnih vsebin oziroma problemov, ki smo jih omenili v zgornji analizi.

Globalni vsebinski sklopi, izpostavljeni znotraj programskih okvirov predsedniških kandidatov, so bili v veliki meri podobni. Oba kandidata sta podala nekaj svojih stališč do tematik, ki sodijo na področje znanih (starih) problemov globalnega karakterja, ki smo jih izpostavili v poglavju o globalnih (javnih) politikah. Kandidata sta govorila precej splošno, s poudarkom na izpostavljanju nekaterih segmentov različnih javnpolitičnih vsebin, povezanih z mednarodnimi gospodarskimi in okoljevarstvenimi vprašanji (trajnostni razvoj in podnebne spremembe). Omenjala se je vloga Slovenije v mednarodnem sistemu držav in znotraj EU kot članice, ki bo v naslednjem obdobju predsedovala tej organizaciji. Kot skupne evropske politike se je omenjala skupna zunanja politika EU do različnih mednarodnih vprašanj/problemov (Kosovo) in le en segment skupne zdravstvene politike v kontekstu mednarodnega boja proti raku (L. Peterle), omenjena pa je bila tudi Lizbonska strategija. Ostali vsebinski sklopi, ki smo jim znotraj Tabele 6.1 pripisali globalni karakter, so bili še varnost, kjer je bil poudarek na socialni varnosti (nacionalni nivo) in t. i. zunanji varnosti v

kontekstu ohranjanja svetovnega miru preko sodelovanja slovenske vojske na misijah v tujini (D. Türk).

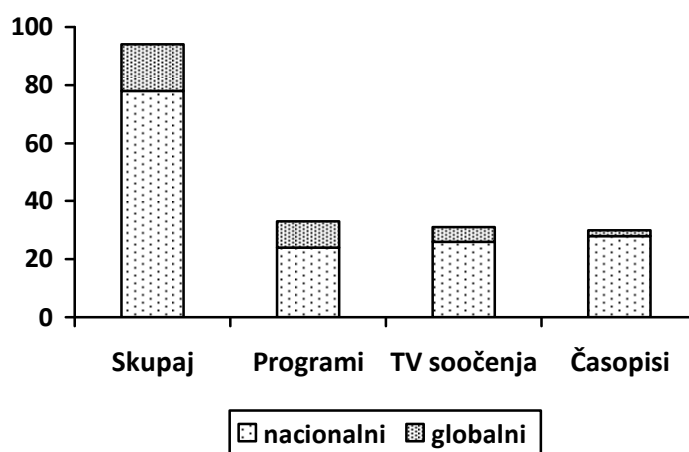
Predstavitev rezultatov, ki smo jih dobili z analizo vsebine v obeh medijih, si tudi zasluži medsebojno primerjavo, na podlagi katere bo mogoče ugotoviti, kaj so prednosti analize vsebine v okviru enega in drugega medija (prim. Pinterič in Ferfila 2005). Kvantitativna analiza vsebin treh časopisov nam pokaže, da v času uradnega dela volilne kampanje v časopisih skorajda ni bilo globalnih tematik. Izpostavljeni sta bili le dve vprašanji in po dva odgovora predsedniških kandidatov, od katerih je bilo eno vprašanje podobno vprašanju na televizijskih soočenjih, kandidata pa sta odgovorila podobno kot na televiziji. Globalne tematike so bile v okviru televizijskih soočenj predsedniških kandidatov izpostavljene nekoliko bolj kot v časopisih, kar pa lahko pojasnimo s številom vseh vprašanj oziroma odprtih tem, ki jih je bilo na televizijskih soočenjih veliko več kot v treh izbranih časopisih skupaj (prim. Prilogi F in G).

Iz vsebinske analize televizijskih soočenj in treh časopisov smo torej ugotovili, da so bile globalne tematike redko omenjane, nekoliko več jih je bilo v televizijskih soočenjih kandidatov. Stališča predsedniških kandidatov L. Peterleta in D. Türka niso posebej razlikovala – kar so zastopali preko ekranov, so povedali tudi v dnevnem tisku. Poudarki so bili na prepoznavanju in potrjevanju različnih problemov, kar je v kontekstu globalnih vsebin tudi logično, saj je reševanje le-teh dolgoročni proces in ne zahteva trenutne politične akcije. Oba kandidata sta se trudila, da bi v skladu s svojimi vrednotnimi postulati čimbolj splošno odgovorila na zastavljena vprašanja, kar (poenostavljeno) potrjuje Vregovo (2001: 191) tezo o tem, da ima Slovenija svojo zgodovinsko utemeljeno, evropsko politično kulturo, zato pa so za slovenske volilne kampanje značilne umirjenost, resnost, strokovnost in racionalnost argumentacije.

Kvantitativna nadalje pa tudi kvalitativna analiza nam torej pokaže, da je bilo število globalnih vsebinskih sklopov v kampanji majhno, kar pomeni, da so prevladovale nacionalne tematike. Če primerjamo oba kandidata, vidimo, da sta oba znotraj svojih programskih okvirov približno v enaki meri namenjala pozornost globalnim temam. Posamično sta izpostavila vsega tri vsebinske sklope (tematike); L. Peterle dva (medkulturni dialog in skupni evropski boj proti raku), D. Türk enega (vlogo slovenske vojske na mirovnih operacijah v tujini). Iz analize programov, televizijskih soočenj in časopisnih vsebin smo skupaj prešteli

enaindevetdeset vsebinskih sklopov, od katerih jih je šestnajst imelo globalni karakter (devet iz programskih okvirov, pet iz televizijskih soočenj in dva iz treh časopisov).

Graf 6. 3: Število nacionalnih in globalnih vsebinskih sklopov izraženih v programih, televizijskih soočenjih in časopisnih vsebinah

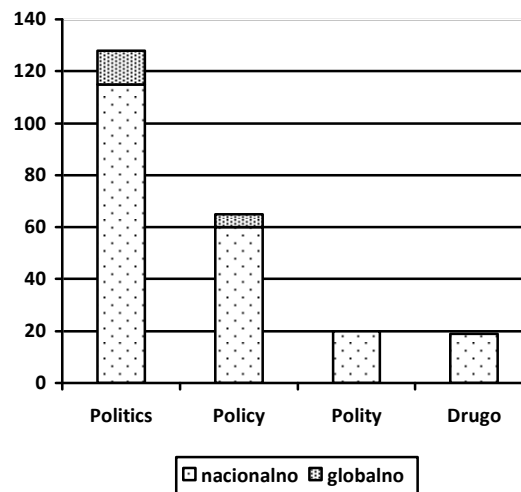
Vir: Dokumenti »Predsedniški program«, časopis »z roko v roki«+priloga »Revija«, transkript konference za novinarje v Hotelu Lev (1. 10. 2007) in »Predvolilno pismo« (D. Türk); pismo volivcem »Izstrelimo Slovenijo v vesolje«, manifest in časopis »Odločno za Slovenijo« (L. Peterle); RTV Slovenija 2007, 2007a in POP TV 2007; *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* (od 25. 9. do 10. 11. 2007).

Če naredimo presek treh analiziranih primerov, predsedniških programov, televizijskih soočenj in v vsebin treh časopisov, lahko rečemo, da sta kandidata imela popolnoma proste roke le pri pisanju svojih programov (pa še pri teh je sodelovalo večje število ljudi), v katerih sta lahko izrazila svoje poglede do vsebin, ki so se njima osebno zdele primarne. Pri televizijskih nastopih in odgovarjanju na zastavljena vprašanja v časopisih pa nista imela edine besede. Postavljena vprašanja in omenjene tematike, ki se odpirajo v medijih, so pomemben element vsebinskega dela volilne kampanje, ki se ji reče oblikovanje medijske agende, pri čemer lahko sodelujejo različni subjekti in dogodki (Semetko 1996).⁵⁷

⁵⁷ Na oblikovanje medijske agende močno vplivajo trenutni aktualni problemi v državi in svetu (različne politične vsebine), javnost v kontekstu izpostavljanja določenih javnopolitičnih prioritet pa tudi skupine predstavnikov različnih interesov (politične stranke ali posamezniki), ki so do neke mere odvisni od medijskega poročanja, ki jim pomaga pri izpostavljanju različnih družbenih (političnih) problemov (gl. Davis 2007: 181–185, Semetko 1996: 270–278, Luthar 2001: 17–18). Predvsem so pomembne vsebine informativnih oddaj, kjer

Tabela 6. 7 in graf 6. 4: Skupno število tematik, razdeljenih na sektorje *politics*, *policy*, *polity* in drugo v programih predsedniških kandidatov, televizijskih soočenjih in časopisnih vsebinah *Delo*, *Dnevnik* in *Večer* v kampanji leta 2007

	Nacionalne	Globalne	Skupaj
<i>Politics</i>	115	13	128
<i>Policy</i>	60	5	65
<i>Polity</i>	20	-	20
Drugo	19	-	19
Skupaj	214	18	232

Vir: Dokumenti »Predsedniški program«, časopis »z roko v roki«+priloga »Revija«, transkript konference za novinarje v Hotelu Lev (1. 10. 2007) in »Predvolilno pismo« (D. Türk); pismo volivcem »Izstrelimo Slovenijo v vesolje«, manifest in časopis »Odločno za Slovenijo« (L. Peterle); RTV Slovenija 2007, 2007a in POP TV 2007; *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* (od 25. 9. do 10. 11. 2007).

Kot je razvidno iz zgornje tabele in grafa, so v programih, televizijskih soočenjih in treh časopisih tekom volilne kampanje za predsedniške volitve 2007 prevladovale nacionalne splošno politične tematike, javnopolitične vsebine pa so se pojavljale v dosti manjšem številu. Izmed skupaj dvesto dvaintrideset različnih zvrsti vsebin, je bilo izpostavljeno sto osemindvajset splošno političnih vsebin, od tega pa jih je sto petnajst imelo nacionalni karakter. Med javnopolitičnimi vsebinami so prav tako prevladovale nacionalne, ki jih je bilo šestdeset, le pet pa jih je imelo nacionalni karakter. Našteli smo tudi dvajset *polity* vsebin, ki so bile izključni nacionalnega karakterja. Drugih vsebin je skupaj bilo devetnajst, od tega pa nobena ni bila prepoznana kot globalna.

na izbor in oblikovanje novic vplivajo kombinacija profesionalne izobraženosti in osebnih stališč urednikov, organizacijski pogoji ter vsakdanji različni dogodki v državi (Perišin 2004: 86–87).

Nekatere razlike med stališčema kandidatov gre zaznati pri izpostavljanju ostalih vsebinski sklopov (tematik), ki smo jim pripisali nacionalni karakter. D. Türk je v svojem programu posebej izpostavil kulturo in spoštovanje človekovih pravic pa tudi pomen varstva in zaščite skupin s posebnimi potrebami (otroci, starejši, duševno prizadeti), protikandidat L. Peterle pa je poudaril pomen slovenske osamosvojitve in zaščito nacionalnih interesov. Oba kandidata sta znotraj svojih programskih okvirov izpostavila tudi nekaj javnopolitičnih vsebin, ki smo jih predstavili kot našete vsebinske sklope, npr. socialna politika, izobraževanje, zdravstvena, mladinska politika, ki so se pojavljale tudi v televizijskih soočenjih in časopisih, kjer so predsedniški kandidati izražali svoja mnenja o različnih problemih v družbi. Kljub temu, da predsednik države nima (skoraj da) nobenih pristojnosti na področju oblikovanja in izvajanja javnih politik, so se take vsebine vseeno pojavljale kot tema razprave.

Kvalitativna analiza vsebine stališč dveh predsedniških kandidatov nam pokaže nekaj manjših razlik med stališčema L. Peterleta in D. Türka v pogledu »na« različne globalne tematike. Lahko bi rekli, da so razlike zanemarljive, glede na to, da sta oba kandidata tekom kampanje ponudila precej podobne splošne ideje in odgovore na zastavljena vprašanja, pri tem pa posebnega poudarka na globalnih tematikah (številčno) ni bilo zaslediti niti pri enem izmed kandidatov. Ključne vsebinske razlike in podobnosti med stališčema L. Peterleta in D. Türka do globalnih tematik navajamo v spodnji razpredelnici.

Tabela 6. 8: Razlike v stališčih predsedniških kandidatov do globalnih tematik

Globalni vsebinski sklop	Lojze Peterle	Danilo Türk
Zunanja varnost (gospodarska, vojaška)	Gospodarska stabilnost v okviru EU	Socialna varnost in sodelovanje v drugih mednarodnih organizacijah – vojaški kontekst (NATO, OZN)
Skupna zunanja politika EU	Skupni cilji v okviru EU	Skupni cilji EU in utrditev položaja Slovenije
Vojska (misije v tujini)	Globalni mir	Globalni mir (OZN)
Mednarodna vprašanja (balkanska regija, Kosovo, predsedovanje EU)	Skupno stališče EU do Kosova/Srbije	Skupno stališče EU do Kosova/Srbije; preprečevanje organiziranega kriminala (OZN)
Medkulturni dialog	Pomen medkulturnega dialoga	-
Trajnostni razvoj (gospodarstvo in okolje)	Gospodarstvo, okolje in družba znanja	Gospodarstvo, okolje in družba znanja
Lizbonska strategija (EU)	Pomen Lizbonske strategije	Pomen Lizbonske strategije
Skupni (evropski) boj proti raku	Skupna iniciativa EU (zdravstvena politika)	-
Terorizem	Usklajenost znotraj EU in enotno delovanje v svetovnem boju proti terorizmu	Svetovni boj proti terorizmu
EU kot globalni igralec	-	Transatlantska koordinacija EU–ZDA
Energetika-okolje	Uravnoteženost (trajnostni razvoj)	Uravnoteženost (trajnostni razvoj)

Vir: Dokumenti »Predsedniški program«, časopis »z roko v roki«+priloga »Revija«, transkript konference za novinarje v Hotelu Lev (1. 10. 2007) in »Predvolilno pismo« (D. Türk); pismo volivcem »Izstrelimo Slovenijo v vesolje«, manifest in časopis »Odločno za Slovenijo« (L. Peterle); RTV Slovenija 2007, 2007a in POP TV 2007; *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* (od 25. 9. do 10. 11. 2007).

Kot vidimo, so ključni poudarki obeh kandidatov dokaj podobni. Pri obeh so v enaki meri oziroma na podoben način izpostavljeni pomen slovenske gospodarske in socialne varnosti oziroma stabilnosti (EU, Lizbonska strategija, trajnostni razvoj), oblikovanje skupnega evropskega pogleda na različne mednarodne probleme (okolje in problemi balkanske regije), oba kandidata pa sta prav tako izpostavila tudi pomen globalnega miru in organiziranega svetovnega boja proti terorizmu. Ključna razlika, ki jo lahko razberemo iz zgornje razpredelnice, je ta, da je predsedniški kandidat L. Peterle tekom volilne kampanje večkrat izpostavljal EU kontekst, kar lahko razložimo s tem, da je poslanec v Evropskem parlamentu (EP). Po drugi strani pa je predsedniški kandidat D. Türk pogostejše kot njegov protikandidat izpostavil pomen Organizacije združenih narodov (OZN), kar spet lahko razložimo s funkcijo, ki jo je opravljal kot veleposlanik Republike Slovenije pri OZN. D. Türk je prav tako pogosto uporabljal besedo (termin) globalno, kar glede na ponujene vsebine ne predstavlja resnega elementa, ki bi govoril v prid kontekstu teorij globalizacije. Večjih vsebinskih razlik v primerjavi stališč predsedniških kandidatov do globalnih tematik po metodi, ki smo jo uporabili v analizi, torej ne gre zaznati.

6. 6 Sinteza ugotovitev in odgovori na zastavljene hipoteze

Ključni cilj diplomskega dela je bil predvsem raziskati vsebino treh segmentov volilne kampanje predsedniških kandidatov (programe, televizijska soočenja in časopisne vsebine) in ugotoviti, v kolikšni meri ter na kakšen način so bile tekom kampanje (v okviru treh preučevanih segmentov) predstavljene globalne tematike, ki smo jih teoretično poskušali opredeliti kot vsebinsko podlago za potencialno sodelovanje oziroma vlogo predsednika republike v procesih oblikovanja in izvajanja globalnih (javnih) politik. Predpostavljali smo, da se izpostavljene globalne tematike v stališčih predsedniških kandidatov Lojzeta Peterleta in Danila Türka razlikujejo tako po številu kot vsebinsko ter da odražajo neko razliko med kandidatom, Te ugotovitve pa bi nam potencialno lahko pomagale pri napovedi bodočega odnosa aktualnega predsednika oziroma poraženca volitev do globalnih (javnih) politik.

Ugotovili smo, da so globalne tematike predstavljale manjši del vsebinskih sklopov, ki so jih mediji in predsedniški kandidati izpostavili tekom kampanje. Globalne tematike so se v največjem številu pojavljale v programih (programskih okvirjih) predsedniških kandidatov, nekoliko manj v televizijskih soočenjih, najmanj pa v časopisnih vsebinah. Splošno politične vsebine so prevladovale nad javnopolitičnimi v vseh treh analiziranih primerih tako v nacionalnem kot v globalnem kontekstu, kar je pomembno dejstvo, ki potrjuje našo prvo hipotezo, da so znotraj programskih okvirjev predsedniških kandidatov, v televizijskih soočenjih in v treh časopisih (*Delu*, *Dnevniku* in *Večeru*), tekom uradnega dela volilne kampanje za predsednika Republike Slovenije leta 2007, bile izpostavljene različne globalne tematike, pri čemer so prevladovale predvsem splošne politične, ne pa javnopolitične vsebine.

Kvalitativna analiza vsebine stališč dveh predsedniških kandidatov do globalnih tematik nam pokaže, da se stališča kandidatov ne razlikujejo do te mere, da bi lahko na podlagi tega sklepali, da sta predsedniška kandidata različno razumela oziroma predstavila globalne tematike. Kot smo ugotovili zgoraj, sta oba izpostavljala iste splošnopolitične in javnopolitične vsebine globalnega karakterja z izjemo medkulturnega dialoga in skupnega evropskega boja proti raku (L. Peterle) ter poudarka transatlantske koordinacije med EU in ZDA v kontekstu dveh globalnih igralcev (D. Türk).

Lahko bi rekli, da na podlagi ugotovitev, ki smo jih dobili z kvantitativno in kvalitativno analizo vsebine programskih izhodišč predsedniških kandidatov, njihovih nastopov v televizijskih oddajah ter izjavah v treh časopisih (*Delu*, *Dnevniku* in *Večeru*) tekom volilne kampanje, nismo našli večjih razlik med stališčema kandidatov do globalnih tematik kar pomeni, da druge hipoteze ne moremo potrditi. Taka končna ugotovitev pa nas postavi v položaj, iz katerega je zelo težko napovedati odnos aktualnega predsednika oziroma poraženca predsedniških volitev do globalnih tematik. Pomanjkanje vsebine in podobnost v odgovorih kandidatov govori o neaktualnosti globalnih tematik v kampanji leta 2007 čemur so skupaj prispevali vsi, kandidati in vsi drugi oblikovalci politične (medijske) agende.

7. ZAKLJUČEK

Ključne teoretične ugotovitve, ki so nam v empiričnem delu diplomskega dela predstavljale teoretsko ozadje celotne raziskave, nam potrjujejo splošno znano tezo o omejenih pristojnostih predsednika države v parlamentarnem političnem sistemu ter o ekspanziji globalnih problemov in podiranju teritorialnih meja v kontekstu oblikovanja globalnih politik. Vendar kljub temu, da so pristojnosti predsednika države omejene, se je veliko »prostora« v volilni kampanji leta 2007 namenilo prav funkciji in pristojnostim predsednika države, pojavljale pa so se tudi različne splošno politične in javnopolitične vsebine na oblikovanje in izvajanje katerih predsednik države po ustavnih določilih nima tako rekoč nobenega vpliva. Prav iz tega razloga smo v teoretičnem delu diplomskega dela – pri »izdelavi« t. i. kategorično-pojmovno-terminološkega sistema (Milosavljević 1989) – natančneje teoretično opredelili funkcijo ter vse pristojnosti predsednika in njegov odnos do ostalih vej oblasti ter (javno) političnih vsebin.

Po drugi strani dokazana teza o globaliziranju sveta in izpostavljanju pomena prepoznavanja in reševanja različnih globalnih problemov (politik) očitno ni bila v zadostni meri prepoznano dejstvo, ki bi oblikovalce politične in/ali medijske agende prepričalo, da bi globalne tematike v večji meri postavili v volilno kampanjo. Slednje bi se seveda dalo razložiti z ugotovitvijo o vse večjem pomenu političnega marketinga v volilni kampanji – ki vse bolj postaja profesionaliziran mehanizem za prepričevanje volivcev in pridobivanje njihovih glasov oziroma za »trženje« podobe predsednika države (Denver 1992, Kraus 1999, Spahić 2000) –

pa tudi s potenciranjem »personalizacije« kandidatov in pomanjkanjem vsebine v volilnih kampanjah (Zoonen in Holtz-Bacha 2000).

V splošnem smo prišli do ugotovitev, ki so nam podale odgovore na izhodiščno postavljene hipoteze, kar pomeni, da smo v našem diplomskem delu prišli do nekaterih konkretnih spoznanj. Potrdili smo tezo o vplivu globalizacije na različne procese v družbi in prikazali pomen nekaterih globalnih problemov, ki presegajo meje nacionalnih držav ter predstavili možnosti reševanja teh problemov v kontekstu oblikovanja in izvajanja globalnih (javnih) politik. V empiričnem delu analize, ki smo jo izvedli po posebni metodi kodiranja analize vsebine treh elementov volilne kampanje (programov predsedniških kandidatov, televizijskih soočenj ter analize časopisnih vsebin), smo ugotovili pristnost globalnih tematik v kampanji leta 2007 in opredelili odnos predsedniških kandidatov do teh tematik.

Pomembno dejstvo, ki ga na tem mestu lahko definiramo kot možno metodološko dilemo, na katero pri tem moramo opozoriti, so izbrane metode in tehnike, ki smo jih uporabili v našem diplomskem delu in kvantifikacija ugotovitev, zaradi česar ugotovitve nikakor ne smemo prehitro razglasiti za teoretična dejstva in stališča. Treba je upoštevati tudi dejstvo, da ima analiza vsebine, kot metoda tudi sama nekaj lastnih omejitev. Kot prvo, metoda kodiranja je lahko do neke mere nezanesljiva, ker je to končni produkt (prej omenjene) osebne interpretacije enega raziskovalca oziroma ene skupine raziskovalcev, neka druga skupina (ali posameznik) pa bi mogoče klasificirala podatke popolnoma drugače.⁵⁸ Drugič, če raziskovalci dovolj močno iščejo tisto kar želijo ugotoviti, bodo to tudi našli, a za ceno tega, da bodo zadeve iztrgali iz konteksta ali pa se na podlagi določenih statistik odločili, da zadevo prikažejo kot znanstveni dokaz (kar smo že v poglavju o teorijah in metodah izpostavili kot pomemben metodološki problem). Tretjič, dokazano je, da statistična analiza ne more dokazati subtilnost medijskih sporočil in skritih pomenov, ki ni treba da so dobesedni (točni) ali pa skriti. In končno, analiza vsebine ne garantira, da je bilo medijsko poročilo (članek, izvod časopisa) natisnjeno in prikazano tako, kot je bilo v originalu (povzeto po McNeill in Chapman 2005: 163–164).

⁵⁸ Tukaj mislimo predvsem na diferenciranje in poimenovanje različnih vsebinskih sklopov. Tudi zgoraj oblikovana delitev na sektorje *politics*, *policy*, *polity* in drugo je ideja avtorja (v skladu s teoretično opredelitvijo pojmov (gl. Heywood 2004: 15–25, Fink-Hafner 2002: 13, Kasapović, Šiber in Zakošek 1998: 7)), vsekakor pa bi se pa dalo narediti drugačno delitev. Prav tako smo različne tematike po metodi, ki so jo v svoji raziskavi uporabili Harris, Lock in Roberts (1999), kodirali v posamezne vsebinske sklope kar bi se prav tako dalo narediti tudi na drugačen način.

Kot zadnjo metodološko dilemo, ki jo gre zaslediti v našem diplomskem delu, bi izpostavili problem vzpostavitve vzajemne korespondenčnosti teoretične in empirične komponente raziskovanja (Matić 1983), ki se manifestira tudi v nerazvitosti teoretične semantike, uporabljene v empiričnem delu. V teoretičnem delu diplomskega dela smo zato poskušali čim bolj natančno in teoretično utemeljeno opredeliti predvsem pojem globalnih (javnih) politik, ki se je v empiričnem delu pojavljal le v obliki kodiranih vsebinskih sklopov oziroma različnih tematik/vsebin/problemov (*issues*), ki predstavljajo vsebinsko podlago za nastanek politik.

Komparacija narejenega z izhodiščno zastavljenim (idealnim) »načrtom znanstvene ideje« (Skica 1) nam pokaže vzporednice z vsemi elementi prvotno izpostavljenega načrta, kar je razvidno tako v strukturni zgradbi kot v vsebinski usklajenosti celotnega diplomskega dela. Seveda bi bilo mogoče ugotovitve (teoretične in empirične) postaviti še pred kakšno teoretsko ali metodološko preizkušnjo, vendar je z druge strani treba upoštevati tudi uvodoma izpostavljeno tezo o lastnem izboru teorij in metod, znanstvenikov v znanstvenih raziskavah, kar vsekakor ne sme ogroziti vdanost kanona, ki znanost dela znanstveno (Kuhn 1984). Analiza odnosa predsednika države do globalnih (javnih) politik, kar smo na tem mestu preučevali na podlagi analize različnih segmentov volilne kampanje iz leta 2007 v okviru določenih metod in tehnik, tako predstavlja eno zaključeno celoto, hkrati pa tudi izhodišče za neki novi korak na znanstveni poti.

8. BIBLIOGRAFIJA

8.1 Literatura

- Adeniji, Abolade (2004): Suverenost nacionalne države u eri globalizacije: teorijsko razmatranje. *Politička misao* 41(3), 132–142.
- Babones, Salvatore (2007): Studying Globalization: Methodological Issues. V George Ritzer (ur.): *The Blackwell Companion to Globalization*, 144–161. Malden, MA, Oxford: Blackwell Publishing.
- Balažic, Milan (2004): Globalizacija in nacionalna država. V Milan Brglez in Drago Zajc (ur.): *Globalizacija in vloga malih držav: Slovenija v procesih globalizacije*, 199–212. Ljubljana: FDV.
- Barracough, Solon L. (2005): *InQuest of Sustainable Development*. United Nations Research Institute for Social Development, Paper number 4, september.
- Bebler, Anton (2002): Zavezništvo je naša najboljša zavarovalna polica: slovenski nacionalni interes in varnost v Evroatlantskem prostoru. *Revija obramba* 34(7), 8–11.
- Beck, Ulrich (1998): Evropa kot odgovor na globalizacijo. *Nova revija* 17(199/200), 54–59.
- Beck, Ulrich (2003): *Kaj je globalizacija?: zmote globalizma - odgovori na globalizacijo*. Ljubljana : Krtina.
- Beck, Ulrich (2003a): Living your own life in a runaway world: individualisation, globalisation and politics. V Roland Robertson in Kathleen E. White (ur.): *Globalization: critical concept in sociology*, 272–280. London, New York: Routledge.
- Beck, Ulrich (2007): Cosmopolitanism: A Critical Theory for the Twenty-first Century. V George Ritzer (ur.): *The Blackwell Companion to Globalization*, 162–176. Malden, MA, Oxford: Blackwell Publishing.
- Beck, Ulrich in Edgar Grande (2006): *Kozmopolitska Europa: društvo i politika u drugoj moderni*. Zagreb: Školska knjiga.
- Benner, Thorsten, Wolfgang H. Reinicke in Jan Martin Witte (2002): *Shaping Globalization: The role of global public policy networks*. Bertelsmann Foundation.
- Blackman, Tim (2007): Globalization and Public Policy. V George Ritzer (ur.): *The Blackwell Companion to Globalization*, 429–443. Malden, MA, Oxford: Blackwell Publishing.
- Bošnjak, Marko (2006): Vloga pomilostitve v kazenskem pravu. *PP* 25(7/8), 6–7.
- Bourdieu, Pierre (2002): Politika globalizacije. *Monitor ISH* 4(1/4), 304–307.

- Bourdieu, Pierre in Loïc Wacquant (2003): Neoliberalni novorek: zabeleške o novi planetarni vulgati. *Družboslovne razprave* 19(43), 57–63.
- Bretherton, Charlotte in John Vogler (1999): *The European Union as a global actor*. London, New York: Routledge.
- Brglez, Milan in Drago Zajc, ur. (2004): *Globalizacija in vloga malih držav: Slovenija v procesih globalizacije*. Ljubljana: FDV.
- Brownlie, Ian, ur. (1984): *Basic documents in international law*. Oxford (New York): Clarendon.
- Burnham, Peter, Karin Gilland, Wyn Grant in Zig Layton-Henry (2004): *Research methods in politics*. Basingstoke, New York: Palgrave Macmillan.
- Brunkhorst, Hauke (2004): A polity without a state? European constitutionalism between evolution and revolution. V Erik Oddvar Eriksen, John Erik Fossum in Augustín José Menéndez (ur.): *Developing a constitution for Europe*, 88–105. London, New York: Routledge.
- Cerar, Miro (1999): Slovenia. V Robert Elgie (ur.): *Semi-presidentialism in Europe*, 232–259. Oxford: Oxford University Press.
- Cerar, Miro (2005): Uloga predsednika republike u slovenskom (ustavno)pravnom i političkom sustavu. *Politička misao* 42(4), 39–66.
- Cohen, Robin in Paul Kennedy (2004): *Global sociology*. Washington Square (N.Y.): New York University Press.
- Colebatch, Hal C. (2004): *Policy*. Zagreb: Fakultet političnih znanosti.
- Coleman, Renita in Ben Wasike (2004): Visual Elements in Public Journalism Newspapers in an Election: A Content Analysis of the Photographs and Graphics in Campaign 2000. *Journal of Communication* 54(3), 456–473.
- Davis, Aeron (2007): Investigating Journalist Influences on Political Issue Agendas at Westminster. *Political Communication* 24(2), 181–199.
- Delanty, Gerard in Shris Rumford (2007): Political Globalization. V George Ritzer (ur.): *The Blackwell Companion to Globalization*, 414–428. Malden, MA, Oxford: Blackwell Publishing.
- Denver, David (1992): Campaigns and elections. V M. E. Hawkesworth (ur.) *Encyclopedia of government and politics*, 413–427. London, New York: Routledge.
- Devine, Fiona (2005): Kvalitativne metode. V David Marsh in Gerry Stoker (ur.): *Teorije i metode političke znanosti*, 191–209. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Deželak, Janko (2003): Mi in Nato: še enkrat o stroških. *Revija obramba* 35(3), 6–8.

- Dovžan, Matjaž (1998): (Ne)ustavnost "začasne uporabe" mednarodnih pogodb. *Teorija in praksa* 35(3), 472–478.
- Dovžan, Matjaž (2000): Vloga predsednika republike v postopku sklepanja mednarodnih pogodb. *Pravnik* 55(117)(6/8), 449–458.
- Duverger, Maurice (1966): *Uvod u politiku*. Beograd: Savremena administracija.
- Eisenstadt, Shmuel N. (1989): Zgodovinske tradicije, modernizacija in razvoj. *Družboslovne razprave* 6(7), 121–129.
- Eising, Rainer in Beate Kohler-Koch (1999): Introduction: Network governance in the European Union. V Rainer Eising in Beate Kohler-Koch (ur.): *The transformation of governance in the European Union*, 3–13. London: Routledge.
- Elgie, Robert (1999): The Politics of Semi-Presidentialism. V Robert Elgie (ur.): *Semi-Presidentialism in Europe*, 1–21. Oxford: Oxford University Press.
- Elgie, Robert (2004): Semi-Presidentialism: Concepts, Consequences and Contesting Explanations. *Political studies review* 2(3), 314–330.
- Entman, Robert M. (1996): Mediji in ameriške volitve: Javna politika in častnikarska praksa. V Yasha Lange in Andrew Palmer (ur.): *Mediji in volitve*, 17–37. Ljubljana: FDV.
- Farrell, David M. (1996): Campaign Strategies and Tactics. V LeDuc, Lawrence, Richard G. Niemi in Pippa Norris (ur.): *Comparing Democracies: Elections and Voting in Global Perspectives*, 160–183. Thousand Oaks etc.: Sage Publications.
- Ferfila, Bogomil (2003): Tipologija volilnih kampanj in primerjava le-teh v ZDA in državah OECD. V Danica Fink-Hafner in Tomaž Boh (ur.): *Predsedniške volitve 2002*, 247–256. Ljubljana: FDV.
- Ferfila, Bogomil (2003a): Politično komuniciranje v ZDA in EU. V Danica Fink-Hafner in Tomaž Boh (ur.): *Predsedniške volitve 2002*, 227–245. Ljubljana: FDV.
- Fine, Michelle, Lois Weis, Susan Wessen in Loonmun Wong (2003): For Whom? Qualitative Research, Representations, and Social Responsibilities. V Norman K. Denzin in Yvonna S. Lincoln (ur.): *The landscape of qualitative research: theories and issues*, 167–207. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage.
- Fink-Hafner, Danica (1995): *Slovensko kmetijstvo in Evropa*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Fink-Hafner, Danica (2000): Evropsko povezovanje interesnih skupin in javne politike v Sloveniji. *Teorija in praksa* 37(1), 82–95.
- Fink-Hafner, Danica (2002): Znanost »o« javnih politikah in »za« javne politike. V Danica Fink-Hafner in Damjan Lajh (ur.): *Analiza politik*, 7–28. Ljubljana: FDV.

- Fink-Hafner, Danica (2004): Politične stranke in demokracija v okoliščinah globalizacije. V Danica Fink-Hafner (ur.): *Evropske stranke in strankarski sistem na ravni Evropske unije*, 13–41. Ljubljana: FDV.
- Fink-Hafner, Danica in Damjan Lajh, (ur.): (2002) *Analiza politik*. Ljubljana: FDV.
- Fink-Hafner, Danica in Damjan Lajh (2003): *Managing Europe from home: the europeanisation of the Slovenian core executive*. Ljubljana: Faculty of Social Sciences.
- Fink-Hafner, Danica in Damjan Lajh (2008): *The 2008 Slovenian Presidency: A New Synergy for Europe? A Midterm Report*. Stockholm: Swedish Institute for European Policy Studies (SIEPS), 2op., Stockholm.
- Fink-Hafner, Danica in Tomaž Boh, ur. (2003): *Predsedniške volitve 2002*. Ljubljana: FDV.
- Fukuyama, Francis (2007): *Gradnje države: upravljanje i svetski poredak u dvadesetprvom veku*. Beograd: Filip Višnjić.
- Galić, Branka (2001): Globalizacija, okoliš i novi identiteti u postmodernoj kulturi. *Politička misao* 38(3), 173–185.
- George, Aleksander L. (1989): Analiza sadržaja u istraživanju političkih pojava. V Miroslav Pečujlić (ur.): *Metodologija društvenih nauka*, 470–489. Beograd: Savremena administracija.
- Giddens, Anthony (1993): *Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, Anthony (1990): *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, Anthony (2000): *Tretja pot: prenova socialne demokracije*. Ljubljana: Orbis.
- Gilli, Gian Antonio (1974): *Kako se istražuje: vodič u društvenim Istraživanjima*. Zagreb: Školska knjiga.
- Goodin, Robert E. in Hans-Dieter Klingemann, ur. (1998): *A new handbook of political science*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Grad, Franci (1995): Nekateri značilnosti razmerij med državnim zborom, državnim svetom, predsednikom in vlado. *Javna uprava* 31(4), 457–476.
- Grad, Franci, Igor Kaučič, Ciril Ribičič in Ivan Kristan (1996): *Državna ureditev Slovenije. Druga spremenjena in izpolnjena izdaja*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Grande, Edgar (2002): Od nacionalne države do transnacionalnega režima politike – državna upravljačka sposobnost u globalizacijske razdoblju. *Politička misao* 39(2), 92–105.
- Grbeša, Marijana (2004): Personalization in Croatian Presidential Election in 2000: How Personal Did the Candidates Go and What Did the Press Cover? *Politička misao* 41(5), 52–73.

- Grbeša, Marijana (2005): Present-day election campaigns and their impact on democratic process. *Politička misao* 42(1), 49–59.
- Grbeša, Marijana (2005a): To What Extent and in What Ways do Election Campaigns Matter? *Politička misao* 42(5), 87–95.
- Grdešić, Ivan (1995): *Političko odlučivanje*. Zagreb: Alinea.
- Habermas, Jürgen (2003): Evropska nacionalna država pod pritiskom globalizacije. *Nova revija* 22(249/250/251), 1–11.
- Habermas, Jürgen in Jacques Derrida (2004): Evropa: poziv k skupni zunanji politici. *Časopis za kritiko znanosti* 32(217/218), 25–31.
- Hague, Rod, Martin Harrop in Shaun Breslin (2001): *Komparativna vladavina i politika: uvod*. Zagreb: Fakultet političkih nauka.
- Hajer, Maarten (2003): Policy without polity? Policy analysis and the institutional void. *Policy Sciences* 36(2), 175–195.
- Harris, Phil, Andrew Lock in Jennie Roberts (1999): Limitations of Political Marketing? A Content Analysis of Press Coverage of Political Issues During the 1997 U. K. General Election Campaign. V Bruce I. Newman (ur): *Handbook of political marketing*, 539–558. Thousand Oaks etc.: Sage.
- Harrison, Lisa (2001): *Political research: an introduction*. London, New York: Routledge.
- Hayward, Alker R. (1998): Political methodology, old and new. V Robert E. Goodin in Hans-Dieter Klingemann (ur.): (1998) *A new handbook of political science*, 787–802. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Held, David (1995): *Democracy and the global order: from the modern state to cosmopolitan governance*. Cambridge: Polity Press.
- Held, David (2000): Regulating Globalization? The Reinvention of Politics. *International Sociology* 15(2), 394–408.
- Held, David in McGrew Anthony (1998): The End of the Old Order? *Review of International studies* 24(Special issue), 219–242.
- Held, David, Anthony McGrew, David Goldblatt in Jonathan Perratton (1999): *Global transformations: politics, economics and culture*. Cambridge: Polity.
- Held, David in Anthony McGrew (2002): *Globalization/anti-globalization*. Cambridge (U.K.): Polity, Oxford, Malden (MA): Blackwell.
- Held, David in Anthony McGrew (2003): The great globalization debate: an Introduction. V David Held in Anthony McGrew (ur.): *The global transformations reader: an introduction to the globalization debate*, 1–50. Malden (Mass.): Polity.

- Heywood, Andrew (2004): *Politika*. Beograd: Clio.
- Hopkin, Jonathan (2005): Komparativne metode. V David Marsh in Gerry Stoker (ur.): *Teorije i metode političke znanosti*, 243–261. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Howlet, Michael in Mishra Ramesh (2005): *Studying public policy: policy cycles and policy subsystems*. Toronto: Oxford University Press.
- Ivoš, Erma (1993): Izazovi modernoj državi. *Revija za sociologiju* 24(3/4), 143–149.
- Jablin, Frederic M. in Linda L. Putnam, ur. (2001); *The new handbook of organizational communication: advances in theory, research, and methods*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.
- Jachtenfuchs, Markus (2001): The Governance Approach to European Integration. *Journal of Common Market Studies* 39(2), 245–264.
- Jazbec, Milan (2002): Nato kot preizkusna točka: vstopiti ali ne vstopiti - za nas ni dileme. *Revija obramba* 34(4), 10–13.
- Jerovšek, Tone (2001): Ustavna ureditev sodstva. V *VII. Dnevi javnega prava: 10 let slovenske ustave, Portorož, 4.–6. junij 2001*, 47–59. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- John, Peter (2005): Kvantitativne metode. V David Marsh in Gerry Stoker (ur.): *Teorije i metode političke znanosti*, 210–224. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Jordan, Andrew (2001): The European Union: an evolving sistem of multi-level governance ... or government? *Policy & Politics* 29(2), 193–208.
- Jovičić, Miodrag (1992): Parlamentarni sistem nasuprot predsedničkom i skpštinskom sistemu. *Arhiv za pravne i društvene nauke* 78(1), 19–38.
- Kaid, Lynda Lee (1999): Political Advertising: A Summary of Research Findings. V Bruce I. Newman (ur): *Handbook of political marketing*, 423–238. Thousand Oaks etc.: Sage.
- Kaid, Lynda Lee in Christina Holtz-Bacha (2006): Television Advertising and Democratic Systems Around the World. V Lynda Lee Kaid in Christina Holtz-Bacha (ur.): *The SAGE handbook of political advertising*, 445 – 457. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage.
- Kasapović, Mirjana, Ivan Šiber in Nenad Zakošek (1998): *Birači i demokracija: utjecaj ideoloških rascjepa na politički život*. Zagreb: Alinea.
- Kaučič, Igor (1992): Volitve predsednika države. *Teorija in praksa* 29 (7/8), 737–741.
- Kaučič, Igor (1995): Funkcije predsednika republike in državni zbor. V *I. strokovno srečanje pravnikov s področja javnega prava*, 257–272. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- Kaučič, Igor (2002): Predsednik republike in sodstvo. *Podjetje in delo* 28(6/7), 1249–1259.
- Kaučič, Igor (2006): Predsednik republike med ustavo in politično prakso. *Podjetje in delo* 32(6/7), 1615–1628.

- Kavanagh, Dennis (2000): Campaigning. V Richard Rose (ur.): *International encyclopedia of elections*, 29–31. Basingstoke: Macmillan.
- Kogovšek, Tina (2005) Zanesljivost in veljavnost v kvalitativnem in kvantitativnem raziskovanju. *Teorija in praksa* 42(1), 256–278.
- Kosirnik, Rok (2004): Organizacija in proces odločanja v Natu: kako NATO deluje. *Revija obramba* 36(4), 10–11.
- Kotar, Mirjam (2002): Država kot javnopolitični igralec. V Danica Fink-Hafner in Damjan Lajh (ur.) *Analiza politik*, 49–66. Ljubljana: FDV.
- Kotler, Philip in Neil Kotler (1999): Political Marketing: Generating Effective Candidates, Campaigns, and Causes. V Bruce I. Newman (ur.): *Handbook of political marketing*, 3–18. Thousand Oaks etc.: Sage.
- Kraus, Sidney (1999): Televised Debates: Marketing Presidential Candidates. V Bruce I. Newman (ur.): *Handbook of political marketing*, 389–401. Thousand Oaks etc.: Sage.
- Kristan, Ivan (2004): Odgovornost predsednika republike (šefa države). V *X. dnevi javnega prava, Portorož, 14. - 16. junij 2004*, 39–56. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- Krivic, Matevž (2001): Po desetih letih – iz ene skrajnosti v drugo? Skrajnosti pri volitvah/imenovanjih ministrov in sodnikov. V *VII. Dnevi javnega prava: 10 let slovenske ustave, Portorož, 4.–6. junij 2001*, 83–95. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- Kropivnik, Samo in Uroš Pinterič (2003): Množični mediji v volilni kampanji za predsedniške volitve 2002. V Danica Fink-Hafner in Tomaž Boh (ur.): *Predsedniške volitve 2002*, 257–275. Ljubljana: FDV.
- Kuhn, Thomas S. (1984): Objektivnost, vrednostna sodba in izbor teorije. *ČKZ* 14(64/65), 3–16.
- Kurtović, Anita (1990): Povijestni korijeni utanove pomilovanja do početka XIX. stoljeća. *Zbornik radova pravnog fakulteta u Splitu* 27(1), 201–213.
- Kurtović, Anita (2003): *Pomilovanje: (povijesni razvoj, pozitivnoporedbeni pregled, pravna priroda, funkcije i utjecaj na kaznenu politiku)*. Zagreb: Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske.
- Kustec Lipicer, Simona (2003): Programi predsedniških kandidatov na dosedanjih volitvah za predsednika Republike Slovenije kot mehanizem oblikovanja dnevnega reda v tranziciji. V Danica Fink-Hafner in Tomaž Boh (ur.): *Predsedniške volitve 2002*, 277–296. Ljubljana: FDV.
- Kustec Lipicer, Simona, ur. (2005): *Politološki vidiki volilne kampanje: analiza volilne kampanje za volitve v Evropski parlament 2004*. Ljubljana: FDV.

- Kustec Lipicer (2005): Usmeritve v preučevanju politoloških vidikov volilnih kampanj. V Simona Kustec Lipicer ur. (2005): *Politološki vidiki volilne kampanje: analiza volilne kampanje za volitve v Evropski parlament 2004*, 2–18. Ljubljana: FDV.
- Kustec, Lipicer (2006): Tipologiziranje policy igrača u Europskoj Uniji: dileme i perspektive. *Politička misao* 43(4), 25–46.
- Kustec Lipicer, Simona (2006a): *Poseganje države v civilno družbo: javnopolitična perspektiva*. Ljubljana: FDV.
- Kustec Lipicer, Simona (2007): (Ne)učinkovitost izborne kampanje za izbore u Europski parlament 2004. u Sloveniji. *Politička misao* 44(3), 67–84.
- Kustec Lipicer, Simona in Tomaž Boh (2005): Analiza televizijskih soočenj za volitve v Evropski parlament. V Simona Kustec Lipicer (ur.): *Politološki vidiki volilne kampanje: analiza volilne kampanje za volitve v Evropski parlament 2004*, 72–95. Ljubljana: FDV.
- Kuttner, Robert (2003): Uloga vlade u globalnoj ekonomiji. V Will Hutton in Anthony Giddens (ur.): *Na ivici: živeti sa globalnim kapitalizmom*, 193–215. Beograd: Plato.
- Lalović, Dragutin (2005): Suverena država – temeljni pravno-politički projekt moderne. *Politička misao* 42(2), 33–50.
- Lange, Yasha in Andrew Palmer, ur. (1996): *Mediji in volitve*. Ljubljana: FDV.
- Lechner, Frank J. in John Boli ur. (2000): *The globalization reader*. Malden (Massachusetts), Oxford: Blackwell.
- LeDuc, Lawrence, Richard G. Niemi in Pippa Norris, ur. (1996): *Comparing Democracies: Elections and Voting in Global Perspectives*. Thousand Oaks etc.: Sage Publications.
- Levy, Yoram in Marcel Wissenburg (2004): Sustainable Development as a Policy Telos: A New Approach to Political Problem-Solving. *Political Studies* 52(4), 785–801.
- Lindblom, Charles Edward in Edward J. Woodhouse (1993): *The policy-making proces*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Lobe, Bojana (2006): Spletanje kvalitativnih in kvantitativnih metod. V Gregor Petrič (ur.): *Znanilci informacijske družbe: 20 let študija družboslovne informatike*, 43–44. V Ljubljani: Katedra za informatiko in metodologijo.
- Luard, Evan (1990): *The globalization of politics: the changed focus of political action in the modern world*. New York: New York University Press.
- Luhmann, Niklas (1996): Metamorfoze države. *Nova revija* 15(169), 114–124.
- Lukić, Radomir (1989): Pojam metoda. V Miroslav Pečujlić (ur.): *Metodologija društvenih nauka*, 159–161. Beograd: Savremena administracija.

- Lukšič, Igor (2001): *Politični sistem Republike Slovenije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Luthar, Breda Tonči Kuzmanić, Srečo Dragoš, Mitja Velikonja, Sandra Bašić-Hrvatin, Lenart J. Kučić, Olga Vuković in Brankica Petković (2001) *Mit o zmagi levice: mediji in politika med volitvami 2000 v Sloveniji*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Luthar, Breda (2001): Oslepljeni in ohromljeni od nevtralnosti. V Breda Luthar, Tonči Kuzmanić, Srečo Dragoš, Mitja Velikonja, Sandra Bašić-Hrvatin, Lenart J. Kučić, Olga Vuković in Brankica Petković (2001) *Mit o zmagi levice: mediji in politika med volitvami 2000 v Sloveniji*, 12–23. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Mahnič, Borut (1995): Republike Slovenija in sklepanje mednarodnih pogodb ter nasledstvo glede mednarodnih pogodb. V *1. strokovno srečanje pravnikov s področja javnega prava, Brdo pri Kranju, 28 in 29 november 1995*, 129–138. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- Marsh, David in Gerry Stoker, ur. (2005): *Teorije i metode političke znanosti*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Marsh, David in Paul Furlong (2005): Koža, a ne košulja: ontologija i epistemologija u političkoj znanosti. V David Marsh in Gerry Stoker (ur.): *Teorije i metode političke znanosti*, 16–40. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Matić, Milan (1983): Teorija i empirija u političkim naukama. V Slavko Splichal (ur.): *Teorija, empirija, praksa: prispevki h kritiki in k razvoju metod družboslovnega raziskovanja = prilozi kritici i razvoju metoda društvenih istraživanja*, 137–150. Ljubljana: Partizanska knjiga: Raziskovalni center za samoupravljanje pri RS ZS Slovenije.
- McNair, Brian (1999): *An introduction to political communication*. London, New York: Routledge.
- McNeill, Patric in Steve Chapman (2005): *Research methods*. New York: Routledge.
- Mencinger, Jože (2005): Leporečja lizbonske strategije in Slovenija. *Gospodarska gibanja* št. 34(367), 23–39.
- Miladinović, Dušica (2006): Osvrt na koncept pomilovanja u krivičnom zakonodavstvu Srbije. *Zbornik radova pravnog fakulteta u Nišu* 47 (1), 133–148.
- Miller, Katherine (2001): Quantitative research Methods. V Frederic M. Jablin in Linda L. Putnam (ur.): *The new handbook of organizational communication: advances in theory, research, and methods*, 137–160. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.
- Milosavljević, Slavomir (1989): »Projekat izraživanja političkih pojava«. V Miroslav Pečujlić (ur.): *Metodologija društvenih nauka*, 454–470. Beograd: Savremena administracija.

- Moon, Donald J. (1991): Pluralism and Progress in the Study of Politics. V William Crotty (ur.): *Political science: looking to the future. Vol. 1, The theory and practice of political science*, 45–56. Evanston: Northwestern University Press.
- Nagel, Ernest (1974): *Struktura nauke: problemi logike naučnog objašnjenja*. Beograd: Nolit.
- Nerad, Sebastian (2004): Razmerje predsednika republike od sodne oblasti. V *X. dnevi javnega prava, Portorož, 14. - 16. junij 2004*, 57–72. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- Newman, Bruce I., ur. (1999): *Handbook of political marketing*. Thousand Oaks etc.: Sage.
- Newman, William Lawrence (2003): *Social research methods: qualitative and quantitative approaches*. Boston etc.: Allyn and Bacon.
- Norris, Pippa (2006): *Electoral engineering: voting rules and political behavior*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
- Nölke, Andreas (2003): The relevance of transnational policy networks: some examples from the European Commission and the Bretton Woods institutions. *Journal of international relations and Development* 6(3), 276–298.
- Ohmae, Kenichi (2000): The End of the Nation State. V Frank J. Lechner in John Boli (ur.): *The globalization reader*, 207–211. Malden (Massachusetts), Oxford: Blackwell.
- Parsons, Wayne (1999): *Public policy: an introduction to the theory and practice of policy analysis*. Cheltenham (UK), Northampton (USA): E. Elgar.
- Pečujlić, Miroslav (1973): *Sociologija između revolucije i apologije: dijalektičko istraživanje savremenog društva*. Beograd: Institut za političke studije Fakultet Političkih Nauka.
- Pečujlić, Miroslav, ur. (1989): *Metodologija društvenih nauka*. Beograd: Savremena administracija.
- Pennings, Paul, Hans Keman, Jan Kleinnijenhuis (2006): *Doing research in political science: an introduction to comparative methods and statistics*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.
- Perišin, Tena (2004): Profesionalni kriteriji selekcije vijesti i utjecaj javnosti. *Politička misao* 41(2), 85–93.
- Pihler, Stanko (1987): Prilog razpravi o pomilovanju. *Pravni život* 37(6/7), 685–702.
- Pikalo, Jernej (2003): *Neoliberalna globalizacija in država*. Ljubljana: Sophia.
- Pikalo, Jernej (2006): Neokvirjene slike globalizacije. V Miro Haček in Drago Zajc (ur.): *Demokracija v globalizaciji, globalizacija v demokraciji*, 45–57. Ljubljana: FDV.
- Pinterič, Uroš in Bogomil Ferfila (2005): Tradicionalni in sodobni mediji v predvolilni kampanji za evropske volitve 2004 v Sloveniji. V Simona Kustec Lipicer (ur.): *Politološki*

- vidiki volilne kampanje: analiza volilne kampanje za volitve v Evropski parlament 2004*, 96–109. Ljubljana: DFV.
- Pogorelec, Janez (2005): Položaj predsednika republike. *PP* 24/715(43), 3–4.
- Porto, Mauro P. (2007): Framing Controversies: Television and the 2002 Presidential Election in Brasil. *Political Communication* 24(1), 19–36.
- Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrambi (ZObr-D): prva obravnava : EPA 1114 – III. *Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije* 30(9) (6. feb. 2004), 3–25.
- Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o odlikovanjih Republike Slovenije (ZOdl-A): hitri postopek: EPA 486 – III, *Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije*, št. 29(84) (15. okt. 2003), 27–32.
- Prek, Miro (1997): (NE)ustreznost postopkov in prakse sklepanja in izvrševanja mednarodnih pogodb ter opredelitve njihovega mesta in vloge v pravnem sistemu. *Podjetje in delo* 23(6/7), 869–881.
- Pusić, Eugen (2003): *Globalne upravne mreže*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
- Ragin, Charles C. (2007): *Družboslovno raziskovanje: enotnost in raznolikost metode*. Ljubljana: FDV.
- Ragin, Charles C., Dirk Berg-Schlosser in Gisèle de Meur (1998): Political Methodology: qualitative methods. V Robert E. Goodin in Hans-Dieter Klingemann (ur.): (1998) *A new handbook of political science*, 749–768. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Radbruch, Gustav (2001): *Filozofija prava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Read, Mervyn in David Marsh (2005): Kombiniranje kvantitativnih i kvalitativnih metoda. V David Marsh in Gerry Stoker (ur.): *Teorije i metode političke znanosti*, 225–242. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Rek, Mateja (2006): Dileme transnacionalne civilne družbe v Evropski uniji. *Družboslovne razprave* 22(51), 33–54.
- Ribarič, Miha (1995): Uveljavljanje odgovornosti predsednika republike. V *1. strokovno srečanje pravnikov s področja javnega prava*, 273–285. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- Ribarič, Miha (1996): Predsednik republike in parlament. V: *Slovenski parlament - izkušnje in perspektive / Politološki dnevi, Portorož, 31. maja in 1. junija 1996*, 119–136. Ljubljana: Slovensko politološko društvo.

- Ribarič, Miha (1996a): Predsednik republike v procesu političnega odločanja. V *II. strokovno srečanje pravnikov s področja javnega prava / [organiziral] Inštitut za javno upravo*, 79–106. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- Ribarič, Miha (1997): Nekateri vidiki ustavnega položaja predsednika republike. V: *III. strokovno srečanje pravnikov javnega prava, Portorož 3.-5. december 1997*, 119–134. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- Ribarič, Miha (1997a): Odnos med predsednikom Republike Slovenije in vlado. V: *Demokracija - vladanje in uprava v Sloveniji / Politološki dnevi, Portorož, 6. in 7. junij 1997*, 39–53. Ljubljana: Slovensko politološko društvo.
- Ribarič, Miha (2001): Institucija predsednika republike ob 10-letnici ustave. V *VII. Dnevi javnega prava: 10 let slovenske ustave, Portorož, 4.–6. junij 2001*, 105–119. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- Ribarič, Miha (2004): Predsednik republike Slovenije med ustavo in politiko. V *X. dnevi javnega prava, Portorož, 14.–16. junij 2004*, 73–82. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- Ribičič, Ciril (1992): Funkcija in pristojnosti predsednika republike. V: Igor Kaučič (ur.): *Nova ustavna ureditev Slovenije*, 184–188. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Richardson, Jeremy (1996): Policy-making in the EU: Interests, ideas and garbage cans of primeval soup. V Jeremy Richardson (ur.): *European Union: power and policy-making*, 3–23. London, New York: Routledge.
- Ritzer, George, ur. (2007): *The Blackwell Companion to Globalization*. Malden, MA, Oxford: Blackwell Publishing.
- Rizman, Rudi (1999): Vloga (nove) civilne družbe pri konsolidaciji Demokracije. V Rado Bohinc in Metod Černetič (ur.): *Civilna družba v Sloveniji in Evropi*, 2–7. Društvo Občanski forum: FDV.
- Rizman, Rudi (2000): Nacionalna država, suverenost in identiteta v času globalizacije. *2000* _ (127/128), 177–189.
- Rizman, Rudi (2001): Globalizacija – izziv nove družbene paradigme. V Neven Borak, Rasto Ovin, Viljem Merhar in Jani Beko (ur.): *Gospodarske vede v 21. stoletju*, 17–34. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije.
- Rizman, Rudi (2006): Kaj prinaša globalizacija nacionalni državi? V Miro Haček in Drago Zajc (ur.): *Demokracija v globalizaciji, globalizacija v Demokraciji*, 11–28. Ljubljana: FDV.
- Robertson, Roland in Kathleen E. White, ur. (2003): *Globalization: critical concept in sociology*. London, New York: Routledge.

- Rodin, Davor (2004): *Predznaci postmoderne*. Zagreb: Fakultet politički nauka.
- Sartori, Giovanni (2003): *Uporedni ustavni inženjering: strukture, podsticaji i ishodi*. Beograd: Filip Višnjić.
- Sassen, Saskia (2000): Spatialities and Temporalities of the Global: Elements for a Theorization. *Public Culture* 12(1), 215–232.
- Sassen, Saskia (2000a): Territory and Territoriality in the Global Economy. *International Sociology* 15(2), 372–393.
- Sassen, Saskia (2004): *Gubitak kontrole? – suverenitet u doba globalizacije*. Beograd: Beogradski krug.
- Scholte, Jan Aart (2005): *Globalization: a critical introduction*. Basingstoke, New York: Palgrave Macmillan.
- Semetko, Holli A. (1996): The Media. V Lawrence LeDuc, Richard G. Niemi in Pippa Norris (ur.): *Comparing Democracies: Elections and Voting in Global Perspectives*, 254–279. Thousand Oaks etc.: Sage Publications.
- Shaw, Martin (1996): Nova varnostna razprava in družbene spremembe. V Marjan Malešič (ur.): *Razvoj obramboslovne misli: zbornik*, 13–32. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo, Uprava za razvoj, Center za strateške študije.
- Skoko, Božo (2005): Uloga televizijskih sučeljavanja u predizbornoj kampanji za prijedsjedničke izbore – hrvatska iskustva 2005. *Politička misao* 42(1), 61–83.
- Smith, Barbara Leigh, Karl F. Johnson, David Warren Paulsen in Frances Shocket (1976): *Political research methods: foundations and techniques*. Boston: Houghton Mifflin.
- Smith, Michael (1996): The EU as an international actor. V Jeremy Richardson (ur.): *European Union: power and policy-making*, 247–262. London, New York: Routledge.
- Sørensen, Georg (2004): *The Transformation of the State: Beyond the Myth of Retreat*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan.
- Spahić, Besim (2000): *Politični marketing : besedna in slikovna predvolilna vojna: družbenopolitični, državni in kulturološki vidiki volilnega marketinga v Sloveniji od osamosvojitve do volitev 2000: članki, eseji, razprave*. Ljubljana: Študentska založba.
- Splichal, Slavko (1972): Produktivna analiza vsebine. *Teorija in praksa* 9(8/9), 1230–1241.
- Splichal, Slavko, ur. (1983): *Teorija, empirija, praksa: prispevki h kritiki in k razvoju metod družboslovnega raziskovanja = prilozi kritiki i razvoju metoda društvenih istraživanja*. Ljubljana: Partizanska knjiga: Raziskovalni center za samoupravljanje pri RS ZS Slovenije.

- Splichal, Slavko (1990): Analiza besedil: statistična obravnava jezikovnih podatkov v družboslovnih raziskavah. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, Raziskovalni inštitut.
- Svetličič, Marjan (2006): *Globalizacija in neenakomeren razvoj v svetu*. Ljubljana: FDV.
- Šimenko, Nejc (2004): Kaj pomeni članstvo Slovenije v Natu? *Revija obramba* 36(4), 12–13.
- Šraka-Vidojević, Ljubica (1977): Statistički metod u društvenim naukama. V Miroslav Pečujlić (ur.): *Metodologija društvenih nauka*, 216–231. Beograd: Novinarska ustanova Službeni list SFRJ.
- Šturm, Lovro, France Arhar, Konrad Plauštajner, Vesna Rijavec, Ludvig Toplak, Blaha Miran, France Bučar, Janez Čebulj, Mitja Deisinger, Janez Dular, Jože Friedl, Andrej Grasselli, Dunja Jadek-Pensa, Klemen Jaklič, Peter Jambrek, Tone Jerovšek, Goran Klemenčič, Mateja Končina-Peternel, Barbara Kresal, Arne Mavčič, Miroslav Mozetič, Marko Novak, Metoda Orehar Ivanc, Barbara Pernuš-Grošelj, Rajko Pirnat, Miha Ribarič, Jorg Sadič, Jadranka Sovdat, Tatjana Steinman, Marko Šorli, Gorazd Trpin, Miha Trampuž, Grega Virant, Stane Vlaj, Frančiška Zakrajšek, Boštjan Zalar, in Boštjan M. Zupančič (2002): *Komentar ustave Republike Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije.
- Taylor, Bryan C. in Nick Trujillo (2001): Qualitative research methods. Frederic M. Jablin in Linda L. Putnam (ur.): *The new handbook of organizational communication: advances in theory, research, and methods*, 161–194. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.
- Theodoulou, Stella Z. in Rory O'Brien, ur. (1999): *Methods for political inquiry: the discipline, philosophy, and analysis of politics*. Upper Saddle River (N.J.): Prentice Hall.
- Theodoulou, Stella Z. (1999): Starting from Scratch. V Stella Z. Theodoulou in Rory O'Brien (ur.): *Methods for political inquiry: the discipline, philosophy, and analysis of politics*, 142–151. Upper Saddle River (N.J.): Prentice Hall.
- Thomas, George M. (2007): Globalization: The Major Players. V George Ritzer (ur.): *The Blackwell Companion to Globalization*, 84–102. Malden, MA, Oxford: Blackwell Publishing.
- Toš, Niko (1988): *Metode družboslovnega raziskovanja*: [visokošolski učbenik]. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Velikonja, Mitja (2001): Omledni nagovori s predvolilnih plakatov. V Breda Luthar, Tonči Kuzmanić, Srečo Dragoš, Mitja Velikonja, Sandra Bašić-Hrvatin, Lenart J. Kučič, Olga

- Vuković in Brankica Petković (2001) *Mit o zmagi leve: mediji in politika med volitvami 2000 v Sloveniji*, 78–90. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Veljić, Zoran (2004): *Diplomatski protokol: praktikum*. Beograd: Diplomatska akademija MSP SCG: Službeni list SCG.
- Virant, Grega (2004): *Pravna ureditev javne uprave*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Vreg, France (2000): *Politično komuniciranje in prepričevanje: komunikacijska strategija, diskurzi, prepričevalni modeli, propaganda, politični marketing, volilna kampanja*. Ljubljana: FDV.
- Vreg, France (2001): Volitve 2000 in predvolilna kampanja: volilne strategije, politični marketing in volilno izbiranje. *Teorija in praksa* 38(2), 181–200.
- Vuletić, Miroslav (1988): *Uvođenje u znanstveni rad: u području društvenih znanosti*. Zagreb: Informator.
- Vuletić, Vladimir (2006): *Globalizacija: aktualne debate*. Zrenjanin: Gradska narodna biblioteka »Žarko Zrenjanin«.
- Wiesenthal, Helmut (1996): Organized Interests and Public Policy: Logic, Performance, and an Optimistic Lesson of Interest Groups' Participation in Western European Democracies. V Attila Ágh in Gabirella Ilonszki (ur.): *Parliaments and organized interests: the second steps*, 13–39. Budapest: Hungarian Centre for Democracy Studies.
- Willetts, Peter (2006): Transnational actors and international organizations in global politics. V John Baylis, Steve Smith in Patricia Owens (ur.): *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, 425–447. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Windhoff-Heritier, Adrienne (1989): Policy-analiza: znanstveno svetovanje politike. *Politiška misao* 25(4), 19–40.
- Zagorc, Saša (2004): Nezdružljivost funkcije in nadomeščanje predsednika republike. V *X. dnevi javnega prava, Portorož, 14. - 16. junij 2004*, 95–112. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.
- Zagorc, Saša (2005): Pravni akti predsednika republike. *Zbornik znanstvenih razprav* 65(1), 323–344.
- Zajc, Drago (2004): *Razvoj parlamentarizma: funkcije sodobnih parlamentov*. Ljubljana: FDV: Liberalna akademija.
- Zalar, Aleš (2002): Imenovanje sodnikov. V *VIII. dnevi javnega prava, Portorož, 10.-12. junij 2002*, 278–304. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.

- Zoonen, Liesbet van in Christina Holtz-Bacha (2000): Personalization in Deutch and German Politics: The Case of Talk Show. *The Public/Javnost* 7(2), 45–56.
- Zorc, Milovan (2005): Predsednik Republike Slovenije kot vrhovni poveljnik obrambnih sil Republike Slovenije. V Anton Bebler (ur.): *Sodobno vojaštvo in družba*, 101–116. Ljubljana: FDV.
- Žižek, Slavoj (1998): Bauk još uvijek kruži (predgovor). V Karl Marx, Friedrich Engels in Slavoj Žižek *Komunistički manifest: 1848. Bauk još uvijek kruži: povodom 150 godina Komunističkog manifesta*, 13–78. Zagreb: Arkzin.

8. 2 Viri

- Časopisi *Delo*, *Dnevnik* in *Večer* (2007): tor. 25. 9., sre. 26. 9., čet. 27. 9., pet. 29. 9., sob. 29. 9., pon. 1. 10., tor. 2. 10., sre. 3. 10., čet. 4. 10., pet. 5. 10., sob. 6. 10., pon. 8. 10., tor. 9. 10., sre. 10. 10., čet. 11. 10., pet. 12. 10., sob. 13. 10., pon. 15. 10., tor. 16. 10., sre. 17. 10., čet. 18. 10., pet. 19. 10., pon. 22. 10., tor. 23. 10., sre. 24. 10., čet. 25. 10., pet. 26. 10., sob. 27. 10., pon. 29. 10., tor. 30. 10., sre. 31. 10., čet. 1. 11., pet. 2. 11., sob. 3. 11., pon. 5. 11., tor. 6. 11., sre. 7. 11., čet. 8. 11., pet. 9. 11..
- Danilo, Türk (2007): *Predsedniški program*. Dostopno na www.daniloturk.si/programski-okvir/ (20. oktober 2007).
- Danilo, Türk (2007a): *Konferenca za novinarje*. Ljubljana: Hotel Lev, oktober. Dostopno na: <http://www.rtvsllo.si/mojvideo/tags/Danilo> (4. 2. 2008).
- DVK (2007): *Poročilo o izidu volitev predsednika republike*. Dostopno na <http://www.dvk.gov.si/PREDSIEDNIK2007/porociloP.pdf> (11. maj 2008).
- DVK (2007a): *Rokovnik za izvedbo volilnih opravil za volitve predsednika republike*. Dostopno na <http://www.dvk.gov.si/PREDSIEDNIK2007/index.html> (11. maj 2008).
- DVK (2007b): *Seznam kandidatur za volitve predsednika/predsednice republike*. Dostopno na: <http://www.dvk.gov.si/PREDSIEDNIK2007/index.html> (11. maj 2008).
- Hočevlar, Barbara (2007) Predsedniške volitve: Program je izjema. *Delo*, 25. 9. 2007: 2.
- Kazenski zakonik Republike Slovenije /KZ/* (1994, 1994, 1999, 1999, 1995, 2004, 2005 in 2006). Ljubljana: Uradni listi RS št. 63, 70, 23, 60, 40, 37 in 17. Dostopno na <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&sm=k&q=Kazenski+zakonik+Republike+Slovenije+&mandate=-1&unid=SZ|A1675736157F9C0EC1256628002FDA68&showdoc=1> (1. junij 2008).

Ministrstvo za kulturo (2008): *Evropsko leto medkulturnega dialoga 2008*. Dostopno na http://www.mk.gov.si/si/evropsko_leto_medkulturnega_dialoga_2008/ (1. junij 2008).

Ministrstvo za kulturo (2008a): *Odločba št. 1983/2006/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 16. decembra 2006 o Evropskem letu medkulturnega dialoga (2008)*. Dostopno na http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Medkulturni_dialog/E_LMD_odlocba.pdf (1. junij 2008).

Odlok o razpisu volitev predsednika republike (2007): Ljubljana: Uradni list RS št. 65. Dostopno na <http://www.dvk.gov.si/PREDSIEDNIK2007/index.html> (5. junij 2008).

POP TV (2007): *Predsedniške volitve 2007*. Objavljeno 27. 9. in 19. 10. 2007.

Poslovník Državnega zbora Republike Slovenije /PoDZ-1/ (2002, 2004, 2007 in 2007). Ljubljana: Uradni list RS št. 35, 60, 64 in 92. Dostopno na <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&sm=k&q=Poslovník+Dr%C5%BEavnega+zbor+Republike+Slov+enije+&mandate=-1&unid=SA|C12565E2005E8311C1256B900027AE82&showdoc=1> (1. junij 2008).

Poslovník Vlade Republike Slovenije (2001, 2002, 2003, 2003, 2004, 2006, 2007). Ljubljana: Uradni list RS št. 43, 23, 54, 103, 114, 26 in 21. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200143&stevilka=2438> (1. junij 2008).

RTV Slovenija (2007) *Vroči stol*. Objavljano 1. 10. 2007.

RTV Slovenija (2007a) *Predsednik za Slovenijo 2007*. Objavljeno 8. 10., 10. 10., 19. 10., 5. 11. in 9. 11. 2007.

Ustava Republike Slovenije /URS/ (1991, 1997, 2000, 2003, 2004, 2004, 2004, 2006). Ljubljana: Uradni listi RS, št. 33, 42, 66, 24, 69, 69, 69 in 68. Dostopno na http://www.uradni-list.si/_pdf/1991/Ur/u1991033.pdf (5. maj 2008).

Volilni štab Danila Turka (2007): Kampanjsko gradivo. *Z roko v roki* (časopis) in priloga *Revija* (enkratna številka, oktober).

Volilni štab Lojzeta Peterleta (2007): Kampanjsko gradivo. *Odločno za Slovenijo* (enkratna številka, november).

Volilni štab Lojzeta Peterleta (2007a): Manifest. *Odločno za Slovenijo*. Dostopno na <http://www.had.si/blog/2007/11/05/odlocno-za-slovenijo/> (5. junij 2008).

Volilni štab Lojzeta Peterleta (2007b): Pismo volivcem. *Izstrelimo Slovenijo v vesolje*. Dostopno v arhivu CPR, FDV UL, zbrala in uredila doc. dr. Simona Kustec Lipicer.

Volilni štab Danila Turka (2007a): *Predvolilno pismo*. Dostopno v arhivu CPR, FDV UL, zbrala in uredila doc. dr. Simona Kustec Lipicer.

Zakon o Državnem svetu /ZDSve/ (1992, 2003, 2003 in 2005). Ljubljana: Uradni list RS št. 44, 11, 73 in 76. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/content?id=58645&part=&highlight=Zakon+o+Dr%C5%BEavnem+svetu+> (5. maj 2008).

Zakon o obrambi /ZObr/ (1994, 1997, 1997, 1998, 2000, 2001, 2002, 2002, 2002, 2003, 2004, 2004, 2004, 2005 in 2007). Ljubljana: Uradni list RS, št. 82, 44, 87, 13, 33, 87, 47, 67, 97, 40, 103, 138, 53 in 117. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/content?id=51272&part=&highlight=Zakon+o+obrambi+> (5. maj 2008).

Zakon o odlikovanjih Republike Slovenije /ZOdl/ (1995, 2004 in 2004). Ljubljana: Uradni list RS, št. 1, 22 in 69. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/content?id=13919&part=&highlight=Zakon+o+odlikovanjih+Republike+Slovenije+> (5 maj 2008).

Zakon o odlikovanju častni znak svobode Republike Slovenije /ZOdLZS/ (1992). Ljubljana: Uradni list RS, št. 24. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/content?id=63163&part=&highlight=Zakon+o+odlikovanju+%C4%8Dastni+znak+svobode+Republike+Slovenije+> (5 maj 2008).

Zakon o pomilostitvi /ZPom/ (1995, 2004 in 2005). Uradni list RS, št. 45, 86 in 23. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/content?id=15829&part=&highlight=Zakon+o+pomilostitvi+> (5. maj 2008).

Zakon o predlaganju kandidatov iz Republike Slovenije za sodnike mednarodnih sodišč /ZPKSMS/ (2001, 2002 in 2004). Uradni list RS, št. 64, 59 in 82. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/content?id=32548&part=&highlight=Zakon+o+predlaganju+kandidatov+iz+Republike+Slovenije+za+sodnike+mednarodnih+sodi%C5%A1%C4%8D+> (7. junij 2008)

Zakon o sodiščih /ZS/ (1994, 1995, 1999, 1999, 1999, 1995, 2000, 2001, 2002, 2004, 2004, 2005, 2006, 2007 in 2007). Uradni list RS, št. 19, 45, 26, 38, 45, 28, 26, 56, 16, 73, 72, 49, 127, 67 in 101. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/content?id=82664&part=&highlight=Zakon+o+sodi%C5%A1%C4%8Dih+> (7. junij 2008).

Zakon o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti /ZSLO/ (1984). Ljubljana : Časopisni zavod Uradni list SR Slovenije.

Zakon o varuhu človekovih pravic /ZVarCP/ (2002, 2002, 2004, 2004, 2005, 2005, 2005, 2006, 2006, 2006, 2006, 2007 in 2007). Uradni list RS, št. 56, 110, 2, 10, 23, 62, 113, 21, 23, 62, 227, 11 in 33. Dostopno na <http://www.uradni->

list.si/1/content?id=67837&part=&highlight=Zakon+o+varuhu+%C4%8Dlovekovih+pravi
c+ (7. junij 2008).

Zakon o vladi /ZVRS/ (1993, 1994, 1996, 1997, 1999, 2000, 2001 in 2004). Uradni list RS, št.
4, 71, 237, 47, 23, 119, 30, 52 in 123. Dostopno na [http://www.dz-
rs.si/index.php?id=101&sm=k&q=Zakon+o+vladi+&mandate=-
1&unid=UPB|306B3702016BA3DCC1256F5B00405A41&showdoc=1](http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&sm=k&q=Zakon+o+vladi+&mandate=-1&unid=UPB|306B3702016BA3DCC1256F5B00405A41&showdoc=1) (7. junij 2008).

Zakon o volitvah v državni zbor /ZVDZ/ (1992, 1993, 1995, 1996, 1996, 1997, 1998, 1999,
2000, 2000, 2000, 2003, 2003, 2006, in 2007). Uradni list RS, št. 44, 13, 60, 14, 36, 67, 20,
22, 31, 66, 70, 11, 11, 73, 78 in 54. Dostopno na [http://www.uradni-
list.si/1/content?id=76022&part=&highlight=Zakon+o+volitvah+v+dr%C5%BEavni+zbor](http://www.uradni-list.si/1/content?id=76022&part=&highlight=Zakon+o+volitvah+v+dr%C5%BEavni+zbor)
+ (7. junij 2008).

Zakon o volitvah predsednika republike /ZVPR/ (1992, 1999, 2003 in 2003). Uradni list RS,
št. 39, 22, 11 in 73. Dostopno na [http://www.uradni-
list.si/1/content?id=63899&part=&highlight=Zakon+o+volitvah+predsednika+republike+](http://www.uradni-list.si/1/content?id=63899&part=&highlight=Zakon+o+volitvah+predsednika+republike+)
(7. junij 2008).

Zakon o zunanjih zadevah /ZZZ/ (2001 in 2003). Uradni list RS, št. 45, in 78. Dostopno na
[http://www.uradni-
list.si/1/content?id=45880&part=&highlight=Zakon+o+zunanjih+zadevah+](http://www.uradni-list.si/1/content?id=45880&part=&highlight=Zakon+o+zunanjih+zadevah+) (7. junij 2008).

9. PRILOGE

9.1 Priloga A: Podatki o predsedniških kandidatih in njihovih predlagateljih

	Kandidat/ka	Rojen/a	Prebivališče	Naziv	Poklic/zaposlen/a	Član politične stranke	Predlagatelj
1.	Darko Kranjec	9. 5. 1975	Šentilj, Zgornji Dražen Vrh 14	Magister sociologije	Socialno delo	Predsednik Stranke mladih Slovenije (SMS)	SMS
2.	Zmago Jelinčič Plemeniti	7. 1. 1948	Ljubljana, Tivolska cesta 13	Farmacevt	Poslanec Državnega zbora RS	Predsednik Slovenske nacionalne stranke (SNS)	SNS
3.	Mitja Gaspari	25. 11. 1951	Ljubljana, Pod brezami 17	Mag. ekonomije	Znanstveni sodelavec na Ekonomskem inštitutu pri Pravni fakulteti v Ljubljani	/	Jože Mencinger in skupina volivcev
4.	Danilo Türk	19. 2. 1952	Ljubljana, Pražakova 7	Dr. mednarodnega znanosti	Redni profesor mednarodnega prava na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani	/	dr. Dragica Wedam Lukič in skupina volivcev
5.	Elena Pečarič	6. 10. 1971	Koper, Spodnje Škofije 156	Filozofinja in sociologinja kulture	Strokovni vodja programa »Neodvisno življenje hendikepiranih« pri društvu YHD – Društvo za teorijo hendikepa	Akacije	Akacije
6.	Monika Piberl	4. 1. 1950	Maribor, Leona Zalaznika 12	Komercialni tehnik	Upokojenka	Glas žensk Slovenije	Glas žensk Slovenije
7.	Lojze Peterle	5. 7. 1948	Ljubljana, Vodovodna 3 A	Univ. dipl. geograf in zgodovinar ter ekonomist	Poslanec Evropskega parlamenta	N.Si	Ivo Boscarol in skupina volivcev

Vir: DVK 2007b.

9. 2 Priloga B: Soočenja in predstavitve predsedniških kandidatov na volitvah 2007 glede na datum, televizijo in trajanje oddaj

Datum	POP TV	RTV	Trajanje oddaje ⁵⁹
17. 9. 2007		Soočenje (M. Gaspari, Z. Jelinčič, L. Peterle in D. Türk)	50 min
27. 9. 2007	Soočenje (D. Kranjec, M. Gaspari, L. Peterle, Z. Jelinčič, E. Pečarič in D. Türk)		1h 45 min
1. 10. 2007		Soočenje (D. Kranjec, M. Gaspari, L. Peterle, Z. Jelinčič, M. Piberl, E. Pečarič in D. Türk)	2 h
3. 10. 2007		Samopredstavitev (D. Kranjc)	50 min
8. 10. 2007		Samopredstavitev (L. Peterle)	50 min
9. 10. 2007		Samopredstavitev (Z. Jelinčič)	50 min
10. 10. 2007		Samopredstavitev (D. Türk)	50 min
15. 10. 2007		Samopredstavitev (M. Piberl)	50 min
16. 10. 2007		Samopredstavitev (M. Gaspari)	50 min
17. 10. 2007		Samopredstavitev (E. Pečarič)	50 min
19. 10. 2007		Soočenje (D. Kranjec, M. Gaspari, L. Peterle, Z. Jelinčič, M. Piberl, E. Pečarič in D. Türk)	2h 5 min
19. 10. 2007	Soočenje (M. Gaspari, L. Peterle, Z. Jelinčič in D. Türk)		1h 45 min
5. 11. 2007		Soočenje (L. Peterle in D. Türk)	2 h
9. 11. 2007		Soočenje (L. Peterle in D. Türk)	55 min

Vir: RTV Slovenija 2007, 2007a in POP TV 2007.

9. 3 Priloga C: Rezultati predsedniških volitev leta 2007⁶⁰

9. 3. 1 Podatki o volilni udeležbi v prvem krogu predsedniških volitev

Število volilni upravičencev	1 720 481
Volitev se je udeležilo	992 245 ⁶¹
V procentih (%)	57,67

Vir: DVK 2007.

⁵⁹ Časovno trajanje oddaj smo izračunali lastnoročno na podlagi posnetega gradiva.

⁶⁰ Podatki objavljeni v Poročilu Državne volilne komisije (DVK, 2007) o izidu volitev za predsednika Republike Slovenije leta 2007.

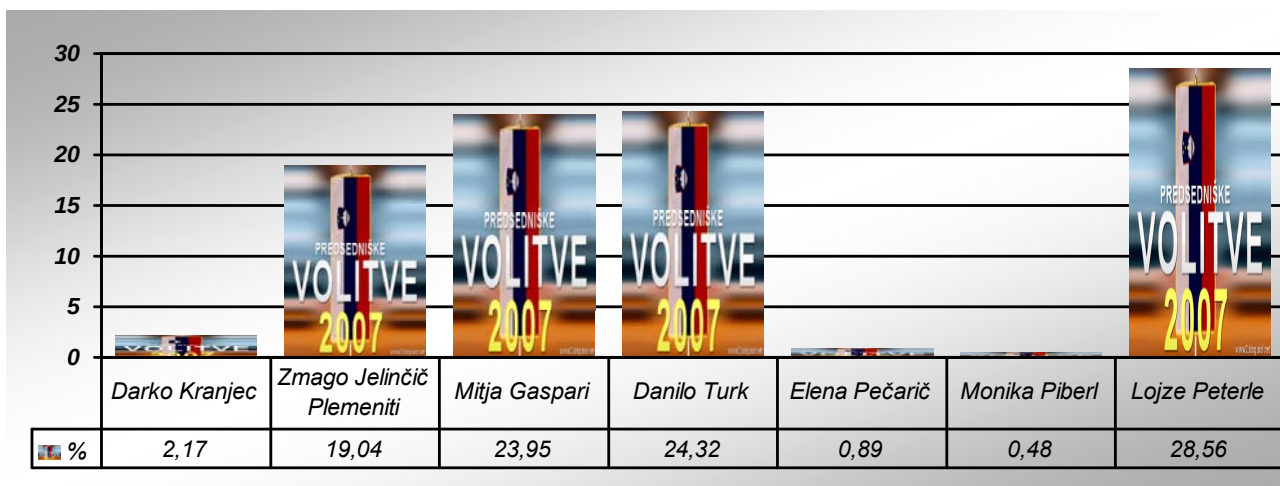
⁶¹ Od 992.245 volivcev je 983.954 glasovalo na voliščih in 8.291 po pošti. Oddanih je bilo 991.708 glasovnic, od tega 5.279 oz. 0,53% neveljavnih glasovnic.

9. 3. 2 Rezultati za prvi krog predsedniških volitev

Kandidat	Št. glasov	V procentih (%)
Darko Kranjec	21 526	2,17
Zmago Jelinčič Plemeniti	188 951	19,04
Mitja Gaspari	237 632	23,95
Danilo Türk	241 349	24,32
Elena Pečarič	8 830	0,89
Monika Piberl	4 729	0,48
Lojze Peterle	283 412	28,56

Vir: DVK 2007.

9. 3. 3 Grafičen prikaz rezultatov (prvi krog)

Vir: DVK 2007.

9. 3. 4 Podatki o volilni udeležbi v drugem krogu predsedniških volitev

Število volilni upravičencev	1 720 174
Volitev se je udeležilo	1 005 595 ⁶²
V procentih (%)	58,64

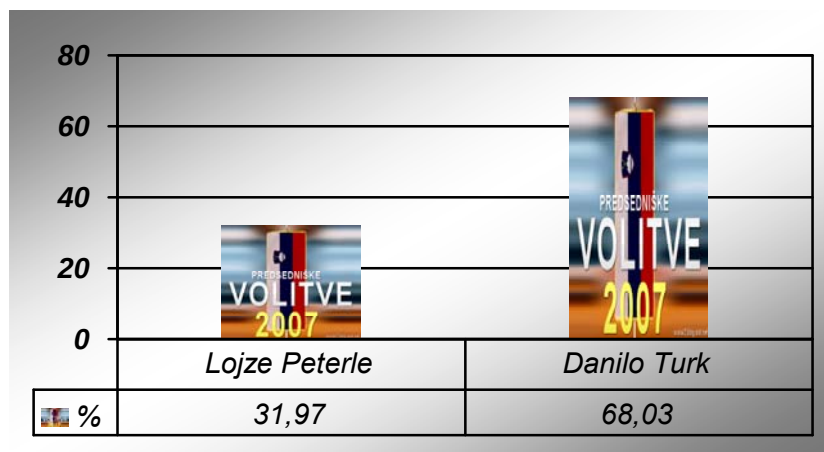
Vir: DVK 2007.

9. 3. 5 Rezultati za drugi krog volitev

Kandidat	Št. glasov	V procentih (%)
Lojze Peterle	318 288	31,97
Danilo Türk	677 333	68,03

Vir: DVK 2007.

9. 3. 6 Grafičen prikaz rezultatov (prvi krog)

Vir: DVK 2007.

⁶² Od 1 005 595 volivcev je 997.061 glasovalo na voliščih in 8.534 po pošti. Oddanih je bilo 1.005.359 glasovnic, od tega 9.287 oz. 0.97% neveljavnih glasovnic.

9. 4 Priloga Č: Naslovnice časopisov predsedniških kandidatov D. Türka in L. Peterleta, izdanih v volilni kampanji leta 2007

9. 4. 1 Naslovnica časopisa »z roko v roki« (D. Türk)

Je Danilo pravi človek za vas? Spoznajte ga ... stran 4-5

Benka Pulko: "Jaz osebno stavim nanj." ... stran 2

Štefka Kučan: "Ob predsedniku mora biti žena." ... stran 8

Enkratna številka
četrtek, 11. oktober 2007

z roko v roki

Ime se lahko zanese.

Ženske, gremo se politiko!

S pravim predsednikom na čelu, takšnim, ki bi vzpodbujal vključevanje žensk v politiko, bi v parlamentu nemara sedelo več Slovenk. Ali je to pomembno, in če je, zakaj, smo se pogovarjali z znano Slovenko Jasno Kuljaj.

»Predsednika države si predstavljam kot dobrega človeka, ki loči med pravico in krivico« nam je povedala Jasna. »Glede na omejena pooblastila pri vodenju države se mi zdi, da mora njegova moč priti do izraza takrat, ko se kateri od družbenih skupin dogaja krivica. Predsednik ima moč, da opozori in s tem lahko vpliva tudi na stališče medijev, ki včasih lončajo, drugje povzročajo.«
Dr. Danilo Türk je v svoji karieri, kadar je o tem lahko odločal, vedel uredil tako, da so bile ženske in molki enakopravno zastopani. Tudi njegov programski svet je sestavljen iz polovice žensk in polovice moških, saj meni, da je za uspeh potreben dober tim, kakovost timskega dela pa je po njegovem največja, če je v skupini enako število žensk in moških. Meni, da bi morale biti ženske v politiko bolj vključene. Nekatere uspešne Slovenke, ki krojijo znanost, umetnost, gospodarstvo, pa tudi politiko, so dokaz, da pot na vrh ni nemogoča, toda kljub temu pomembne položaje v družbi zasedajo precej redkeje kakor molki. Zakaj?

»Morda je v Sloveniji sistem preveč naravnano tako, da so ženske zasute z vsakodnevnim delom in svojjo otroci. Nimajo časa niti politiko zahtevati, kaj lela spremljati dogajanje v družbi in biti kritične do njega. Žal je tako« meni Jasna Kuljaj in pove, kako lahko Slovenija nekoč pride tudi do prve predsednice.
»Najprej moramo ženske spraviti v parlament, na višja mesta v podjetjih, potem pride na vrsto predsedniški položaj. Taki so namreč, da trenutno ohtajajo Slovenka, ki bi dobila dovolj glasov. Ne dvomim pa, da ne bi kateri tega dela opravičala dobro, saj je kar nekaj primernih kandidat v javnosti.«

+ izjava predvolilnega boja

»Dobro, slab ali grd« - trik Clint Eastwooda je bil pa v tem, da je to svojo pasivnost, to svojo brezizraznost, to svojo ženovsko šparantstvo prelevil v orožje. Drnovniku je to uspelo. Zdalj, ali bo to uspelo Türku, še ne vemo, ima pa lepo priložnost med predsedniškimi soočenji.«

Marcel Stefančič

www.daniloturk.si

BLOGAJTE Z DR. DANILOM TURKOM NA www.daniloturk.si/blog/

11-OKTOKER-2007

REVILJA

Lepo je imeti lepo oblečenega predsednika

Lepo je imeti lepo oblečenega predsednika

V družbi zvezd

Grožnje podnebnih sprememb
Dr. Luka Kajfež Bogataj:
Če bo naravni dolg do klimatskih sprememb in bo skušal celotno globalno porabo fosilnih goriv obdržati na isti ravni ... stran 12

Vrhovni poveljnik, ki vliva upanje
Dr. Ljubica Jelenc:
Profesionalizacija je nedokončana, pridobivanje poklicnih vojakov, policajev in drugih delavcev za represivne aparate drži v zastoju ... stran 12

Premalo denarja za znanost
Dr. Vito Turk:
2-milijunska Slovenija namenja okoli 225 milijonov evrov za raziskave in razvoj ... stran 13

Kako odpraviti sodne zaostanke?
Dr. Dragica Wodkam Luklič:
Učinkovitost sodne varstvo je eden od bistvenih pogojev ... stran 13

Špela Močnik
»Predsednik bi moral biti predvsem ljudski – po eni strani dostopen, po drugi pa karizmatičen, poleg tega pa naj bi Slovenijo dostojno predstavljaj v svetu. Gospod Türk se mi zdi med trenutnimi kandidati najprimernejša izbira – zaradi diplomatskih izkušenj, zaradi umirjenosti, ki jo kaže. Zdi se mi galanten in dovolj ljudski.«

Tone Partljič o ljudskem človeku
Satira, ki je ne smete spregledati
Še najbolj pa bi bil ljudski človek, če bi se oblekel v ljudski nošilo, ki je pri Slovencih nekaj prav posebnega. Skratka, okoli bi moral hoditi v dolgih belih gatah, čeznje pa obleči rjave kratke hlače z naramnicami, si natakniti na glavo klobuk in zaključiti Auf bis ...
... več na strani 16

AKCIJA!
Novi lajfi

Novi avtorji:
Izvirni besedila
prevajalske in
izdajalske skupine
angleške verzije
dostopne brezplačno

Hi predstavljamo določeno vrsto, ki najprej izstopa.
Preverite pri vsaki knjigi.

Vir: Volilni štab Danila Türka 2007.

9. 4. 2 Naslovnica časopisa »Odločno za Slovenijo« (L. Peterle)

Vir: Volilni štab Lojzeta Peterleta 2007.

9. 5 Priloga D: Tematike izpostavljene v televizijskih soočenjih tekom volilne kampanje za predsednika republike 2007, v katerih sta sodelovala L. Peterle in D. Türk

»Vroči stol« RTS, 17. 9. (Gaspri, Jelinčič, Peterle, Türk)	»Predsedniške volitve 2007« POP TV, 27. 9. (Peterle, Kranjc, Türk, Jelinčič, Gaspri, Pečarič)	»Predsednik za Slovenijo 2007« RTS, 1. 10. (Kranjc, Jelinčič, Peterle, Piberl, Türk, Pečarič, Peterle)	»Predsednik za Slovenijo 2007« RTS, 8. 10. (Peterle samopredstavitelj)	»Predsednik za Slovenijo 2007« RTS 10. 10. (Türk samopredstavitelj)	»Predsedniške volitve 2007« POP TV, 19. 10. (Peterle, Türk, Gaspri, Jelinčič)	»Predsednik za Slovenijo 2007« RTS, 19. 10. (Peterle, Türk, Gaspri, Jelinčič, Kranjc, Pečarič, Piberl)	»Predsednik za Slovenijo 2007« RTS, 5. 11. (Peterle, Türk)	Predsednik za Slovenijo 2007« RTS, 9. 11. (Peterle, Türk)
zaupanje v predsednika države	naravne nesreče	kampanja	Zamrznitev članstva v stranki v primeru izvolitve	članstvo v ZK	kampanja	lastnosti kandidata v (zasebno življenje)	kampanja	osamosvojitvene zasluge
Romska problematika	pomilostitve	zdravstveno stanje predsednika	lastnosti kandidata (svetovnonazorska opredelitev)	Vida Tomšič	glasovnice v tujini	kampanja	funkcije predsednika države	menedžerski odkupi
Drnovšek	pravna država	izobraževanje (študentska problematika)	javnomnenjske raziskave	polpretekla zgodovina	polpretekla zgodovina	volilni dan	Vojska (številčno stanje, Irak, Trdinov vrh, Afganistan, šikaniranje in spolno nadlegovanje, parada)	socialna politika
javnomnenjske raziskave	ČP	naravne nesreče	ideološki (blokovski) spopad	kampanja	črna gradnja v LJ		zunanja politika (predsedovanje EU, HR, dvojezične table na Koroškem)	plače in honorarji
zunanja politika (HR)	homoseksualci	okolje	plače in honorarji	dr. Marko Natlačen	izbrisani		Janez Drnovšek	politična odgovornost
Demosova vlada	zunanja politika (Kosovo)	kmetijska politika	odnos z J. J.	osamosvojitvene (ne)zasluge	romska problematika		imenovanje in odpoklic veleposlanikov	afera »Global«
nacionalni interesi	prepoznavnost Slovenije	polpretekla zgodovina	osamosvojitvene zasluge	delo in odhod iz ZN-a	socialna politika		pravna država	Hrvaška (ERC)
afera SOVA	rezidenca predsednika	vojska	zunanja politika (HR, ERC, odnosi z Srbijo)	Janša / Pahor	odnos predsednik / vlada		predlaganje ustavnih sodnikov	skupna zunanja in varnostna politika EU
kurati v policiji		šport	privatizacija državnega premoženja	politično stanje v državi	menedžerski odkupi		politično kadrovanje	predsednik / vlada
funkcije predsednika države		zunanja politika (prioritete, HR, dvojezične table na Koroškem)	Oglejski sporazum	veroizpoved	politično kadrovanje		korupcija in klientelizem (Kosova komisija)	Drnovšek / Rupel
vstop		socialna	delo v Bruslju	Izobraževanje	zdravstven		ČP	manjšine

Turčije v EU		politika	v času kampanje		a politika			(Romi)
vrnitev denarja HR varčevalcem LB		urad predsednika države		ČP	afere		odnos vlada / parlament / državni svet	Jelinčič / Hrvati
manjšinska politika		politične napake iz preteklosti		medijska svoboda v Sloveniji			nastopi predsednika države v DZ-ju	afera »Sova«
socialna politika				napovedi za prihodnost			pomilostitve	svetovni nazor
legalizacija prostitucije				javne finance			odlikovanja	kampanja
splav				delež žensk v politiki			dosmrtna ječa	
izobraževanje				profesura			javne finance	
RKC							socialna politika	
Mitja Ribičič							osamosvojitvene zasluge	
zdravstvena politika							davčna politika	
gejevski shod							spor Rop / Janša	
preimenovanje letališča							energetika / okoljevarstvo	
kajenje marihuane							romska problematika	
javne finance							zdravstvena politika (protikadilski zakon)	
prodaja državnega premoženja							svoboda izražanja (Igor Lukšič)	
predsedovanje EU							volitve	
							izobraževanje	
							medijska svoboda	
							privatizacija (umik države iz gospodarstva)	
							prodaja premoženja tujcem	
							izbrisani	
							solidarnost	

Vir: RTV Slovenija 2007, 2007a in POP TV 2007.

9. 6 Priloga E: Kodirani vsebinski sklopi, tematik izraženih v televizijskih soočenjih in časopisih *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* v času uradnega dela volilne kampanje

9. 6. 1 Televizijska soočenja RTV Slovenija in POP TV (2007)

Vsebinski sklopi			
	Nacionalni kontekst	Globalni kontekst	Skupaj
<i>Politics</i>	Aktualne politične vsebine: ideološki (blokovski) spopad; politično stanje v državi; napovedi za prihodnost; delež žensk v politiki; politično kadrovanje; kurati v policiji; prodaja (privatizacija) državnega premoženja; menedžerski odkupi; dosmrtna ječa (sprememba KZ); Igralniški kompleks na Goriškem; legalizacija prostitucije; splav; RKC; preimenovanje letališča; naravne nesreče; prepoznavnost Slovenije; rezidenca predsednika države; zdravstveno stanje predsednika države; Falkon; medijska svoboda v Sloveniji; črna gradnja v Ljubljani; Kosova komisija; Svoboda izražanja (Igor Lukšič); afera »Global«; afera »Sova«; Drnovšek v primeru Strojani; vojaška parada; vrnitev denarja HR varčevalcem LB Pretekle politične vsebine: Demosova vlada; dosedanja politična kariera; članstvo v ZK; Oglejski sporazum; Vida Tomšič Osamosvojitvene (ne)zasluge (4) Vrednote in človekove pravice: Izbrisani; šikaniranje in spolno nadlegovanje v slovenski vojski; svoboda izražanja (umetnikov); pravice homoseksualcev Zunanja in politika do Hrvaške: EU; ERC; Trdinov vrh; dvojezične table na Koroškem Kampanja in volitve: javnomnenjske raziskave; zamrznitev članstva v stranki (v primeru izvolitve); volitve Polpretekla zgodovina: Mitja Ribičič; dr. Marko Natlačen; afera »Udba« (internetni seznam) Pravna država: glasovnice v tujini; delovanje sodnega sistema Nacionalni interesi	Mednarodna vprašanja: predsedovanje EU, skupna zunanja in varnostna politika EU; (Srbija/Kosovo) Vojska: misije v tujini Terorizem EU kot globalni igralec	
<i>Policy</i>	Socialna politika: sindikati; sindikalne (delavske) demonstracije; usklajevanje plač z evropskimi; stavka sindikatov; plače najbolj ogroženih skupin državljanov Ekonomska politika: javne finance; davčna politika; inflacija; uvedba evra; rebalans proračuna Izobraževanje: študentska problematika; privatizacija šolstva; državno financiranje zasebnih šol Manjšinska politika: Romi; Izbrisani Energetika: nova jedrska elektrarna v Sloveniji; vetrne elektrarne Okolje: odlagališče odpadkov na Štajerskem; naravne nesreče Zdravstvena politika: pomanjkanje kadrov v zdravstvu Kmetijska politika: problemi kmetov v visokogorju	Skupna evropska zdravstvena politika (boj proti raku)	
<i>Polity</i>	Funkcija in pristojnosti predsednika republike: pomilostitve; državne proslave; imenovanje in odpoklic veleposlanikov; predlaganje ustavnih sodnikov; nastopi predsednika države v Državnem zboru; odlikovanja Odnos vlada / parlament / državni svet Vojska in policija: številčno stanje v slovenski vojski Urad predsednika države		
Drugo	Lastnosti kandidata: zasebno življenje; svetovnonazorska usmeritev, veroizpoved; plače in honorarji predsedniških kandidatov; politična odgovornost Profesura na UL: učbenik mednarodnega prava Kajenje marihuane Razvoj slovenskega športa		
Skupaj			

Vir: RTV Slovenija 2007, 2007a in POP TV 2007.

9. 6. 2 Časopisi *Delo*, *Dnevnik* in *Večer* (september, oktober, november 2007)

Vsebinski sklopi			
	Nacionalni kontekst	Globalni kontekst	Skupaj
<i>Politics</i>	Aktualne politične vsebine: afeta »Sova«; politično stanje v državi; politični centri, ki delujejo iz ozadja; blokovska delitev; problemi v slovenski družbi; korupcija in klientelizem; denacionalizacija in privatizacija; menedžerski prevzemi; dosmrtna ječa (sprememba KZ); Zavarovalnica Triglav; delo vlade; Janez Drnovšek in Darfur; napovedi za prihodnost; legalizacija prostitucije; legalizacija mehkih drog; državni simboli; evtanazija; verouk v šolah; splav; nakup letala; svoboda izražanja (Igor Lukšič); nakupi vojaških letal in turških oklepnikov za slovensko vojsko; vloga RKC v slovenski družbi; bolnišnica Franja; Luka Koper Polpretekla zgodovina: razveljavitev sodbe škofu Rožmanu; NOB; kolaboracija; sprava med državljani Zunanja in politika do Hrvaške: levi breg Dragonje, 25. 6. 1991; zunanja politika (4) Pretekle politične vsebine: Vida Tomšič; proces četverici; ZK Osamosvojitvene (ne)zasluge (3) Kampanja in volitve: predsedniški program; javnomnenjske raziskave; protikandidat Vrednote in človekove pravice: Izbrisani; Romi Pravna država	Mednarodna vprašanja: Srbija / Kosovo	
<i>Policy</i>	Socialna politika: zaposlovanje; povečanje plač in odnos med sindikati in delodajalci; demonstracije sindikatov (delavcev); nizke pokojnine; socialna politika (6) Izobraževanje: mladinska problematika; noveli šolskih zakonov; javno/zasebno šolstvo; 100% financiranje zasebnih šol; ukinitve šolnin Ekonomska politika: gospodarstvo; javne finance; davčna politika; proračun za 2009; spremembe davčne zakonodaje Zdravstvo: protikadilski zakon; stanje v zdravstvenem sistemu Manjšinska politika: vladno sprejetje predloga ustavnega zakona o Izbrisanih; manjšine v Sloveniji (Romi) Regionalizem: regionalizacija in status prestolnice; pokrajine Kmetijstvo: kmetijske subvencije Promet: sprememba zakona o kaznih v prometu Stanovanjska politika: problemi mladih družin Energetika: vetrne elektrarne v Sloveniji	Energetika-Okolje: izgradnja plinskih terminalov v Severnem Jadranu in naftovoda čez ozemlje Slovenije	
<i>Polity</i>	Funkcija in pristojnosti predsednika republike: vojska; odlikovanja; državni prazniki in proslave; protokol; predlaganje ustavnih sodnikov Vlada / predsednik republike Volilna komisija (DVK) Volilni sistem Vojska: številčno stanje v slovenski vojski		
Drugo	Lastnosti kandidata: svetovnonazorska usmeritev, plače kandidatov, posedovanje orožja, vedenje, hrana in pijača, glasba Lovski zakon Kakovost življenja v tujini Posedovanje orožja Delo v evropskem parlamentu		
Skupaj			

Vir: *Delo*, *Dnevnik* in *Večer* (od 25. 9. do 10. 11. 2007).

9. 7. Priloga F: Vsebine v časopisih *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* v obdobju od 25. 9. do 10. 11. 2007

9. 7. 1 Vsebine v dnevniških izvodih časopisov *Delo*, *Dnevnik* in *Večer*

Datum	Dnevnik	Delo	Večer
tor. 25. sep.	gospodarstvo / okoljevarstvo		
sre. 26. sep.			
čet. 27. sep.	izobraževanje	socialna politika	
pet. 28. sep.		izobraževanje	
sob. 29. sep.			
ned. 30. sep.			
pon. 1. okt.	kmetijstvo	zdravstvo	
tor. 2. okt.		pristojnosti predsednika	
sre. 3. okt.			
čet. 4. okt.		zunanja politik (Srbija / Kosovo)	
pet. 5. okt.		zavarovalnica Triglav	
sob. 6. okt.		afeta SOVA	
ned. 7. okt.			
pon. 8. okt.			
tor. 9. okt.	socialna politika	regionalizacija	
sre. 10. okt.			
čet. 11. okt.			
pet. 12. okt.	pravna država		
sob. 13. okt.		razveljavitev sodbe škofu Rožmanu	
ned. 14. okt.			
pon. 15. okt.		javne finance (proračun)	
tor. 16. okt.			
sre. 17. okt.		zaposlovanje	
čet. 18. okt.	delo vlade	Janez Drnovšek	
pet. 19. okt.			
sob. 20. okt.	volilni molk	volilni molk	volilni molk
ned. 21. okt.	volitve	volite	volitve
pon. 22. okt.			
tor. 23. okt.			
sre. 24. okt.			
čet. 25. okt.		izobraževanje	
pet. 26. okt.	vojska	socialna politika	
sob. 27. okt.		promet	
ned. 28. okt.			
pon. 29. okt.		pristojnosti predsednika	
tor. 30. okt.			
sre. 31. okt.			
čet. 1. nov.			
pet. 2. nov.			
sob. 3. nov.	zavarovalnica Triglav	izbrisani	
ned. 4. nov.			
pon. 5. nov.	izbrisani	kakovost življenja v tujini	
tor. 6. nov.			
sre. 7. nov.			
čet. 8. nov.			
pet. 9. nov.			
sob. 10. nov.	volilni molk	volilni molk	volilni molk
ned. 11. nov.	volitve	volitve	volitve

Vir: *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* (od 25. 9. do 10. 11. 2007).

9. 7. 2 Vsebine v prilogah Sobotna priloga, Dnevnikov objektiv in V Soboto

Dnevnikov objektiv (29. 9.), intervju Lojze Peterle	☒	kampanja
	☒	lastnosti kandidata (prizvok klerikalizma)
	☒	RKC
	☒	izobraževanje
	☒	splav
	☒	družinska politika
	☒	izbrisani
	☒	Kučan / Drnovšek
	☒	Drnovšek in Darfur
	☒	odnos z J. J.
	☒	osamosvojitvene zasluge
	☒	odlikovanja
	☒	bolnišnica Franja
	☒	državni prazniki in proslave
	☒	o stanju v državi
	☒	korupcija in klientelizem
	☒	o vladi
	☒	vojska
	☒	prioritete
Dnevnikov objektiv (6. 10.), intervju Danilo Türk	☒	zunanja politika (HR)
	☒	volilni sistem
	☒	lastnosti kandidata (svetovnonazorska opredelitev)
	☒	kampanja
	☒	o stanju v državi
	☒	predsedniški program
	☒	manjšinska politika
V Soboto (6. 10.), Soočenje (7) kandidatov	☒	problemi v slovenski družbi
	☒	volitve
	☒	stanovanjska problematika (mladi)
	☒	socialna politika
	☒	vojska
	☒	protikadilski zakon
	☒	ČP (Romi)
V Soboto (13. 10.), Soočenje (7) v MB-ju	☒	prihodnost
	☒	pristojnosti predsednika republike
	☒	protokol
	☒	menedžerski prevzemi (tajkuni)
	☒	lastnosti kandidatov (plače, posedovanje orožja, vedenje, kaj gleda, kaj pije, koga posluša in kdo mu bo v kampanji pel)
	☒	legalizacija prostitucije
	☒	legalizacija mehkih drog
	☒	romska problematika
	☒	mladinska politika
	☒	državni simboli (država)
	☒	evtanazija
	☒	verouk v šolah
	☒	davčna politika (zakonodaja)
Dnevnikov Objektiv (3. 11), Politiki sprašujejo (Erjavec, Kresal, Pahor – Peterletu; Bajuk, Jordan-Cizelj, J. Podobnik – Türku)	Erjavec	☒ vojska
		☒ nakup letala
		☒ protikandidat
		☒ lovski zakon
		☒ delo v evropskem parlamentu
	Bajuk	☒ socialna politika

		▣	Vida Tomšič
		▣	OZN
		▣	kazenski zakonik (dosmrtna kazen)
		▣	osamosvojitvene (ne)zasluge
	Kresal	▣	delo DVK (pravilnost volitev)
		▣	polpretekla zgodovina
		▣	izobraževanje
		▣	politični centri, ki delujejo iz ozadja
		▣	izjava »kulturnega ministra« V. Simonittija
	Jordan Cizelj	▣	osamosvojitvene (ne)zasluge
		▣	proces četverici
		▣	ZK
		▣	izobraževanje
		▣	Igor Lukšič
	Pahor	▣	polpretekla zgodovina
		▣	kolaboracija
		▣	levi breg Dragonje
		▣	manjšine (Romi)
		▣	kampanja
	J. Podobnik	▣	prodajanje državnega premoženja tujcem
		▣	pokrajine
		▣	HR (25. 6. 1991)
		▣	energetika
		▣	sprava med državljani
Sobotna priloga (3. 11), Soočenje (2)	▣	stališča	
	▣	blokovska delitev	
	▣	izobraževanje	
	▣	škof Rožman	
	▣	pristojnosti predsednika	
	▣	Janez D.	
	▣	socialna politika	
	▣	kampanja	
	▣	javnomnenjske raziskave	
	▣	lastnosti kandidatov (finančna plat)	

Vir: *Delo*, *Dnevnik*, *Večer* (od 25. 9. do 10. 11. 2007).

9. 8 Priloga G: Tematike v televizijskih soočenjih tekom uradnega dela volilne kampanje

SOOČENJE	TEMATIKE / VPRAŠAJNA	
»Vroči stol« RTS, 17. 9. (Gaspari, Jelinčič, Peterle, Türk)	❑ Zaupanje v predsednika države ❑ Janez Drnovšek in Strojnovi ❑ O življenju v 80-tih in danes ❑ Javnomenjske raziskave ❑ Problemi s Hrvaško ❑ (Peterletu) Demosova vlada ❑ Nacionalni interesi ❑ Afera »Sova« ❑ Napis »Tito« na Sabotinu ❑ Kurati v policiji ❑ Pristojnosti predsednik republike ❑ Slovenski vojaki v Iraku ❑ Problem hrvaških varčevalcev in Ljubljanske banke ❑ Pridruževanje Turčije EU ❑ Manjšine v Sloveniji	❑ Vloga sindikatov v slovenski družbi ❑ Legalizacija prostitucije ❑ Pravica do splava (samoplačniški) ❑ Privatizacija šolstva ❑ Vrnitev Blejskega otoka RKC-ju ❑ Mitja Ribičič ❑ Privatizacija zdravstva ❑ Parada ponosa ❑ Preimenovanje letališča ❑ Kajenje marihuane ❑ Inflacija ❑ Ekonomska politika vlade ❑ Uvedba evra ❑ Prodaja državnega premoženja tujcem ❑ Vloga predsednika države pri slovenskem predsedovanju EU
»Predsedniške volitve 2007« POP TV, 27. 9. (Peterle, Kranjc, Türk, Jelinčič, Gaspari, Pečarič)	❑ Naravne nesreče ❑ Pomilostitev (Danilo Kovačič) ❑ Pravna država ❑ Svoboda izražanja (ČP v svetu)	❑ Pravice homoseksualcev ❑ Problem Kosova ❑ Prepoznavnost Slovenije ❑ Rezidenca predsednika
»Predsednik za Slovenijo 2007« RTS, 1. 10. (Kranjc, Jelinčič, Peterle, Piberl, Türk, Pečarič, Peterle)	❑ Vprašanje na katero ne bi odgovorili ❑ Zdravstveno stanje ❑ Socialna politika (podražitev) ❑ Študentska problematika ❑ Naravne nesreče (Železniki, Kamnik) ❑ Odlagališča odpadkov na Štajerskem ❑ Življenje kmetov na visokogorskih kmetijah ❑ Zakon o žrtvah vojnega nasilja ❑ Nakup »Patrij«	❑ Stanje v slovenski vojski ❑ Onesnaževanje v Sloveniji ❑ (Jože Pečecnik) Sredstva za šport ❑ Problemi s Hrvaško ❑ Zaposleni na uradu predsednika države ❑ Zunanjepolitične prioritete ❑ Koroška manjšina ❑ Politične napake iz preteklosti
»Predsednik za Slovenijo 2007« RTS, 8. 10. (Peterle samopredstavitev)	❑ Ali boste predsednik vseh Slovencev? ❑ Ali boste zamrznili članstvo v stranki? ❑ Ali Slovenija rabi desno-sredinskega predsednika? ❑ Javnomenjske raziskave ❑ Ali so predsedniške volitve 2007 spopad med desnico in levico? ❑ plači in honorarjih ❑ Ali še vedno mislite, da vas imajo raje v tujini kot doma? ❑ Odnos s predsednikom vlade (Janezom Janšo) ❑ Zasluge pri osamosvojitvi	❑ Zadeva »Poljče« ❑ podpora nemške kanclerke Angele Merkel ❑ Problemi s Hrvaško ❑ Prodajanje državnega premoženja tujcem ❑ »oglejskem« sporazumu ❑ ERC ❑ Odnosi s Srbijo ❑ Delu v Bruslju tekom predsedniške kampanje
»Predsednik za Slovenijo 2007« RTS 10. 10. (Türk samopredstavitev)	❑ članstvu v Zvezi Komunistov (ZK) ❑ Prijateljstvo s Vido Tomšič ❑ Polpretekla zgodovina ❑ Spor s predsednikom zveze borcev g. Stanovnikom ❑ Podpora zveze borcev Mitji Gaspariju ❑ Spomenik dr. Marku Natlačenu ❑ želji po županovanju v Ljubljani ❑ vlogi v času osamosvojitve ❑ prispevku Sloveniji v OZN ❑ vzrokih za odhod iz OZN-a ❑ Kaj boste naredili v primeru poraza na predsedniških volitvah?	❑ Borutu Pahorju in Janezu Janši ❑ strankam na slovenskem ❑ Odnosi med sedanjo opozicijo in koalicijo ❑ Ste katolik? ❑ 100% državnem financiranju zasebnih šol ❑ ČP v Sloveniji ❑ medijski svobodi na slovenskem ❑ političnih zamenjavah ❑ Slovenija 2015 ❑ Ženske v politiki ❑ Profesura na UL ❑ Knjiga »Učbenik mednarodnega prava«
»Predsedniške volitve 2007« POP TV, 19. 10. (Peterle, Türk, Gaspari, Jelinčič)	❑ Kaj v primeru slabega poraza na predsedniških volitvah? ❑ delu DVK in glasovnicah v tujini ❑ Razveljavitev sodbe škofu Rožmanu ❑ Črna gradnja v Ljubljani ❑ Problemi plač, pokojnin in najbolj ogroženih skupin (upokojencev in študentov)	❑ Predsednik države in vlada ❑ O tajkunih ❑ kadrovskih zamenjavah ❑ Problemi pediatrične klinike ❑ O zvestobi v zakonu
»Predsednik za Slovenijo 2007« RTS, 19. 10. (Peterle, Türk,	❑ Zabavna oddaja (brez političnih vsebin)	

Gaspari, Jelinčič, Kranjc, Pečarič, Piberl)		
»Predsednik za Slovenijo 2007« RTS, 5. 11. (Peterle, Türk)	■ nezanimivosti kampanje ■ (Peterletu) o zamenjavi g. Pogorelca ■ (Türku) o ne dajanju podpore Mitje Gasparija ■ misijah slovenskih vojakov v tujini ■ slovenski vojski na Trdinovem vrhu ■ Misija SV na Kosovu ■ (Ivan Oman) o številčnem stanju v SV ■ Šikaniranje in spolno nadlegovanje v SV ■ vojaški paradi ■ Imenovanje (predlaganje) ustavnih sodnikov ■ Problemi s Hrvaško ■ pravicah koroških Slovencev ■ Janezu Drnovšku ■ Odnos predsednik države / vlada / zunanji minister ■ Javnomnenjske raziskave ■ Neimenovanju Mitje Gasparija na mesto guvernerja Centralne banke ■ korupciji (»Kosova« komisija) ■ varuhu ČP ■ (Zdenka Čebašek Travnik) o ČP v Sloveniji ■ potrditvi zakonov, ki jih sprejme DZ ■ Odnos vlada – parlament – državni svet ■ izrekanju mnjenja pred DZ-jem ■ pomilostitvah ■ odlikovanjih ■ Vlasta Nursdorfer (o spremembi evidence o pedofilih) ■ O spremembi kazenskega zakonika (KZ), o dosmrtni ječi	■ Inflacija ■ Socialna politika ■ osamosvojitvenih zaslugah ■ problemih s Hrvaško (levi breg Dragonje) ■ (Türku) o spremljanju hokeja ■ (Peterletu) o poslušanju »Atomic-harmonika« ■ izvozu kapitala v davčne oaze ■ Spor Janša/Rop ■ izgradnji nove jedrske elektrarne v Sloveniji ■ vetrnih elektrarnah ■ Tuji državnik, ki ga ne bi sprejeli ■ Drnovšek in Strojnovi ■ sprejemu svojcev padlih za Slovenijo ■ protikadilskemu zakonu ■ Dejanje Igorja Lukšiča ■ podpori mladih Zmagu Jelinčiču ■ 100% državnem financiranju zasebnih šol ■ šolninah ■ (Boštjan Žekš) o vlaganju v znanost ■ zdravstvenem stanju predsednika države ■ (Aleksandra Markovič) o pomanjkanju zdravstvenega osebja ■ medijski svobodi v Sloveniji ■ prodaji državnega premoženja tujcem ■ prodornosti slovenskega gospodarstva na tuje ■ Izbrisani ■ Solidarnost do ogroženih ■ Ali ste bili kdaj agent tajnih služb? ■ (Türku) Prioritete pri predsedovanju EU
»Predsednik za Slovenijo 2007« RTS, 9. 11. (Peterle, Türk)	■ Zakaj želite postati predsednik RS? ■ Osamosvojitvene zasluge ■ Menedžerski prevzemi ■ Sindikalne demonstracije ■ vlogi predsednika pri podpori najšibkejših ■ dohodkih predsedniških kandidatov ■ politični odgovornosti ■ aferi »Global« ■ Hrvaška in ERC	■ skupni zunanji politiki EU ■ nenapadanju vlade v času predsedovanja ■ Odnos vlada / predsednik države ■ Izbrisani ■ Jelinčič in Romi ■ Afera »Sova« ■ Svetovni nazor ■ Po čem si boste zapomnili tole iztekajočo se volilno kampanjo?

Vir: RTV Slovenija 2007, 2007a in POP TV 2007.